

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

Evelina Ignatavičiūtė

PAJAMŲ NELYGYBĖS REGIONINIAI SKIRTUMAI LIETUVOJE

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas
Doc. dr. Daiva Laskienė

KAUNAS, 2019

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

PAJAMŲ NELYGYBĖS REGIONINIAI SKIRTUMAI LIETUVOJE

Baigiamasis magistro projektas
Verslo ekonomika, 6211JX042

Vadovas

..... Doc. dr. Daiva Laskienė
(parašas) 2018-12-14

Recenzentas

..... Doc. dr. Asta Sabonienė
(parašas) 2018-12-

Projektą atliko

..... Evelina Ignatavičiūtė
(parašas) 2018-12-14

KAUNAS, 2019

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
Ekonomikos ir verslo fakultetas

Evelina Ignatavičiūtė

Verslo ekonomika, 6211JX042

Baigiamojo magistro projekto „Pajamų nelygybės regioniniai skirtumai Lietuvoje“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

2018 m. gruodžio 14 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Evelinos Ignatavičiūtės**, baigiamasis magistro projektas tema „Pajamų nelygybės regioniniai skirtumai Lietuvoje“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ir tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame projekte nėra vienas dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose sąrašė. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį projektą niekam nesu mokėjusi.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Evelina, Ignataviciute. Regional Income Inequality in Lithuania. Master's Final Degree Project / supervisor assoc. doc. dr. Daiva Laskiene; School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Study area (Business Economics), study field: Social Science, Economics.

Keywords: *income distribution, income inequality, Gini coefficient, regional economics.*

Kaunas, 2018. 83 pages.

SUMMARY

Relevance of the topic. Income inequality is a significant social, political, economic and economic occurrence affecting economic growth and development as well as political stability, and ethnic intolerance. This phenomenon has a link with education, political activity, crime, health, tensions in society, migration, mortality, family life, etc.

Lithuanian scientists have paid considerable attention to the unequal distribution of income by examining it in various aspects. Blaziene and Zabarauskaite (2011) *analysed the populations income and its inequalities in Lithuania*, while Lisauskaite (2010) analysed the *income and consumption differentiation of Lithuanian residents*. Skuciene has conducted number of studies as well (2008) - *income inequality in Lithuania – reviewing years 1996-2007*. (2010) - *Inequalities in educational achievements in Lithuania: application of the Gini index*, (2015) - *income inequality: the role of retirement pensions*. Skuciene together with Kaminaite (2017) have analysed *income inequality values and experiences in everyday life*. In addition, Zabarauskaite and Blaziene (2012) have analysed *income inequalities in the context of economic cycles*, Ivaskaite-Tamosiuniene (2015) - *the role of social allowance and taxes in reducing income inequality in Lithuania in 2005-2011*, Ciegis, Dilius and Martinaityte (2016) - *the impact of income inequalities in sustainable economic growth applying the use of IDVI*. While these studies exist, there is a lack of studies concerning social income inequality in certain regions of Lithuania.

The object of this work – inequality of income.

The aim of the work – revealing the tendency of changes in income inequality in the regions of Lithuania and the factors influencing it.

Work tasks:

1. review the tendency of income inequality in the world;
2. to compare the concept of income inequality in the scientific literature and to present and discuss the factors influencing unequal distribution of income;
3. provide used research Methodology;

4. to conduct an evaluation of income inequality in regions of Lithuania;
5. to determine the strength of the relationship between income inequality and factors affecting it.

Main results of the work. An analysis of income inequality has identified the main labour market as well as demographic and economic indicators that affect the regional disparities in income inequality in Lithuania (rate of unemployment, disposable income, employment rate, gross earnings and education of the population). Calculated unbalanced income distribution indicators (Gini coefficient, S80/20, Robin Hood index) and graphically depicted Lorenz curves revealed that the lowest income inequality is in Siauliai county and the highest in Vilnius county, however, it is significantly high in all regions of Lithuania.

Ignatavičiūtė, Evelina. Pajamų nelygybės regioniniai skirtumai Lietuvoje. Magistro baigiamasis darbas / vadovas doc. dr. Daiva Laskienė; Kauno technologijos universitetas, Ekonomikos ir verslo fakultetas.

Studijų sritis (verslo ekonomika), studijų kryptis: Socialiniai mokslai, Ekonomika.

Reikšminiai žodžiai: *pajamų paskirstymas, pajamų nelygybė, Gini koeficientas, regioninė ekonomika.*

Kaunas, 2018. 83 puslapiai.

SANTRAUKA

Temos aktualumas. Pajamų nelygybė yra reikšmingas tiek socialinis, tiek politinis tiek ir ekonominis probleminis reiškinys, paveikiantis ekonomikos augimą ir vystymąsi, politinį stabilumą, sukeliantis etninius neramumus. Šis reiškinys turi sąsają su švietimu, politiniu aktyvumu, nusikalstamumu, sveikata, įtampomis visuomenėje, migracija, mirtingumu, šeimos gyvenimu ir pan.

Lietuvos mokslininkai nemažai dėmesio skyrė netolygiam pajamų pasiskirstymui nagrinėdami ją įvairias atžvilgiais. Blažienė ir Zabarauskaitė (2011) analizavo *gyventojų pajamas ir jų nelygybę Lietuvoje*, o Lisauskaitė (2010) – *Lietuvos gyventojų pajamų ir vartojimo diferenciaciją*. Taip pat nemažai tyrimų atliko Skučienė (2008) – *pajamų nelygybės Lietuvoje*, apžvelgdama 1996-2007 m. (2010) – *išsilavinimo pasiekimų nelygybės Lietuvoje: Gini indekso taikymą*, (2015) – *pajamų nelygybės: senatvės pensijų vaidmens*. Dar Skučienė ir Kaminaitė (2017) analizavo *pajamų nelygybės reikšmes ir patirtis kasdieniniame gyvenime*. Be to, Zabarauskaitė ir Blažienė (2012) nagrinėjo *gyventojų pajamų nelygybę ekonominių ciklų kontekste*, Ivaskaitė-Tamošiūnienė (2015) – *socialinių išmokų ir mokesčių vaidmenį mažinant pajamų nelygybę Lietuvoje 2005–2011 m.*, Čiegis, Dilius ir Martinaitytė (2016) – *pajamų nelygybės poveikį darniam ekonomikos augimui vertinimą taikant IDVI ir kt.*, tačiau pajamų nelygybės tyrimų, apimančių Lietuvos regionus pasigendama.

Darbo objektas – pajamų nelygybė.

Darbo tikslas – atskleisti Lietuvos regionų pajamų nelygybės kitimo tendenciją ir jai turinčius įtakos veiksnius.

Darbo uždaviniai:

1. apžvelgti pajamų nelygybės kitimo tendenciją pasaulyje;
2. palyginti mokslinėje literatūroje įvardintą pajamų nelygybės sampratą ir pateikti bei aptarti netolygiam pajamų pasiskirstymui turinčius įtakos veiksnius;
3. pateikti pajamų nelygybės tyrimo metodiką;
4. atlikti pajamų nelygybės regioninių skirtumų vertinimą Lietuvoje;
5. nustatyti ryšio tarp pajamų netolygumo ir jai turinčių įtakos veiksnių stiprumą.

Pagrindiniai darbo rezultatai. Atlikus pajamų netolygumo analizę buvo nustatyti pagrindiniai darbo rinkos, demografiniai ir ekonominiai rodikliai, kurie turi įtakos pajamų nelygybės regioniniams skirtumams Lietuvoje (nedarbo lygis, disponuojamosios pajamos, užimtumo lygis, bruto darbo užmokestis bei gyventojų išsilavinimas). Apskaičiuoti netolygaus pajamų pasiskirstymo rodikliai (Gini koeficientas, S80/20, Robino Hudo indeksas) ir grafiškai pavaizduotos Lorenco kreivės Lietuvos apskrityse atskleidė, kad mažiausia pajamų nelygybė yra Šiaulių apskrityje, o didžiausia – Vilniaus apskrityje, tačiau visuose Lietuvos regionuose ji yra pakankamai aukšta.

TURINYS

Paveikslėlių sąrašas	9
Lentelių sąrašas	10
ĮVADAS	11
1. PAJAMŲ NELYGYBĖS PROBLEMOS ANALIZĖ.....	13
2. TEORINĖ PAJAMŲ NELYGYBĖS VEIKSNIŲ ANALIZĖ	21
2.1. Pajamų nelygybės samprata.....	21
2.2. Veiksniai, lemiantys gyventojų pajamų nelygybę.....	26
2.3. Gyventojų pajamų nelygybės vertinimo rodiklių sistema	43
3. PAJAMŲ NELYGYBĖS REGIONINIŲ SKIRTUMŲ LIETUVOJE TYRIMO METODIKA.....	49
4. PAJAMŲ NELYGYBĖS REGIONINIAI SKIRTUMAI LIETUVOJE ...	52
4.1. Lietuvos regionų darbo rinkos, demografinių ir ekonominių rodiklių, sąlygojančių pajamų nelygybę, kaita 2010-2016 m.	52
4.2. Pajamų nelygybės kaita Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m.	63
4.3. Ryšio tarp pajamų nelygybės Lietuvos regionuose ir darbo rinkos, demografinių bei ekonominių rodiklių įvertinimas	70
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	73
LITERATŪRA.....	75
PRIEDAI.....	84

Paveikslėlių sąrašas

1 pav. Gini koeficientas (naudojamas kaip pajamų nelygybės rodiklis) pagal šalį.....	13
2 pav. Pasaulio milijonierių procentas pagal šalis 2017 m.	15
3 pav. Didelių turtų savininkai pagal pasaulio gyventojų skaičių ir pasaulinio turto dalį 2014 m. (proc.)	16
4 pav. Pasaulio populiacija pagal pajamų grupes.....	17
5 pav. Didžiausia 1 proc. pajamų dalis visame pasaulyje 1980-2016 m.....	18
6 pav. Didžiausia 10 proc. pajamų dalis visame pasaulyje 1980-2016 m.	19
7 pav. Ekonominės nelygybės sudedamosios dalys	22
8 pav. Pajamų sampratos dedamosios	23
9 pav. Nelygybės interpretavimo perspektyvos	23
10 pav. Pajamų nelygybės padariniai	24
11 pav. Pajamų nelygybę visuomenėje lemiantys veiksniai	27
12 pav. Nuo individualaus darbo užmokesčio iki koreguojamų namų ūkio disponuojamų pajamų.....	28
13 pav. Pajamų nelygybę sąlygojantys veiksniai	29
14. pav. Ekonominės plėtros įtaka pajamų nelygybei.....	30
15. pav. Demografinių veiksnių įtaka pajamų nelygybei.....	32
16. pav. Kultūrinių ir aplinkos veiksnių įtaka pajamų nelygybei.....	34
17 pav. Politinių veiksnių įtaka pajamų nelygybei	35
18 pav. Makroekonominių veiksnių įtaka pajamų nelygybei	37
19 pav. Makroekonominių, kultūrinių bei aplinkos, politinių, demografinių ir ekonominės plėtros tarpusavio veiksnių įtaka pajamų nelygybei	40
20 pav. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai ekonomikos pakilimo ir ekonomikos nuosmukio laikotarpiais	42
21 pav. Pajamų nelygybės rodiklių tinkamumo vertinimo kriterijai.....	43
22 pav. Lorenco kreivė	44
23 pav. Lorenco kreivė ir Robino Hudo indeksas	45
24 pav. Tyrimo eiga	50
25 pav. Gini koeficiento reikšmės Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m., proc.	64
26 pav. Pajamų kvintilinės dalies santykis Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m.....	67
27 pav. Lietuvos regionų pajamų nelygybės pagal S80/20 santykį ir Gini koeficientą vietų pasiskirstymas 2016 m.	69

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Gini koeficiento privalumai ir trūkumai	45
2 lentelė. Pagrindiniai pajamų nelygybės matavimo rodikliai ir jų savybės	47
3 lentelė. Koreliacijos koeficiento reikšmių charakteristika	51
4 lentelė. Bruto darbo užmokestis (mėnesinis)	53
5 lentelė. Užimtumo lygis, proc.	54
6 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius liepos 1 d., asmenys	55
7 lentelė. Gyventojų išsilavinimas 25–64 m. amžiaus, tūkst.	56
8 lentelė. Nedarbo lygis, proc.	56
9 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos metų pabaigoje, mln. EUR	57
10 lentelė. Lietuviškos kilmės prekių eksportas, mln. EUR	59
11 lentelė. Piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį, EUR	60
12 lentelė. Robino Hudo koeficiento reikšmės Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m., proc.	66
13 lentelė. Gini koeficiento koreliacija su nepriklausomais kintamaisiais Lietuvos apskrityse	70

IVADAS

Temos aktualumas. Pajamų nelygybė yra reikšmingas tiek socialinis, tiek politinis tiek ir ekonominis probleminis reiškinys, paveikiantis ekonomikos augimą ir vystymąsi, politinį stabilumą, sukeliantis etninius neramumus. Šis reiškinys turi sąsają su švietimu, politiniu aktyvumu, nusikalstamumu, sveikata, įtampomis visuomenėje, migracija, mirtingumu, šeimos gyvenimu ir pan.

Pastaruoju metu nemažai dėmesio skiriama nelygybei ir jos keliamiems sunkumams spręsti ne tik konkrečioje valstybėje, bet ir visame pasaulyje. Europos Komisija 2010 m. parengė studiją apie socialinės ekonominės nelygybės augimą Europoje („*Kodėl auga socialinė ekonominė nelygybė? Faktai ir politikos atsakymai Europoje*“), kurioje analizuojama darbo užmokesčio ir pajamų nelygybės problema bei pateikiami jos galimi sprendimo variantai, pavyzdžiui, ES pamatinėmis vertybėmis grįstas socialinis ekologinis modelis, padedantis greičiau mažinti netolygumą. Taip pat Europos Komisija 2011 m. pateikė strategijos „*Europa 2020*“ kovai su skurdu įgyvendinti parengtą „*Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planą*“. Plane akcentuojamas skurdo mažinimas, o mažėjant skurdui, mažėja ir pajamų netolygumas. Be to ES Užimtumo, Socialinės Politikos, Sveikatos ir Vartotojų reikalų Tarnyba 2016 m. patvirtino išvadas dėl kovos su socialine atskirtimi bei skurdu, kuriose Europos Komisijai bei ES narėms siūloma visuotinai taikyti tinkamą pajamų rėmimą, užtikrinti prieinamas bei kokybiškas paslaugas, įtraukimo į darbo rinką politiką pasitelkiant susijusias grupes, tokias kaip pilietinė visuomenė, socialiniai partneriai, tikslinių grupių atstovai, nevyriausybinės organizacijos, privatus verslas (Rakauskienė ir kt., 2017). Dar 2017 m. vyko Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos bei Jungtinių Tautų Ekonominių ir socialinių reikalų departamento surengta diskusija „*Skurdo įveikimo ir darnios plėtros visiems strategijos: kova su nelygybe ir skurdu*“, joje buvo pabrėžiamos pajamų netolygumo sukeltos pasėkmės bei nelygybės įveikimo strategijų naudingumas. Lietuvoje 2002 m. Lietuvos Respublikos Seimas patvirtino Lietuvos nacionalinio saugumo strategiją. Pasak Rakauskienės ir kt. (2017), joje įtvirtinta, kad pavojinga aplinkybe yra laikoma nevienoda socialinė ir ekonominė raida, kuri tarp įvairių socialinių grupių didina gyvenimo lygio skirtumą, todėl reikia stengtis sumažinti socialinę atskirtį, skurdą, tobulinti socialinės paromos sistemą. Taip pat Lietuvos bankas 2017 m. surengė ekonomikos konferenciją „*Pajamų nelygybė Lietuvoje*“. Joje buvo skiriamas dėmesys netolygaus pajamų pasiskirstymo keliamoms rizikoms bei apžvelgti ekonominės politikos pasiūlymai siekiant jų išvengti.

Lietuvos mokslininkai nemažai dėmesio skyrė netolygiam pajamų pasiskirstymui nagrinėdami jį įvairias atžvilgiais. Blažienė ir Zabarauskaitė (2011) analizavo *gyventojų pajamas ir jų nelygybę Lietuvoje*, o Lisauskaitė (2010) – *Lietuvos gyventojų pajamų ir vartojimo diferenciaciją*. Taip pat nemažai tyrimų atliko Skučienė (2008) – *pajamų nelygybės Lietuvoje*, apžvelgdama 1996-2007 m. (2010) – *išsilavinimo pasiekimų nelygybės Lietuvoje: Gini indekso taikymą*, (2015) – *pajamų*

nelygybės: senatvės pensijų vaidmens. Dar Skučienė ir Kaminaitė (2017) analizavo pajamų nelygybės reikšmes ir patirtis kasdieniniame gyvenime. Be to, Zabarauskaitė ir Blažienė (2012) nagrinėjo gyventojų pajamų nelygybę ekonominių ciklų kontekste, Ivaskaitė-Tamošiūnienė (2015) – socialinių išmokų ir mokesčių vaidmenį mažinant pajamų nelygybę Lietuvoje 2005–2011 m., Čiegis, Dilius ir Martinaitytė (2016) – pajamų nelygybės poveikį darniam ekonomikos augimui vertinimą taikant IDVI ir kt., tačiau pajamų nelygybės tyrimų, apimančių Lietuvos regionus pasigendama.

Mokslinė problema – kokie veiksniai turi reikšmingą koreliacinį poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui Lietuvos regionuose?

Darbo objektas – pajamų nelygybė.

Darbo tikslas – atskleisti Lietuvos regionų pajamų nelygybės kitimo tendenciją ir jai turinčius įtakos veiksnius.

Darbo uždaviniai:

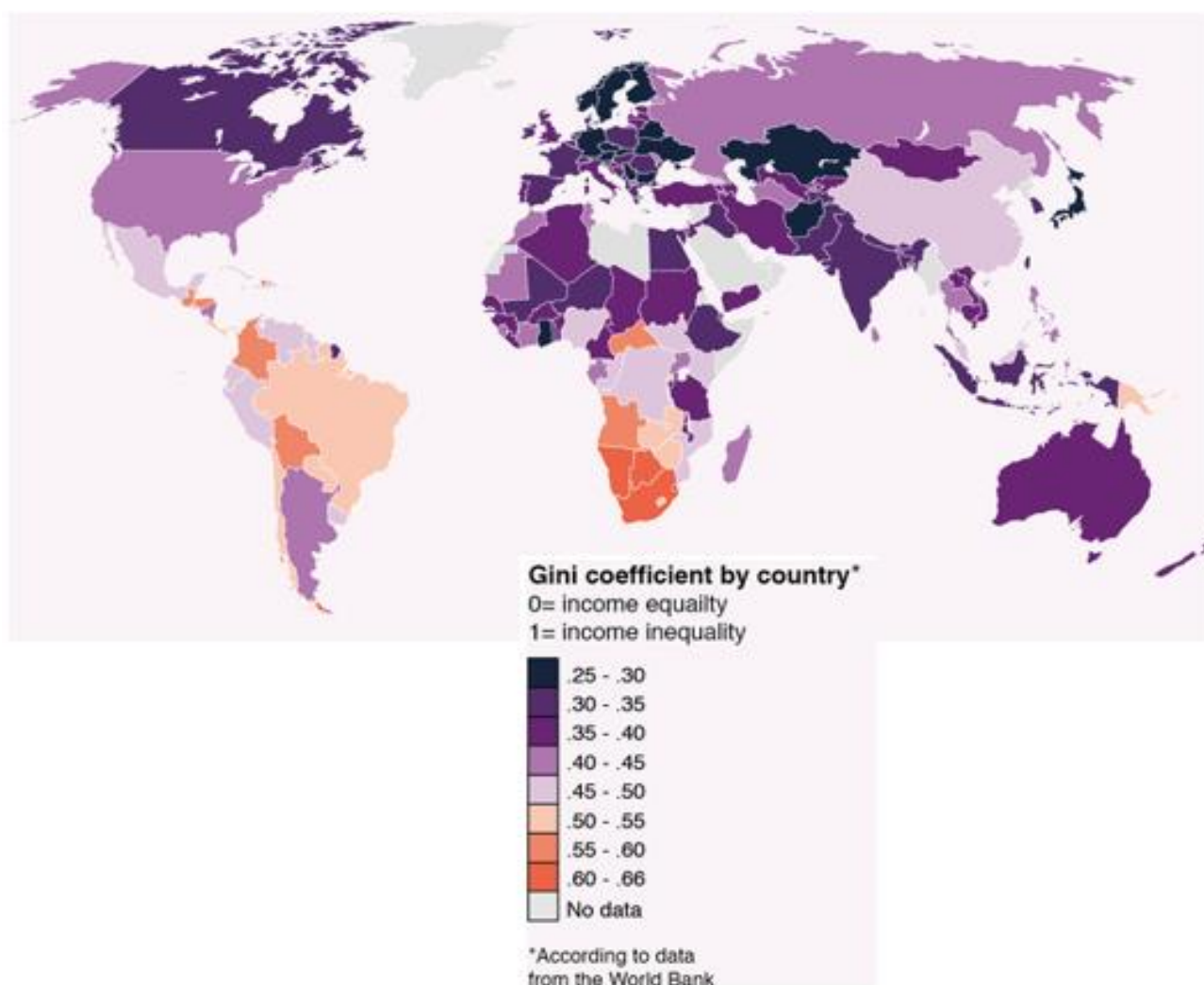
1. apžvelgti pajamų nelygybės kitimo tendenciją pasaulyje;
2. palyginti mokslinėje literatūroje įvardintą pajamų nelygybės sampratą ir pateikti bei aptarti netolygiam pajamų pasiskirstymui turinčius įtakos veiksnius;
3. pateikti pajamų nelygybės tyrimo metodiką;
4. atlikti pajamų nelygybės regioninių skirtumų vertinimą Lietuvoje;
5. nustatyti ryšio tarp pajamų netolygumo ir jai turinčių įtakos veiksnių stiprumą.

Darbe taikyti **tyrimo metodai** – mokslinės literatūros sisteminimas, statistinių duomenų rinkimas ir analizė, pajamų nelygybės rodiklių skaičiavimas ir analizė, koreliacinė analizė.

1. PAJAMŲ NELYGYBĖS PROBLEMOS ANALIZĖ

Vertinant pasaulinę nelygybę nereikėtų susitelkti tik ties finansine nelygybe, turėtų būti atkreipiamas dėmesys ir į gyvenimo kokybę. Išskiriamos trys pagrindinės pajamų nelygybės priemonės: pajamos, vartojimas ir turtas, bet dažniausiai sąvoka *nelygybė* suprantama kaip pajamų nelygybė, kadangi pajamos paprastai yra pagrindas daugumai taikomų priemonių įvairioms problemoms spręsti (Theguardian.com, 2017). Be abejo, analizuojant, ką individai vartoja, galima nustatyti jų gyvenimo lygį (vartojimas dažnai traukia pajamas), vertinant jų galimybę pasinaudoti įvairiomis paslaugomis (švietimo, sveikatos priežiūros ir kt. prieinamumu) bei įsigyti būtiniausių prekių.

Valstybių nelygybė pasaulyje pateikta 1 pav.

1 pav. Gini koeficientas (naudojamas kaip pajamų nelygybės rodiklis) pagal šalį (reddit.com, 2016)

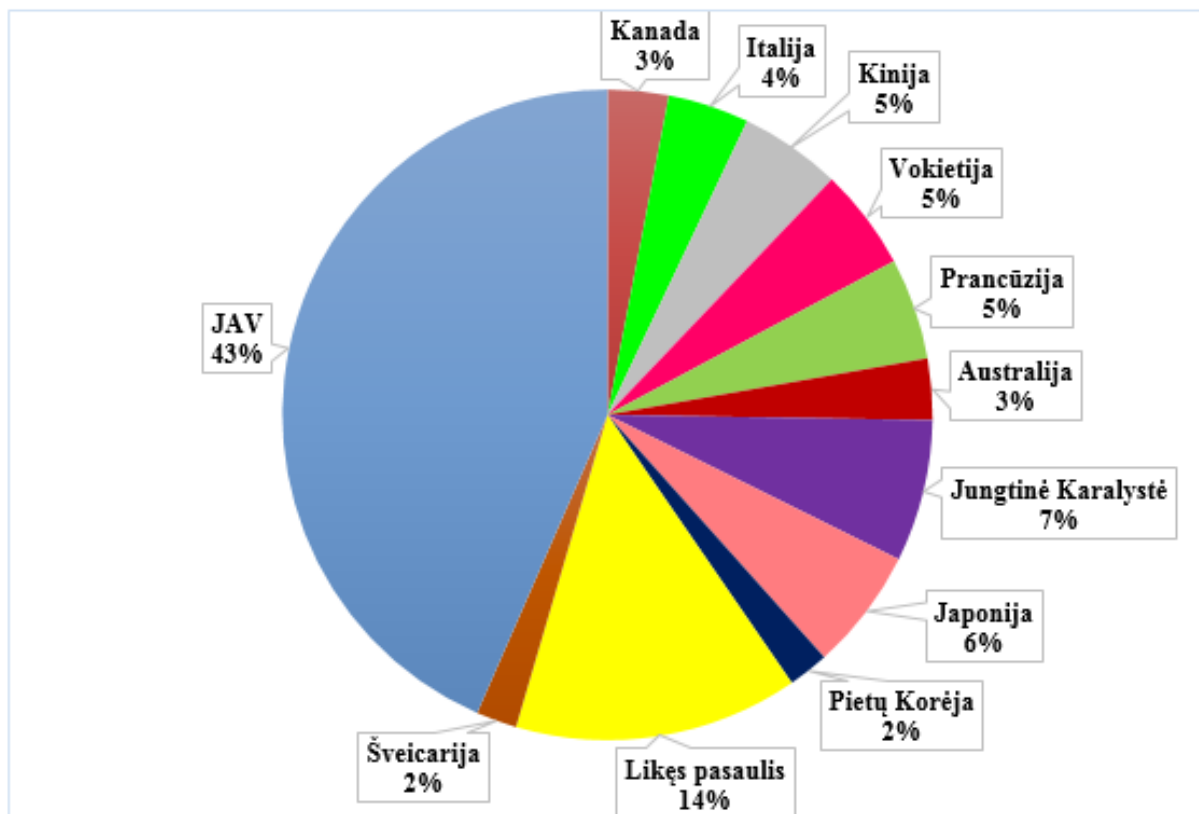
Gini koeficientas yra dažniausiai taikomas rodiklis netolygiam pajamų pasiskirstymui matuoti. Kaip matyti iš 1 pav., pagal Gini koeficientą, pati didžiausia pajamų nelygybė 60 – 66 proc. vyrauja Afrikos žemyno valstybėse (Pietų Afrikoje, Namibijoje, Botsvanoje) ir Pietų Amerikos (Haityje), nors

reikia atkreipti dėmesį, jog duomenys apie pajamų netolygumą neįtraukti iš Pakistano, Šiaurės Korėjos, Somalio, Omano, Jungtinių Arabų Emyratų, Saudo Arabijos, Sirijos, Libijos, Vakarų Sacharos, Grenlandijos, Kubos ir kitų, balta spalva žemėlapyje pažymėtų, valstybių. Labai aukštas netolygus pajamų pasiskirstymas (55 – 60 proc.) pastebimas Pietų Amerikos valstybėse – Bolivijoje ir Kolumbijoje, Šiaurės Amerikos – Gvatemaloje ir Hondūroje, bei Afrikos – Angoloje, Centrinėje Afrikos Respublikoje. Taip pat aukšta pajamų nelygybė (50 – 55 proc.) vyrauja Pietų Amerikos šalyse – Brazilijoje, Čilėje, Paragvajuje, Surimane, Šiaurės Amerikos – Panamoje ir Kosta Rikoje, Afrikos – Zimbabvėje, Zambijoje, Ruandoje, Lesotoje ir Australijoje – Papua Naujoje Gvinėjoje. Didelis pajamų netolygumas (45 – 50 proc.) pastebimas jau ir Azijos valstybėse – Kinijoje, Malaizijoje, Europos – Sakartvele, Afrikos – Mozambike, Kenijoje, Pietų Sudane, Kongo Demokratinėje Respublikoje, Kongo, Nigerijoje, Pietų Amerikos – Peru, Ekvadore, Venesueloje, Gajanoje, Šiaurės Amerikoje – Dominikos Respublikoje, Meksikoje. Kiek žemesnis netolygumas t. y. 40 – 45 proc. – Šiaurės Amerikos žemyne – Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV) ir Nikaragvoje, Pietų Amerikos – Argentinoje, Afrikos – Maroke, Mauritanijoje, Tunise, Siera Leonėje, Dramblio Kaulo Krante, Gabone, Ugandoje, Madagaskare, Europoje – Rusijoje, Moldavijoje, Makedonijoje, Azijoje – Turkmėnistane, Šri Lankoje, Tailande, Filipinuose. 35 – 40 proc. pajamų nelygybė yra Australijos žemyne – Australijoje, Naujojoje Zelandijoje, Azijos – Butane, Jordanijoje, Irake, Laose, Hanojuje, Vietname, Kambodžoje, Mongolijoje, Kirgizijoje, Tadžikistane, Uzbekistane, Irane, Arzerbaidžane, Turkijoje, Europos – Bulgarijoje, Italijoje, Portugalijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Jungtinėje Karalystėje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Afrikos – Alžyre, Senegale, Gvinėjoje, Liberijoje, Benime, Tonge, Burkinė Faso, Kamerūne, Čade, Sudane, Jemene, Džibutyje, Malavyje, Tanzanyje. Vidutinis pajamų netolygumas (30 – 35 proc.) pastebimas Azijos žemyne – Indonezijos Respublikoje, Pietų Korėjoje, Taivane, Indijoje, Bangladeše, Mianmare, Nepale, Pakistane, Tadžikistane, Armėnijoje, Europos – Ispanijoje, Prancūzijoje, Andoroje, Airijoje, Belgijoje, Olandijoje, Šveicarijoje, Danijoje, Lenkijoje, Vengrijoje, Rumunijoje, Kroatijoje, Slovėnijoje, Albanijoje, Graikijoje, Svalbarde (Norvegijos karalystės dalis, esanti Arkties vandenyne į šiaurę nuo Europos žemyno), Afrikos – Egipte, Nigeryje, Malyje, Burundi, Etiopijoje, Pietų Amerikoje – Prancūzijos Gvianoje, Šiaurės Amerikoje – Kanadoje. Pasaulio Banko duomenimis, žemiausia pajamų nelygybė (25 – 30 proc.) vyrauja Afrikos žemyno valstybėje – Ganoje, Azijos – Afganistane, Kazachstane ir Japonijoje, Europos – Norvegijoje, Švedijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Čekijoje, Austrijoje, Vengrijoje, Ukrainoje, Baltarusijoje, Bulgarijoje, Serbijoje bei Juodkalnijoje.

Netolygus pajamų pasiskirstymas pastebimas visose pasaulio šalyse, tačiau jis labai nevienodas ypač Afrikos žemyne, kadangi jame esančių valstybių Gini koeficiento reikšmės yra pasiskirsčiusios pagal visas išskirtas aštuonias kategorijas (žr. 1 pav.). Pietų Amerikos žemyno valstybėse taip pat pastebimas pakankamai didelis pajamų netolygumas, čia šalių pajamos pasiskirstę pagal šešias

kategorijas (60 – 66 proc., 55 – 60 proc., 50 – 55 proc., 45 – 50 proc., 40 – 45 proc. ir 30 – 35 proc.), Šiaurės Amerikos – penkias (55 – 60 proc., 50 – 55 proc., 45 – 50 proc., 40 – 45 proc. bei 30 – 35 proc.), Europos ir Azijos – trys (40 – 45 proc., 30 – 35 proc., 25 – 30 proc.) ir Australijos – tris (50 – 55 proc., 35 – 40 proc., 30 – 35 proc.).

Didžiules pajamas turintys individai gyvena įvairiose pasaulyje valstybėse. Pasaulio milijonierių procentas pagal šalis pateiktas 2 pav.

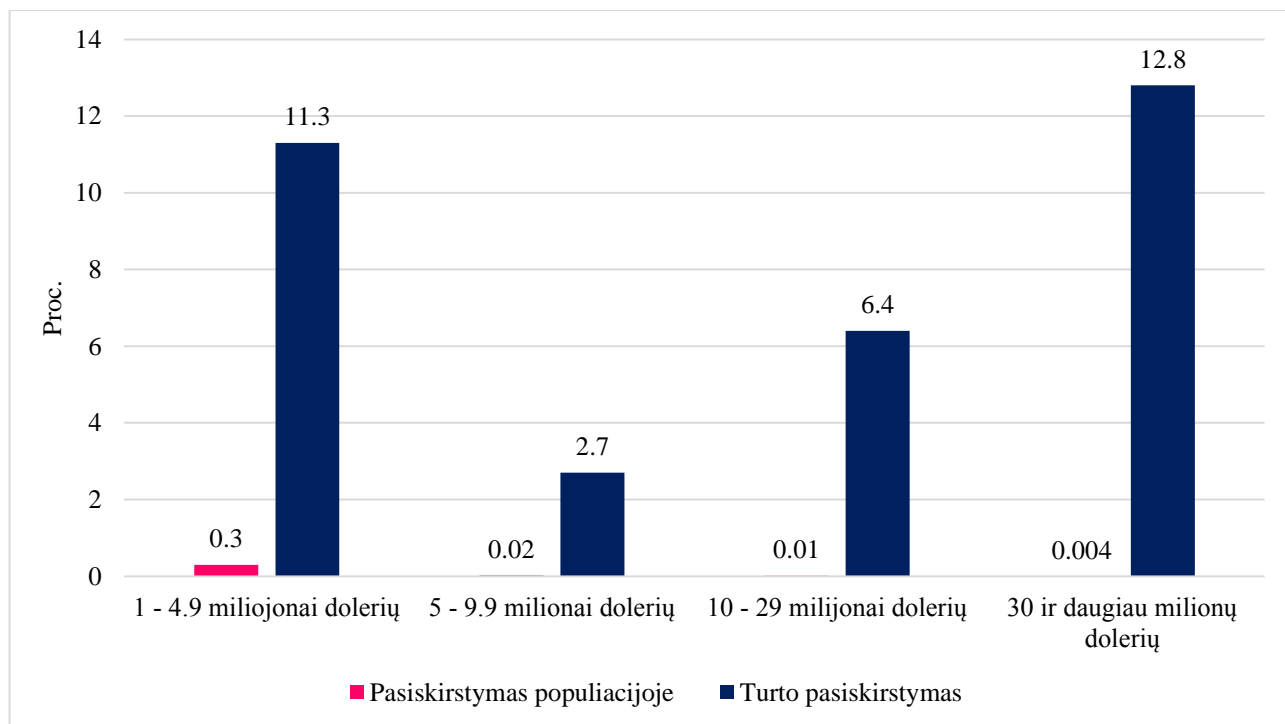

2 pav. Pasaulio milijonierių procentas pagal šalis 2017 m. (sudaryta pagal Inequality.org, 2018)

Vakarų bei Europos valstybėse nuolat apsisotja didžioji dalis pasaulio milijonierių. Daugiau nei 70 proc. pasaulio turtingųjų gyvena Europos žemyne – Italijoje (4 proc.), Jungtinėje Karalystėje (7 proc., o pajamų nelygė sudaro 35 – 40 proc. (žr. 1 pav.)), Vokietijoje (5 proc., o yra tik 25 – 30 proc. pajamų netolygumas), Prancūzijoje (5 proc., 30 –35 proc. nelygė), Šveicarijoje (2 proc.) ir Šiaurės Amerikos žemyne – Kanadoje (3 proc.), o net 43 proc. iš jų – JAV. Todėl Jungtinėse Amerikos Valstijose vyrauja pakankamai aukšta (40 – 45 proc.) pajamų nelygė vertinant pagal Gini koeficientą. Taip pat milijonieriai gyvena pramoninių jėgainių šalyse: Japonijoje (6 proc., nors pajamų netolygumas pagal Gini koeficientą siekia 25 – 30 proc., t. y. vienas žemiausių tarp pasaulio valstybių), Kinijoje (5 proc., nors yra 45 –50 proc. pajamų netolygumas) bei Pietų Korėjoje (2 proc.). Dar Australijoje – 3 proc. ir likusiose pasaulio šalyse – 14 proc. visų pasaulio milijonierių. Tad galima pastebėti, jog

nepriklausomai nuo šalyje vyraujančio netolygaus pajamų pasiskirstymo pagal Gini koeficientą, šiose valstybėse gali gyventi pakankamai daug milijonierių.

Taip pat, analizuojant pajamų nelygybę, reikėtų atsižvelgti į turto bei populiacijos pasiskirstymą pasaulyje (žr. 3 pav.).

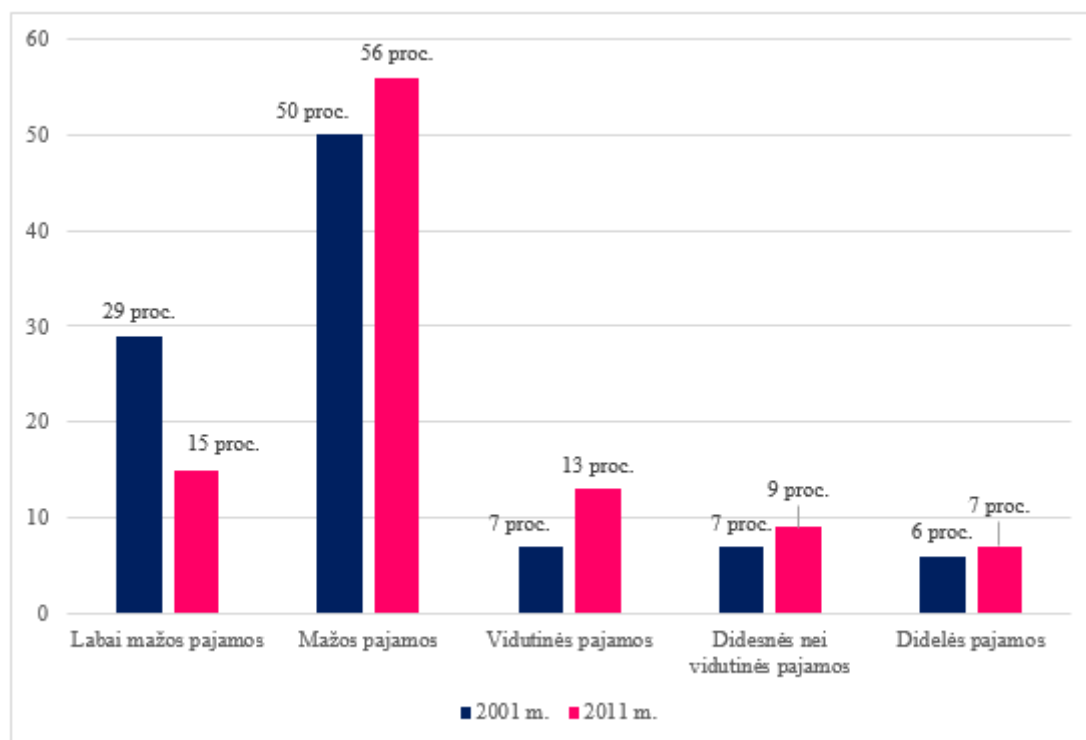
3 pav. Didelių turtų savininkai pagal pasaulio gyventojų skaičių ir pasaulinio turto dalį 2014 m. (proc.) (Inequality.org, 2018)

Individai, kurie profesionaliai valdo jiems priklausantį turtą, turi jo nemažai sukaukę. Kaip matyti iš 3 pav., nuo 1 iki 4,9 milijonų dolerių vertės turto, 11,3 proc. turto turi 0,3 proc. viso pasaulio gyventojai, nuo 5 iki 9,9 milijonų dolerių – 2,7 proc. turto priklauso 0,02 proc. gyventojams, nuo 10 iki 29 milijonų dolerių – 6,4 proc. turto – 0,01 proc. asmenims ir net 12,8 proc. turto priklauso tik 0,004 proc. gyventojams už 30 ir daugiau milijonų dolerių. Galima pastebėti, kad vertinant viso pasaulio turtą, didžioji dalis (12,8 proc.) priklauso nedidelei pasaulio individų daliai.

Norint tirti pasaulinę nelygybę, tikslinga šalis suskirstyti į nedidelį skaičių kategorijų, pagrįstų jų pajamų dydžiu, industrializacijos lygiu, ekonomine plėtra ir susijusiais veiksniais. Pagal mokslininkų ir tarptautinių organizacijų pripažintą klasifikavimo sistemą valstybės priskiriamos tam tikroms grupėms (aukštas, vidutinės bei mažas pajamas gaunančios tautos arba jas skirstant dar smulkiau), vertinant jų bendrąjį vidaus produktą vienam gyventojui (visa šalies prekių ir paslaugų vertė, padalyta iš jos gyventojų) (Inequality.org, 2018). Šioje sistemoje atsižvelgiama į svarbų kintamąjį visame pasaulyje

(kiek valstybei priklauso turto). Analizuojant tautų pajamų nelygybės lygį, reikėtų atsižvelgti į kontinentą, kuriame jos yra.

Tiriant pajamų netolygumą, reikėtų atkreipti dėmesį į pasaulio populiaciją pagal pajamų grupes (žr. 4 pav.).

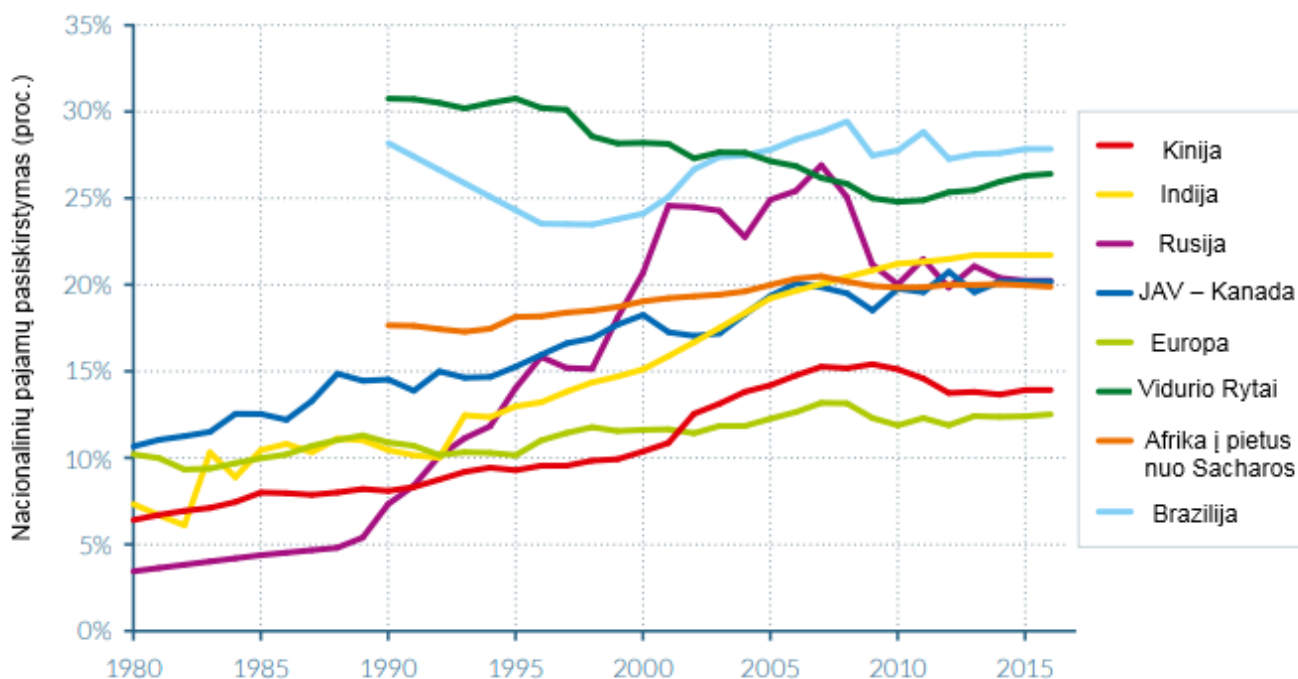
4 pav. Pasaulio populiacija pagal pajamų grupes (Inequality.org, 2018)

Kaip matyti iš 4 pav., labai mažas pajamas, mažesnes nei 2 JAV doleriai per dieną, gaunančių gyventojų dalis nuo 2001 m. iki 2011 m. sumažėjo 14 proc. punktais (nuo 29 proc. iki 15 proc.), tačiau nemažos dalies gyventojų turimos pajamos vos viršija šią ribą. Mažas pajamas gaunančių asmenų dalis pasaulio populiacijoje, lyginant 2001 m. ir 2011 m., padidėjo 6 proc. punktais, nuo 50 proc. iki 56 proc. Vidutinės pajamas (nuo 10 iki 20 JAV dolerių per dieną) gaunančių asmenų procentas šiuo laikotarpiu padidėjo beveik per pusę, nuo 7 proc. iki 13 proc. Taip pat pastebimas didesnių nei vidutinės pajamos gaunančiųjų gyventojų dalies didėjimas 2 proc. punktais, nuo 7 proc. 2001 m. iki 9 proc. 2011 m., o didelės pajamas gaunantys asmenys 2001 m. sudarė 6 proc. ir 2011 m. padidėjo neženkliai – iki 7 proc. Nors pastebimas labai mažas pajamas gaunančių individų mažėjimas, o mažas, vidutinės, didesnes nei vidutinės ir didelės pajamas gaunančiųjų asmenų procentalus didėjimas, tačiau pasaulyje didelė dalis gyventojų gyvena gaudami mažas pajamas.

Pasaulio nelygybės ataskaitoje 2018 teigiama, jog nuo 1980 m. pajamų nelygybė sparčiai didėjo Šiaurės Amerikoje ir Azijoje, vidutiniškai augo Europoje, labai aukšto lygio pajamų netolygumas

stabilizavosi Artimuosiuose Rytuose, Afrikoje į pietus nuo Sacharos bei Brazilijoje. Be to, skurdžiausiai besiverčiančių pasaulio gyventojų pajamos didėja dėl didelio Azijos ekonominio augimo.

Didžiausia 1 proc. pajamų dalis pasaulyje 1980-2016 m. pagal teritorijas pateikta 5 pav.

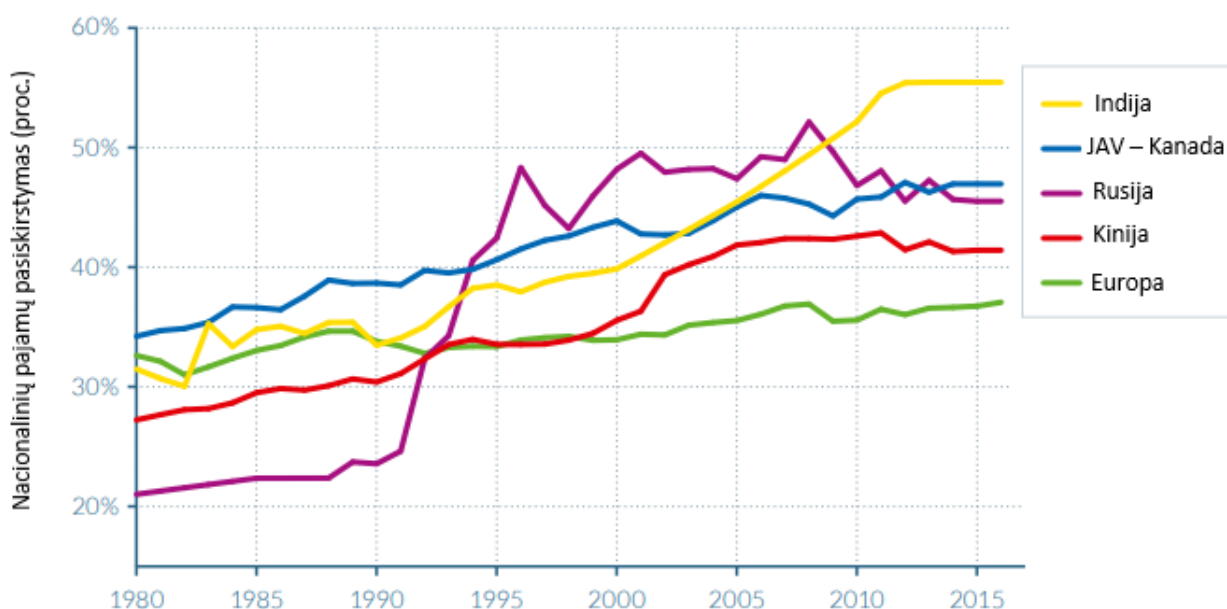
5 pav. Didžiausia 1 proc. pajamų dalis visame pasaulyje 1980-2016 m. (Alvaredo, Chancel, Piketty, Saez & Zucman, 2018)

Kaip matyti iš 5 pav., visame pasaulyje pajamų nelygybė augo nevienodai, nors 1 proc. pasaulinės pajamų dalies didėjo nuo 16 proc. (1980 m.) iki 22 proc. (2000 m.), o vėliau išliko ties 20 proc. riba (Alvaredo & kt., 2018). Reikėtų atkreipti dėmesį, jog Vidurio Rytuose, Brazilijoje ir Afrikoje į pietus nuo Sacharos duomenys apie pajamų nelygybę pradėti kaupti nuo 1990 m. Taip pat pastebima, kad Vidurio Rytuose nuo 1990 m. iki 2010 m., pasaulinė 1 proc. pajamų dalis sumažėjo 6 proc. punktais (nuo 31 proc., kai buvo pati didžiausia pasaulyje, iki 25 proc.), o 2016 m. padidėjo iki 27 proc. Brazilijoje ši pajamų dalis 1990 m. sudarė 27 proc., bet iki 1996 m. sumažėjo 3 proc. punktais, bet 2004 m. aplenkė Vidurio Rytams tenkančią 1 proc. pajamų dalį pasaulyje ir sudarė 26 proc., o 2007 m. siekė net 29 proc. Brazilijoje nuo 2004 m. yra pirmoji šalis pagal didžiausią 1 proc. tenkančią pajamų dalį visame pasaulyje. Vertinant Afriką į pietus nuo Sacharos, matyti, jog nuo 1990 m. iki 2006 m. 1 proc. pasaulinės pajamų dalies didėjo 2 proc. punktais ir 2006 m. sudarė 21 proc., nors 2016 m. sudarė 20 proc. Šioje teritorijoje nuo 1990 m. iki 2016 m. pastebimi mažiausi 1 proc. pasaulinės pajamų dalies pokyčiai. O Rusijoje nuo 1980 m. iki 1996 m. šis rodiklis išaugo net 4 kartus (nuo 4 proc. iki 16 proc.), taip pat didelis augimas (9 proc. punktais) vyravo nuo 1998 m. iki 2001 m., kai pajamų dalis sudarė nuo 15 iki 24 proc., o 2008 m. – 27 proc., bet 2016 m. sumažėjo iki 20 proc. Indijoje 1 proc. pasaulinė

pajamų dalis nuo 1993 m. iki 2016 m. nuolat augo nuo 13 proc. iki 22 proc. JAV ir Kanadoje šis rodiklis nuo 1980 m. iki 2016 m. nuolat kito. 1980 m. sudarė 11 proc., o 2016 m. – 20 proc. Europoje 1 proc. pasaulinė pajamų dalis nuo 1980 m. iki 2016 m. svyravo neženkliai (nuo 10 iki 12 proc.), o Kinijoje nuo 1980 m. nuolat (su neženkliais svyravimais) didėjo iki 2001 m., tačiau 2007–2008 m. buvo didžiausia šalyje – 15 proc., bet 2016 m. sumažėjo iki 14 proc.

Anot Alvaredo ir kt. (2018), tokiuose regionuose, kaip Artimieji Rytai, Brazilija (ir tam tikra Pietų Amerikos kaip visumos dalis), Pietų Afrika (ir Afrikos dalis į pietus nuo Sacharos), pajamų nelygybė išliko gana stabili bei aukšta pastaraisiais dešimtmečiais ir šiose trijuose teritorijose 10 proc. pasaulinės pajamų dalies viršija apie 55 proc. visų Brazilijos ir Pietų Afrikos valstybių, o Vidurio Rytuose – šių pajamų dalis dažniausiai viršija 60 proc.

Didžiausia 10 proc. pajamų dalis visame pasaulyje 1980-2016 m. pagal teritorijas pateikta 6 pav.

6 pav. Didžiausia 10 proc. pajamų dalis visame pasaulyje 1980-2016 m. (Alvaredo & kt., 2018)

Kaip matyti iš 6 pav., didžiausia 10 proc. pasaulio pajamų dalis padidėjo visuose regionuose. Europoje 1980–2016 m. šis rodiklis augo vidutiniškai 5 proc. punktais, o aukščiausias buvo 2016 m. kai siekė 37 proc. Vis tik JAV, Kanadoje, Kinijoje, Rusijoje ir Indijoje šio rodiklio augimas buvo labiau pastebimas. Indijoje 10 proc. pasaulio pajamų dalis 1980 m. sudarė 31 proc., o 2012–2016 m. išaugo iki 56 proc. Didžiausias augimas šioje šalyje pastebimas nuo 1996 m. iki 2012 m., kai rodiklis padidėjo 17 proc. punktais, nors jis Rusijoje nuo 1991 m. iki 1996 m. augo beveik 2 kartus, nuo 23 proc. iki 43 proc. Be to, Rusijoje nuo 1980 m. iki 1992 m. buvo mažiausiai tenkančios didžiausios 10 proc. pajamų dalies pasaulyje, tačiau nuo 1993 m. iki 2008 m. ji pirmavo, bet 2016 m. liko trečia su 45 proc. šio rodiklio reikšme. Kinijoje šio rodiklio reikšmė nuo 1980 m. iki 2011 m. turėjo tendenciją didėti nuo 27 proc. iki

42 proc., bet 2016 m. sudarė 41 proc. JAV ir Kanadoje didžiausia 10 proc. pajamų dalis pasaulyje buvo nuo 1980 m. iki 1993 m., kai ją aplenkė Rusija, o 2003 m. ir Indija, bet 2014 m. aplenkusi Rusiją 1 proc. punktu, liko antroje vietoje. JAV ir Kanadoje šis rodiklis nuo 1980 m. iki 2016 m. išaugo 10 proc. punktais ir 2016 m. siekė 46 proc.

Alvaredo ir kt. (2018) nurodo, kad didėjantis neužtikrintumas regionuose atskleidžia politikos ir susijusių institucijų svarbą (kylantis nelygybės lygis negali būti vertinamas kaip mechaninė, deterministinė konjunktūra ir globalizacija).

2. TEORINĖ PAJAMŲ NELYGYBĖS VEIKSNIŲ ANALIZĖ

2.1. Pajamų nelygybės samprata

Mokslininkai, apibūdindami nelygybės sąvoką, vartoja tokius terminus: pajamų diferenciacija, finansinė nelygybė, pajamų netolygumas, ekonominė nelygybė, socialinė nelygybė ir kt.

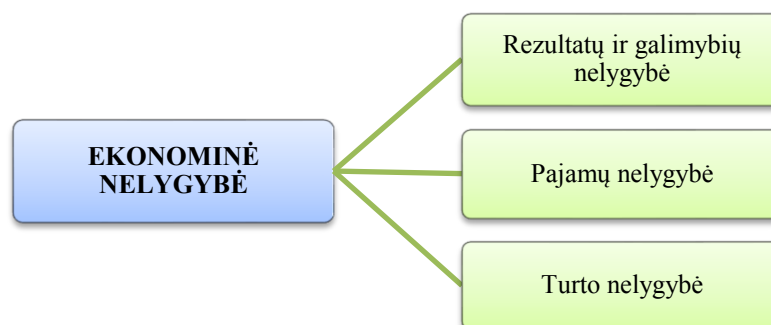
Costa ir Gartner'is (2017) pajamų nelygybės nelaiko natūraliu reiškiniu, kadangi ją lemia kiekvienos visuomenės istoriškai priimti politiniai sprendimai. Atsižvelgiant į kiekvieno žmogaus prioritetus, pajamų netolygumas vertinamas subjektyviai pagal jų socioekonominį statusą. Asmenys, šiuo atžvilgiu, turintys žemesnę poziciją, įvardija nevienodą pajamų pasiskirstymą atsižvelgdami į aplinkos veiksnius (švietimą ir išsilavinimo galimybes, paveldėjimą), o aukštesnę poziciją – pabrėždami turimus gebėjimus bei sunkų darbą (Skučienė ir Kaminaitė, 2017). Be to, Lissauskaitė (2010) teigia, jog ne vien šalies istorija, ekonominis išsivystymas, visuomenės mentaliteto, kultūros bei išsilavinimo lygis, bet ir individo šeimyninė padėtis bei sveikatos būklė turi įtakos individualiai gerovei. Dar Čiegis ir Dilius (2015) nurodo, jog netolygus pajamų pasiskirstymas lemia pajamų nevienodumus, sąlygojančius migraciją, mažesnę išsilavinimo lygį, skurdą ir kitus mikro–lygmens ir makro–lygmens socialinius ekonominius padarinius. Taip pat Čiegis, Dilius ir Martinaitytė (2016) pabrėžia nevienodo pajamų pasiskirstymo svarbą dėl mikroekonominių, makroekonominių ir socialinių pasekmių, o Jantii ir Gornick (2013) papildoma dar ir politiniais padariniais.

Pagal *Tarptautinį valiutos fondą* (2014), pajamų netolygumas yra ekonominės nelygybės sudedamoji dalis (žr. 7 pav.), vertinama kaip tarpasmeninis pajamų pasiskirstymas tam tikru laiko momentu, nustatantis individualių ar namų ūkių pajamų pasiskirstymą.

Rakauskienė ir kt. (2017) prie vienos iš ekonominės nelygybės – galimybių nelygybės – priskiria individo nekontroliuojamus veiksnius (gimimo vietą, tautybę, lytį, šeimos struktūrą), o prie rezultatų nelygybės – asmens gebėjimų visumą. Taip pat galimybių lygybės sąvoka „siejama su atvira ir sąžininga konkurencija bei lygiomis galimybėmis“ (Zabarauskaitė ir Blažienė, 2012, p. 108). Anot Zabarauskaitės ir Blažienės (2012), analizuojant rezultatų lygybę yra atsižvelgiama į šalis, turinčias analogiškas ar artimas joms individų gyvenimo sąlygas bei materialinę gerovę. Nors, Europos Komisija *Europos semestro informacijos suvestinėje „Nelygybės šalinimas“* (2017), nurodo, jog netolygų pajamų pasiskirstymą nustatyti galima pagal rezultatus (asmens įgimtos galimybės, jo pasirinkimas gyvenime bei sėkmė) ir galimybes (politikos siekį sudaryti vienodas sąlygas sėkmei), todėl mokslinėje literatūroje ekonominė nelygybė dažnai skirstoma į pajamų ir turto nelygybes, o rezultatų ir galimybių nelygybė priskiriama prie pajamų nelygybės.

Vertinant turto nelygybę yra atkreipiamas dėmesys, kaip turtas paskirstytas tarp asmenų ir namų ūkių, atsižvelgiant į jų santaupas bei turto paveldėjimo skirtumus (International Monetary Fund, 2014). Panašiai šią sąvoką apibūdina Zabarauskaitė ir Blažienė (2012) – analizuojamu laikotarpiu gaunamos

lėšos atspindi pajamų apimtį, o turtinė nelygybė dar apima ir ankstesniu laikotarpiu įgytus materialinius išteklius. Be to, ryškėja tendencija, jog turto nelygybė netolygesnė lyginant su pajamų, kadangi auga turto kainos ir vyrauja netolygus turto paveldėjimas (Europos Komisija, 2017).

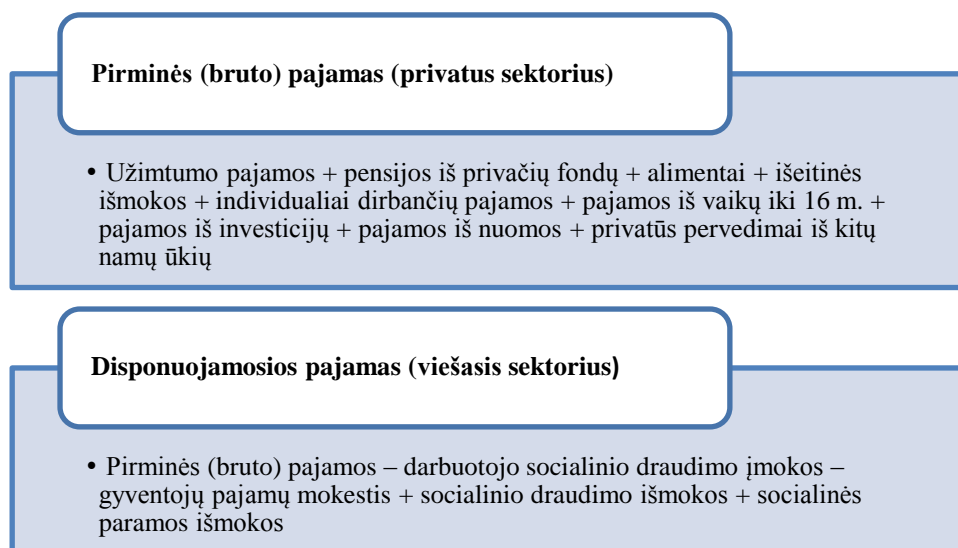
7 pav. Ekonominės nelygybės sudedamosios dalys (sudaryta pagal International Monetary Fund, 2014; Zabarauskaitę ir Blažienę, 2012; Ivaškaitę-Tamošiūnienę, 2015; Rakauskienę, Puškorių, Diržytę, Servetkienę, Krinickienę, Bartuševičienę ir Volodzkienę, 2017)

Pajamų nelygybė – tai reiškiny, parodantis gyventojų pajamų netolygų pasiskirstymą (Inequality.org, 2016). Skučienė (2008) pajamų netolygumą įvardija, kaip asmenų pajamų skirtumus, kylančius iš jų pasirinkimų bei galimybių vartoti, investuoti ir keisti į prestižą. Diluis (2017) šią sąvoką apibrėžia, kaip pajamų skirtumus ekonomikoje, įvardydamas ne tik asmenis ir namų ūkius, bet ir šalis. Dar netolygus pajamų pasiskirstymas suprantamas, kaip rinkos jėgų bei institucinių nesėkmių rezultatas, kuris gali pakenkti ekonomikos augimui ir vystymuisi (Ramos & Royuela, 2014). Be to, pajamų nelygybė yra platesnė sąvoka nei skurdas, kadangi aprėpiami visi gyventojai, o ne sutelkiamas dėmesys tik į skurdžiausiai gyvenančius asmenis (Haughton & Khandker, 2009).

Vertinant pajamų nelygybę reikia atsižvelgti iš kur gaunamos pajamos: privačiojo ar viešojo sektoriaus (žr. 8 pav.).

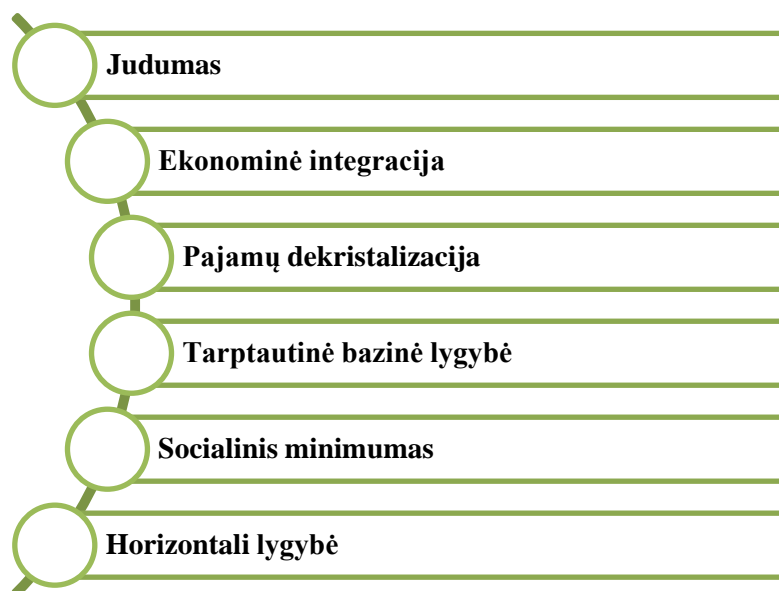
Valstybė, taikydama socialinės apsaugos sistemą, gali daryti įtaką privačiojo sektoriaus sąlygojamam pajamų netolygumui, taikydama socialinės paramos ar socialinio draudimo išmokas, tokias kaip: išmokas vaikams bei šeimoms (lengvinant papildomą šeimos našta), socialinę paramą sunkiai gyvenantiems, pensijas ar nedarbo išmokas (keičiant darbinės pajamas) ir kt. (Ivaškaitė-Tamošiūnė, 2015). Todėl didesnis socialinių išlaidų biudžetas skatina rezultatyvesnį skurdo mažinimą, nepaisant gavėjų skurdo padėties (Salanauskaitė, 2013). Be to, Costa ir Gartner'is (2017) nustatė, jog papildomai skirtos lėšos ankstyvajam vaikų ugdymui padeda sumažinti pajamų netolygumą. Dar valstybė gali daryti įtaką ir per mokestinę sistemą (įvedant progresyvųjį pajamų mokesčio taikymą), todėl atsižvelgiant į tai, jog dažniausiai socialinės apsaugos sistema taikoma asmenims, gaunantiems žemesnes pajamas, o daugiausiai mokesčių sumoka aukštesnes pajamas gaunantys individai, taip abi

taikomos priemonės padeda mažinti netolygų pajamų pasiskirstymą (Ivaškaitės-Tamošiūnės, 2015) (žr. 1 priedą).

8 pav. Pajamų sampratos dedamosios (sudaryta autorės pagal Ivaškaitę-Tamošiūnę, 2015)

Cowell'is (2009) nurodo, kad vertinant ar vyrauja pajamų lygybė ar nelygybė, reikėtų atsižvelgti į kelis dalykus (žr. 9 pav.).

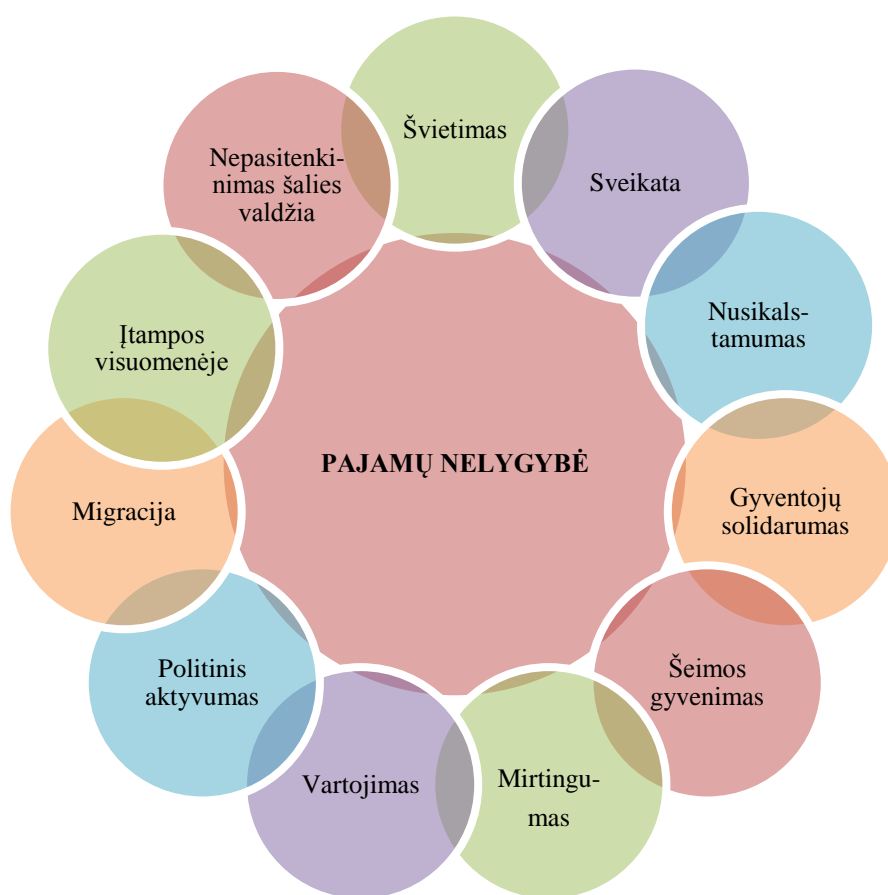

9 pav. Nelygybės interpretavimo perspektyvos (sudaryta autorės pagal Cowell, 2009)

Tarptautinių kriterijų atžvilgiu, valstybės turėtų būti panašiam lygmenyje su kitomis tautomis pagal pajamų netolygumo pasiskirstymą. Judumo pagalba norima sumažinti kliūtis tarp profesinių grupių, o integracinės ekonomikos atžvilgiu ne tik sumažinti, bet ir panaikinti visuomenės atskirtį dėl

nevienodų pajamų sukeltų skirtumų, nors socialinio minimo kriterijumi norima kiekvienam individui užtikrinti minimalų gerovės lygį, taip pat horizontalios lygybės (lygios lygybės) atžvilgiu – vienodai traktuoti lygias teises toje pačioje ekonominėje – socialinėje klasėje, tačiau pajamų kristalizacijos vengimas atsispindi netolygiai paskirstant privilegijas, lengvatas švietime, politines galias ir kt. (Cowell, 2009; Costa & Gartner, 2017).

Pajamų nelygybė dažniausiai suvokiama kaip neigiamas reiškinys: „siejama su nusikalstamumo didėjimu, prastėjančia visuomenės sveikata, emigracija, demografijos stoka, socialinėmis įtampomis ir pan.“ (Skučienė ir Kaminaitė, 2017, p. 102) (žr. 10 pav.).

10 pav. Pajamų nelygybės padariniai (sudaryta autorės pagal Skučienę, 2008; Skučienę ir Kaminaitę, 2017)

Vertinant pajamų netolygumo bei vartojimo sąsają, Skučienė (2008) nurodo, jog namų ūkiai, kurie turi paėmę paskolas, pasinaudojo ir draudimo mechanizmais, o jeigu jų teikiama nauda šie ūkiai negali naudotis, tai netolygus pajamų pasiskirstymas sąlygotų vartojimo nevienodumą. „Didesnės pajamos užtikrina didesnes galimybes įsigyti prekes ir paslaugas, kurios palaiko sveikatą: geresnį maitinimą, būstą, geros kokybės sveikatos paslaugas ir t. t.“ (Skučienė, 2008, p. 26). Taip pat aukštesnės pajamos lemia geresnę psichinę asmenų sveikatą vertinant pagal jų užimamą vietą

visuomenėje, o mažesnės pajamos sąlygoja žmonių mirtingumą dėl du kartus didesnio sergamumo rizikos lyginant su gaunančiais didesnes pajamas individualais (maitinimosi įpročių, žalingų medžiagų vartojimo ir pan. įtaka) (Skučienė, 2008). Vaikai iš nepasiturinčių šeimų, ateidami į mokyklą, dažniau stokoja elgesio ir kognityvinių žinių, turi mažesnius ugdymo pasiekimus ir motyvaciją (Skučienė, 2008, p. 27). Nors pastebima, jog vaikai, augantys žemesnes pajamas gaunančiose šeimose, norėdami užsitikrinti geresnes gyvenimo sąlygas, skiria didesnes pastangas mokymuisi bei stengiasi pasinaudoti viešųjų įstaigų teikiamomis nemokamomis paslaugomis, kad galėtų neišsiskirti iš bendraamžių ir tuo pačiu gerinti savo gebėjimus įvairiose srityse. Pasak Solt'o (2008), mažesnes pajamas gaunantys asmenys linkę mažiau domėtis politika, dalyvauti politinėse diskusijose ir rinkimuose, bet kuomet ekonominiai ištekliai yra paskirstomi tolygiau, šie piliečiai labiau domisi bei dalyvauja politiniame valstybės gyvenime, nors aukštesnes pajamas gaunantys gyventojai labiau suinteresuoti politika bei dalyvavimu joje lyginat su skurstančiais. Vertinant nusikaltimų ir pajamų nelygybės ryšį, Fajnzylber'is, Lederman'as ir Loayza (2002) nustatė, jog netolygus pajamų pasiskirstymas turi reikšmingą bei teigiamą koreliacinį poveikį nusikaltimų dažnumui, t. y. skatina nusikalstamumą, bet smurtiniai nusikaltimai mažėja, kuomet šalies ekonominė padėtis gerėja. Dar Skučienė (2008) pastebėjo, kad šių veiksnių tarpusavio sąsaja ypatingai stipri, kai netolygiai pasiskirstę pajamos siejamos su rasės, religijos ir pan. diskriminacija. Taip pat pastebimas pajamų nelygybės ryšys su šeimos gyvenimo sąsaja. „Dėl ekonominės situacijos blogėjimo žmonės daugiau dirba, todėl turi mažiau laisvalaikio bei bendrų šeimos veiklų, didėja skyrybų skaičius“ (Skučienė, 2008, p. 28). Skyrybų skaičiui augant, visuomenėje didėja vienišų motinų skaičius, todėl pajamų nelygybė yra ne tik šio reiškinių viena iš priežasčių, bet ir padarinys šeimos gyvenimui. Augant pajamų nelygybei, auga ir migracija, kadangi mažesnes pajamas gaunantys žmonės yra linkę darbo ieškoti kitoje šalyje dėl apmokėjimo už darbą skirtumų (Skučienė, 2008). Netolygus pajamų pasiskirstymas turi įtakos įtampoms visuomenėje, kurios pastebimos dėl skirtingų nuomonių, susijusių su pajamų pasiskirstymo klausimais, nesutarimo. Taip pat gyventojai, priklausantys tam tikram visuomenės sluoksniui ar profesinei grupei, yra linkę solidarizuotis, kuomet valstybėje sprendžiami su jų pajamomis susiję klausimai. Tačiau, tam tikromis aplinkybėmis, pajamų netolygumas gali būti pateisinamas, pavyzdžiui, kai taupomos pajamos, asmens pastangos gauti didesnę atlyginimą (Wang, Elliss & Rogersc, 2018). Taip pat nustatyta, jog: „mažėjant pajamų nelygybės lygiui, pajamų persiskirstymas gali sumažinti turtingesnių asmenų paskatas kurti papildomas pajamas“ (Dilius, 2017, p. 21).

Pajamų nelygybė suprantama kaip nevienodas pajamų pasiskirstymas visuomenėje, kuris turi sąsajų su sveikata, migracija, politiniu aktyvumu, tvyrančiomis įtampomis viešojoje erdvėje, nusikalstamumu, vartojimu, nepasitenkinimu šalies valdžia, mirtingumu, švietimu, šeimos gyvenimu, gyventojų solidarumu.

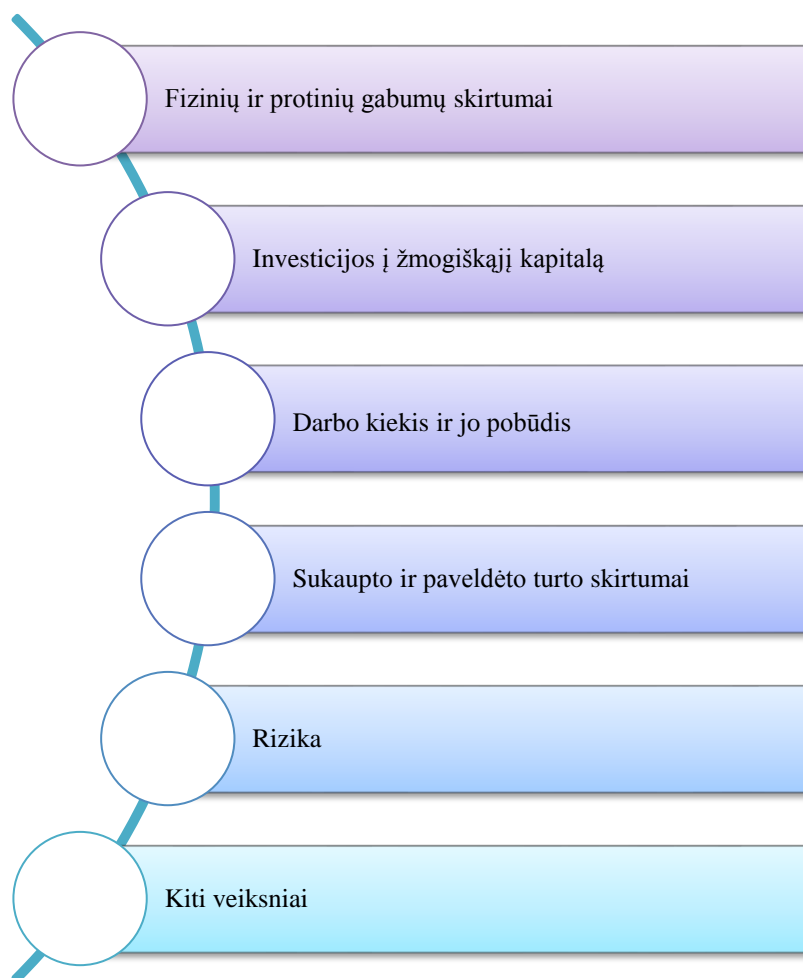
2.2. Veiksniai, lemiantys gyventojų pajamų nelygybę

Norint sumažinti vyraujančią pajamų nelygybę, reikia identifikuoti ją sąlygojančius veiksnius. Netolygų gyventojų pajamų pasiskirstymą paveikia įvairūs elementai. Amarante (2016) išskiria skirtingus pajamų šaltinius: pagrindinį (oficialų) darbo užmokestį (gaunamas iš darbdavio), savarankiškai dirbančių asmenų pajamas, neoficialų darbo užmokestį (nedeklaruojamą), kapitalo pajamas (nuomos pajamos, palūkanos, dividendai), grynuosius pervedimus (pensijų fondai, nedarbo, išėitinės išmokos ir pan.), kitus pervedimus (netiesioginiai viešieji pervedimai). Šie, nevienodi pajamų šaltiniai, sąlygoja pajamų nelygybę. Dar, pasak Hou, Li ir Wang'o (2018), įtaką daro ir finansinė struktūra (finansinių institucijų kapitalo didėjimas dėl investicijų į akcijas, apyvartos pokyčiai vertybinių popierių rinkoje, finansinių išteklių monopolija). Taip pat nevienodam pajamų pasiskirstymui įtakos turi demografiniai ir geografiniai veiksniai, nevienodo asmenų turimo fizinio bei finansinio turto, žmogiškojo kapitalo ir jo paklausos skirtumai (Blažienė ir Zabarauskaitė, 2011).

Pajamų netolygumui visuomenėje turintys įtakos veiksniai pateikti 11 pav. Iš jo matyti, kad fizinių ir protinių gabumų skirtumai sąlygoja pajamų nelygybę. Pasak Paunksnienės ir Liučvaitienės (2009), šie skirtumai yra nulemti ekonominės ir socialinės aplinkos, dar jie sąlygoja asmens (kaip ekonominio subjekto) apsisprendimą, vietą, naudoti turimus materialinius išteklius, dirbti tam tikrą darbą, kas ir lemia gaunamas pajamas. Be to, „fizinių ir protinių gabumų skirtumas tėra tik prielaida pajamų įvairovei susidaryti, tai tik viena veiksnių grupė, kurių įtaką gali sustiprinti arba neutralizuoti kiti veiksniai“ (Paunksnienė ir Liučvaitienė, 2009, p. 197). Taip pat pajamų nelygybei įtakos turi ir investicijos į žmogiškąjį kapitalą. Anot Zabarauskaitės bei Blažienės (2012) ir Paunksnienės bei Liučvaitienės (2009), šis veiksnys sąlygoja asmenų pajamas bei užimtumą ateityje, nors ne visi linkę į jį investuoti, todėl pastebimas išsilavinimo ir profesinių įgūdžių nevienodumas. Dar netolygų pajamų pasiskirstymą sąlygoja darbo kiekis bei jo pobūdis. Šiuo atžvilgiu pajamų skirtumus suformuoja nevienodas žmonių požiūris į darbą, skirtinga darbo trukmė ir jo specifika“ (Blažienė ir Zabarauskaitė, 2011, p. 109). Kitas veiksnys – disponuojamojo turto nevienodumas – matomas, kuomet turto santaupos naudojamos ne tik vartojimui, bet ir į investicijas (gaunant grąžą), be abejo, prie šių santaupų gali prisidėti ir paveldėtas turtas, tačiau investuojantys asmenys gali susidurti su rizika, kadangi „rizikingesnės santaupų investicijos dažnai duoda didesnes pajamas negu bankų palūkanos, tačiau rizikingų projektų investicijos gali būti nuostolingos“ (Blažienė ir Zabarauskaitė, 2011, p. 109). Pajamų nelygybę sąlygoja ir kiti veiksniai, tokie kaip: atsitiktinumas, sėkmė ar nesėkmė, asmeniniai ryšiai, artimųjų mirtis, pažintys, sveikatos sutrikimai, politinė įtaka ar diskriminacija (Paunksnienė ir Liučvaitienė, 2009).

Anot Hoeller'io, Joumard'os, Pisu ir Bloch'es (2012), vertinant pajamų nelygybę pagrindinis dėmesys turėtų būti skirtas namų ūkių disponuojamosioms pajamoms, koreguotoms pagal viešai

teikiamas paslaugas (žr. 12 pav.). Netolygus pasiskirstymas pakoreguotose namų ūkių disponuojamosiose pajamose susidaro dėl įvairių veiksnių, atsirandančių dėl darbo rinkos, mokesčių bei pervedimo sistemų ir kt., kurie įvairiose šalyse skiriasi (Hoeller ir kt., 2012).

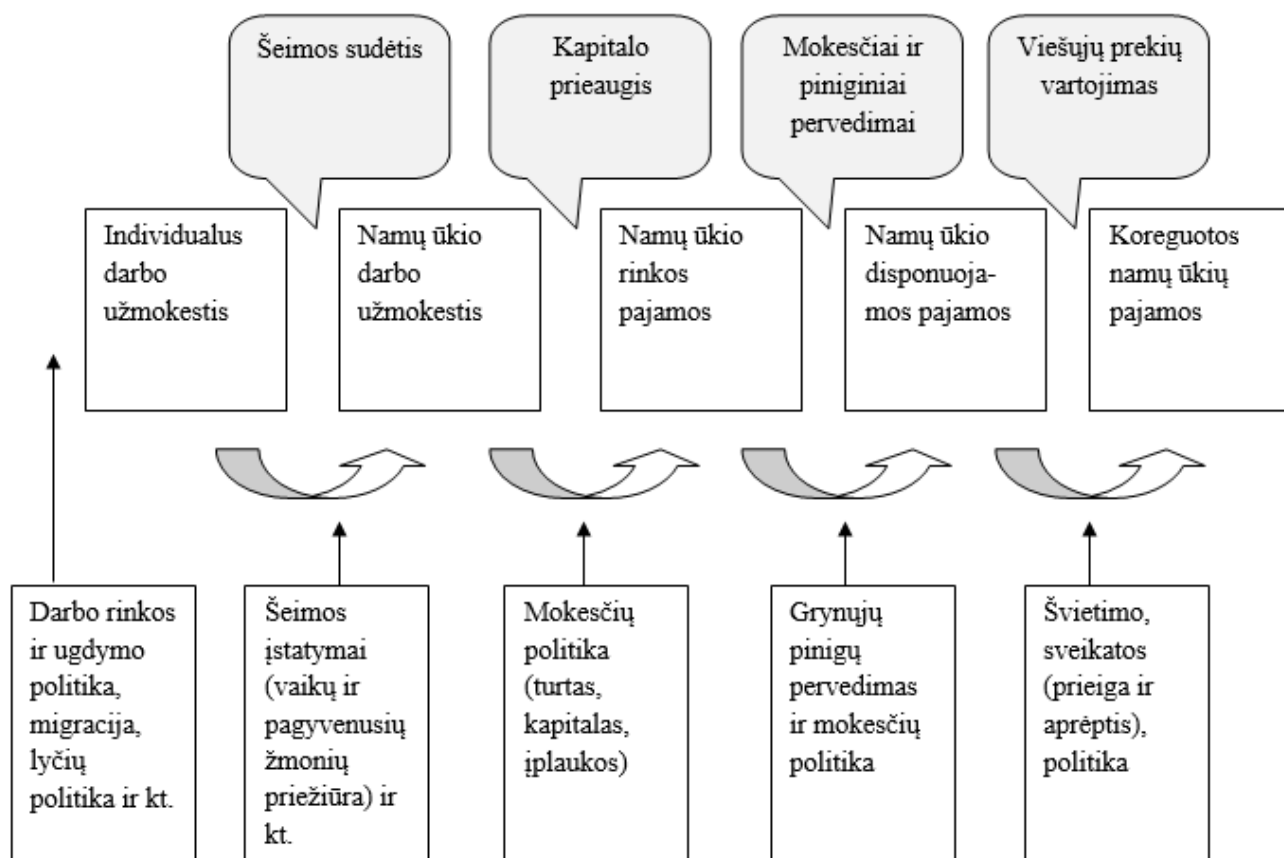

11 pav. Pajamų nelygybę visuomenėje lemiantys veiksniai (sudaryta autorės pagal Paunksnienę ir Liučvaitienę, 2009; Zabaraukaitę ir Blažienę, 2012; Garcia-Penalosa ir Orgianzi, 2013)

Darbingo amžiaus gyventojų individualaus darbo užmokesčio (darbo užmokesčio ir savarankiško darbo pajamų) pasiskirstymas atspindi darbo užmokesčio pasidalijimą tiek tarp visą darbo dieną dirbančių darbuotojų, tiek ne visą darbo dieną dirbančiųjų ir savarankiškai dirbančių asmenų), tačiau apmokėjimo už darbą negauna bedarbiai ir aktyviai neieškantys darbo (Hoeller ir kt., 2012).

Pasak Hoeller'io ir kt. (2012), analizuojant namų ūkių darbo užmokesčių, reikia atkreipti dėmesį į darbingo amžiaus šeimų dydį ir sudėtį bei kiekvienam nariui tenkančias pajamas. Be to, namų ūkio rinkos pajamos apima apmokėjimą už darbą iš darbovietės, savarankiško darbo bei kapitalo pajamas (skatinančius greitesnį turto kaupimą), namų disponuojamosios pajamos – visus namų ūkius ir įplaukų

šaltinius po mokesčių ir grynujų pinigų pervedimų, koreguotos namų ūkio disponuojamos pajamos – namų ūkių disponuojamosios pajamos atsižvelgiant į natūrinius pervedimus (tokius kaip švietimo ir sveikatos priežiūros išlaidos) (Hoeller ir kt., 2012). Be abejo, asmenų pajamas lemia darbo rinkos ir ugdymo politika, migracija, vaikų ir pagyvenusių žmonių priežiūrą reglamentuojantys teisės aktai, šalyje vykdoma mokesčių, sveikatos, švietimo politika (žr. 12 pav.).

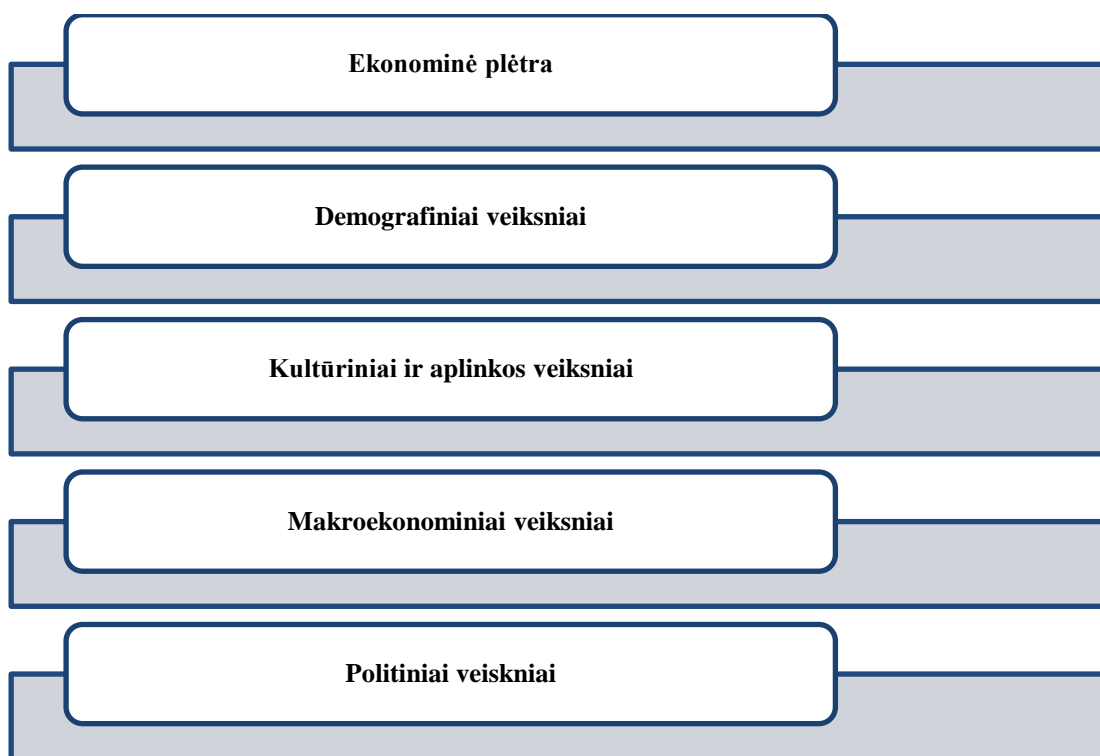

12 pav. Nuo individualaus darbo užmokesčio iki koreguojamų namų ūkio disponuojamų pajamų (Hoeller ir kt., 2012)

Visuomenėje pajamų netolygumą sąlygojantys veiksniai įvairioms grupėms daro skirtingą įtaką. Mokslinėje literatūroje nelygybę lemiantys veiksniai, kurie turi panašų poveikį, dažniausiai skiriami į penkias grupes (žr. 13 pav.).

Vienas iš veiksnių – ekonominė plėtra – priklauso nuo šalies turto, kuris dažniausiai matuojamas kaip bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui. Nemažai tyrimų, susijusių su ekonomine nelygybe ir ekonominiu augimu (žr. 14 pav.) paremti Kuznetso (1955) hipoteze, kuria šių dydžių ryšys apibūdinamas apverstos U raidės forma, kuri iliustruoja, jog nelygybė, kartu su pajamomis, tenkančiomis vienam gyventojui, pirmiausiai didėja besivystant valstybių ekonomikoms (ankstyvosiose vystymosi stadijose) iki maksimalios ribos (lūžio taško), tuomet pajamoms ir toliau augant, pajamų

nelygybė pradeda mažėti, tačiau mokslininkų nustatyta, jog vyrauja ir atvirkštinė hipotezė (neapverstos U formos) arba ši hipotezė nepatvirtinama (Rose, 2011; Bhandari, Pradhan & Upadhyay, 2010; Jaumotte, Lall & Papageorgiou, 2013).

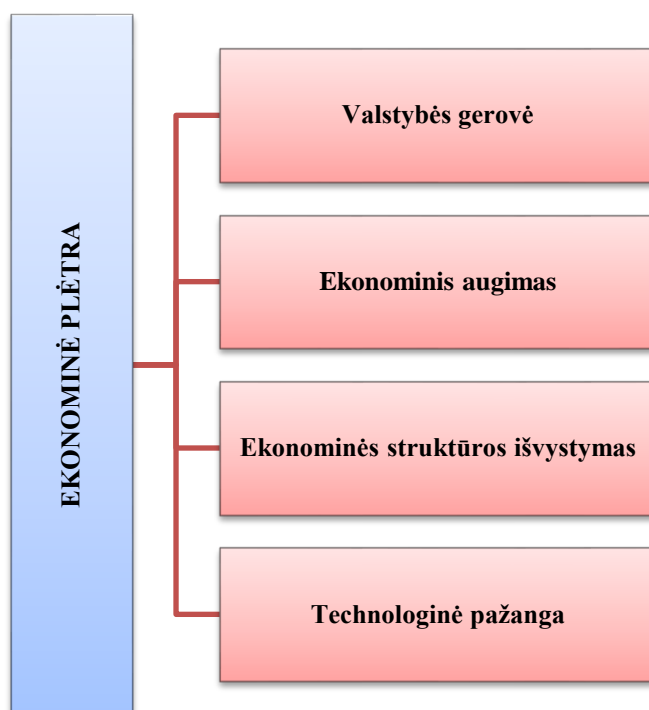

13 pav. Pajamų nelygybę sąlygojantys veiksniai (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2003; Kaasa, 2005; Rose, 2011; Blažienė ir Zabaraukaitė, 2011; Zabaraukaitė ir Blažienė, 2012; Garcia-Penalosa ir Orgianzi, 2013; Jaumotte ir kt. 2013; Abdullah, Doucouliagos ir Manning, 2015)

Mokslininkai prie ekonominės plėtros priskiria kelis veiksnius, lemiančius pajamų nelygybę (žr. 14 pav.). Ekonominė plėtra priklauso nuo technologinės pažangos, valstybės gerovės, ekonominio augimo ir ekonominės struktūros išvystymo. Kaasa (2005) teigia, kad valstybės gerovė siejama su santykinio šalies sektoriaus padėties gerėjimu (aukštesnės pajamos sąlygoja polinkį sąžiningai mokėti mokesčius ir užtikrina platesnį ir kokybiškesnį viešųjų paslaugų prieinamumą). Valstybėje augant bendrajam vidaus produktui, šalis gali daugiau lėšų investuoti į švietimą, gerindama jo prieinamumą ir kokybę, o kartu ir mažindama pajamų nelygybę, bet kyla grėsmė susidaryti ir priešingam efektui (švietimo prieinamumui), t. y. dėl turtingųjų gebėjimo gauti geresnį išsilavinimą, skurstantieji turės mažiau sąlygų pasinaudoti švietimo kokybės tobulinimu, kas ateityje sąlygotų didesnę apmokėjimą už darbą, galimybę pasirinkti darbą, įsidarbinti ir pan. praradimą (Costa & Gartner, 2017; Kraushaar, 2014; Bunker, 2015).

Dar vienas veiksnys, lemiantis ekonominę plėtrą, yra technologinė pažanga. Jaumotte ir kt. (2013), pabrėžia, jog šio veiksnio poveikis gali būti skirtingas, atsižvelgiant į konkrečius sektorius bei

technologijų tipus. Dar, Papageorgiou, Lall'as ir Jaumotte (2008) nustatė, kad tiek išsivysčiusiose, tiek besivystančiose šalyse juntamas nelygybės didėjimas, kuris labiausiai susijęs su technologinės pažangos poveikiu. Be abejo, technologiniai pokyčiai darbo vietose yra būtini, tačiau juos diegiant reikėtų atsižvelgti ne vien tik į pelno siekimą, bet ir poveikį pajamų nelygybei (Florida & Mellander, 2016). Europos Komisija *Europos semestro informacijos suvestinėje* „Nelygybės šalinimas“ (2017), patvirtina šio veiksnio teigiamą įtaką ekonomikos augimui, tačiau pastebimi apmokėjimo už darbą skirtumai, kurie išryškėja diegiant vis pažangesnes technologijas didelės vertės ekonomikos sektoriuose, dėl aukštos kvalifikacijos darbuotojų poreikio. Technologinė pažanga turi įtakos daugelio profesijų keliamiems reikalavimams, kadangi tam tikri įgūdžiai tampa mažiau imlūs laikui ir žinioms dėl šios pažangos poveikio (Thirgood & Johal, 2017).

14 pav. Ekonominės plėtros įtaka pajamų nelygybei (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2003; Kaasa, 2005; Mahutga ir Bandelj, 2008; Rose, 2011; Garcia-Penalosa ir Orgianzi, 2013; Bouver, 2014; Piney, 2014; Dabla-Norris ir kt., 2015; Dilius, 2017; hirgood ir Johal, 2017; Muhammad, Amir ir Amin 2018)

Technologinė pažanga – ekonominę plėtrą sąlygojantis veiksnys – sąlygoja konkurenciją (Dilius, 2017). Taip pat technologiniai pokyčiai gali turėti įtakos neproporcingai padidėjusio kapitalo bei kvalifikuotos darbo jėgos paklausai, panaikinant nekvalifikuotos darbo jėgos vietas jas automatizuojant (Dabla-Norris & kt., 2015). Be to, darbuotojai, kurių darbo vietas gali užimti robotai, turėtų kelti savo kvalifikaciją, norėdami išlikti darbo rinkoje, gauti aukštesnes pajamas, kadangi bus poreikis darbuotojų, galinčių valdyti ir projektuoti esamas ir kurti naujas technologijas (Pinney, 2014).

Todėl nurodoma (Thirgood ir Johal, 2017), jog kyla pajamų nelygybės grėsmė asmenims, kurie neturi galimybės mokytis įvaldyti naujas technologijas ir užimti aukštos kvalifikacijos darbo vietas. Dar Čiegis ir Dilius (2015) pastebi didėjantį asmenų skaičių, kurie tobulina savo žinias seminaruose, įgyja papildomą išsilavinimą ar kitaip kelia savo kvalifikaciją. Anot Dabla-Norris ir kt. (2015), besiformuojančiose didesnėse rinkos ekonomikos, nepaisant didelio aukštos kvalifikacijos darbo jėgos pasiūlos augimo (kuris įprastai sąlygoja mažėjantį atotrūkį), pastebimas didėjantis atlygio už darbą skirtumas yra panašus tarp aukštos bei žemos kvalifikacijos darbuotojų. Bouver (2014), išvelgė dar vieną neigiamą technologinės pažangos aspektą – asmenys, norėdami gauti iš darbovietės didesnes pajamas, gali pasirinkti gyventi ir dirbti didesnę taršos kiekį išskiriančiame regione, nepaisydami poveikio jų sveikatai. Nors valstybės gerovę ir ekonominį augimą sąlygoja technologiniai pokyčiai, kurie leidžia veiksmingiau panaudoti turimus išteklius.

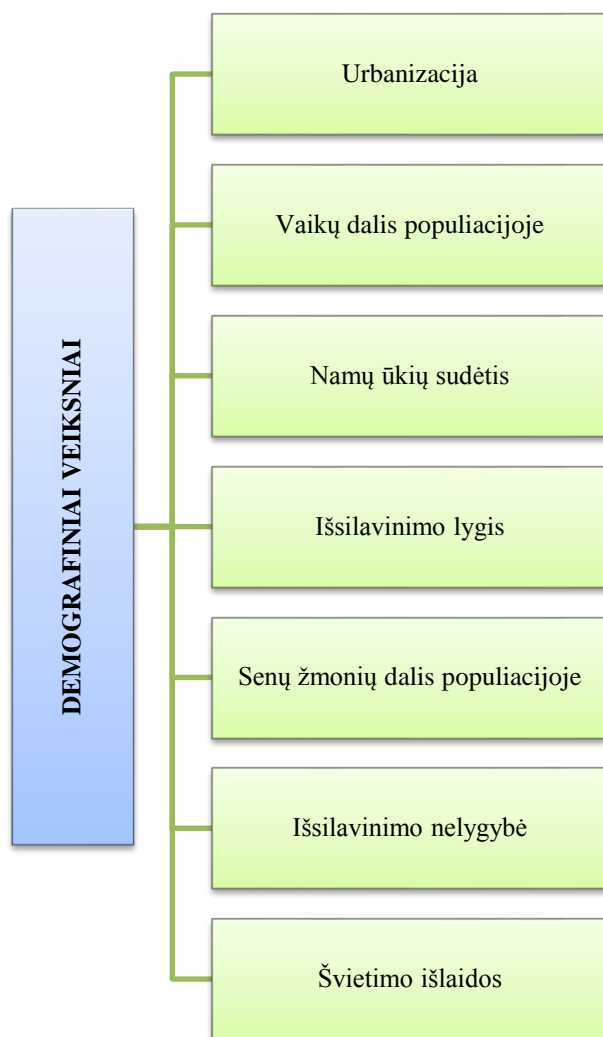
Pajamų nelygybę taip pat lemia demografiniai veiksniai (žr. 15 pav.).

Kaip matyti iš 15 paveikslo, demografiniams veiksniams mokslininkai priskiria urbanizaciją, vaikų dalį populiacijoje, senų žmonių dalį populiacijoje, namų ūkių sudėtį, išsilavinimo lygį, išsilavinimo nelygybę, išsilavinimo išlaidas.

Vertinant urbanizacijos poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui, Kaasa (2005) šį veiksnį vertina teigiamai, kadangi dėl didesnės gyventojų koncentracijos yra palankesnės sąlygos pasinaudoti įvairių socialinių, viešųjų įstaigų teikiamomis paslaugomis, bet autorius taip pat išvelgia ir neigiamą poveikį dėl didesnio gyventojų tankio bei urbanizacijos sukeliama neekonomiškumo. Rose (2011) pažymi, kad šiam veiksniai gali turėti įtakos industrializacija, o ji – lemti mažesnes pajamas dėl didesnio atlyginimo už darbą potencialo pramonės sektoriuje (kaime dirbančiųjų žemės ūkyje ir miesto darbuotojų pramonės sektoriuje pajamų netolygumas). Tyrimų rezultatai rodo teigiamą ir reikšmingą ryšį tarp pajamų nelygybės bei miesto gyventojų. Miesto gyventojai sukuria nevienodą pajamų pasiskirstymą tarp įvairių visuomenės grupių. Žmonių, gyvenančių žemiau skurdo ribos, ir tų, kurie gyvena gerai apstatyose miesto vietovėse, pajamos skiriasi.

Dar vienas demografinis pajamų nelygybės veiksnys – švietimo išlaidos. Mažinant pajamų nelygybę švietimas gali turėti didelę reikšmę. Quang Dao (2008) nustatė, kad valstybė, sudarydama sąlygas kuo daugiau asmenų baigti mokyklą aukštais rezultatais, padidintų žmogiškojo kapitalo lygį šalyje, kuris turėtų daugiau galimybių įgyti aukštąjį išsilavinimą, kas sąlygotų mažėjančią pajamų nelygybę. Be to, Kaasa (2005) pažymi, jog mažesnes pajamas gaunantiems žmonėms vyriausybė galėtų skirti papildomų išlaidų švietimo prieinamumui ne tik siekiant vidurinio, profesinio, bet ir aukštojo išsilavinimo, kadangi šių asmenų pajamos yra per mažos, jog galėtų pasinaudoti šia galimybe, tačiau reikėtų atsižvelgti ir į šeimas, gaunančias didesnes pajamas, jog nevyrautų diskriminacija jų atžvilgiu bei būtų sudarytos lygios galimybės įgyti išsilavinimą. Netolygus pajamų pasiskirstymas dėl

išsilavinimo prieinamumo įtakos gali būti tiek teigiamas, tiek neigiamas, priklausomai nuo individualių asmenų bei vyriausybių investicijų į švietimą ir šių investicijų gražos (Dabla-Norris & kt., 2015).

15 pav. Demografinių veiksnių įtaka pajamų nelygybei (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2003; Kaasa, 2005; Mahutga ir Bandelj, 2008; Skučienė, 2010; Rose, 2011; Žalimienė ir kt., 2011; Blažienė ir Zabarauskaitė, 2011; Florida ir Mellander, 2014; Abdullah, Doucouliagos ir Manning, 2015; Dabla-Norris ir kt., 2015; Castello-Climenta ir Domenecha, 2017; Dilius, 2017; Munir ir Sultan, 2017)

Kitas mokslininkų išskiriamas veiksnys – išsilavinimo nelygybė. Vyraujant aukštesnei išsilavinimo lygybei yra sudaromos perspektyvos mažesnes pajamas gaunantiems asmenims pasinaudoti ekonominio augimo nauda (Žalimienė ir kt., 2011). Skučienė (2010) teigia, kad mažėjant išsilavinimo pasiekimų nelygybei, mažėja ir pajamų nelygybė. Tam pritaria Žalimienė ir kt. (2011): „egzistuoja pozityvus ryšys tarp išsilavinimo nelygybės ir pajamų nelygybės“ (p. 62). Be to, šalyje, pasižyminčioje mažesne išsilavinimo nelygybe, yra palankesnis ekonominio augimo klimatas, sąlygojantis pajamų nelygybės mažėjimą visuomenėje. Castello-Climenta ir Domenecha (2017)

patvirtina, jog didesnis švietimo prieinamumas ne tik sąlygoja aukštesnį darbo užmokestį, bet ir padeda išvengti neigiamų pasekmių susijusių su besikeičiančia technologijų pažanga bei kitais veiksniais, lemiančiais netolygų pajamų pasiskirstymą.

Taip pat išsilavinimo lygis turi įtakos pajamų nelygybei. Mokslininkų tyrimai atskleidė švietimo plėtros poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui, t. y. ji mažina, kadangi pajamų skirtumo mažėjimą paveikė didesnė išsilavinusių žmonių pasiūla (Rose, 2011; Kaasa, 2005). Netolygus pajamų pasiskirstymas siejamas su aukštojo mokslo nelygybe, kadangi aukštesnis išsilavinimo lygis galėtų užtikrinti aukštesnes pajamas (Kaasa, 2005). Tačiau Abdullah ir kt. (2015) bei Castello-Climenta ir Domenecha (2017) nurodo, kad iš pradžių pajamų nelygybė didėja dėl išaugusio išsilavinusių darbuotojų skaičiaus, bet pasiekus tam tikrą ribą, kvalifikuotų darbuotojų pasiūla mažina aukštesniųjų kvalifikacijos darbuotojų darbo užmokestį ir taip mažina pajamų nelygybę.

Namų ūkio sudėtis sąlygoja pajamų nelygybę, kadangi ją vertinant atsižvelgiama į namų ūkio narių vidutines pajamas. Skirtingi namų ūkiai gauna skirtingas pajamas vienam šeimos nariui, todėl vyraujant įvairesniems namų ūkio tipams, pajamų nelygybė linkusi didėti (Kaasa, 2005). Be to, svarbu įvertinti ir šeimų sudėtį bei joje dirbančiųjų asmenų skaičių. Pastebima, jog vidutinis namų ūkių narių skaičius linkęs mažėti (vaikai išlaiko tėvus, registruojama mažiau santuokų ar gyvenama pavieniui), todėl tiriant pajamų nelygybę reikėtų vertinti vienam namų ūkio nariui tenkančias pajamas (Kaasa, 2005).

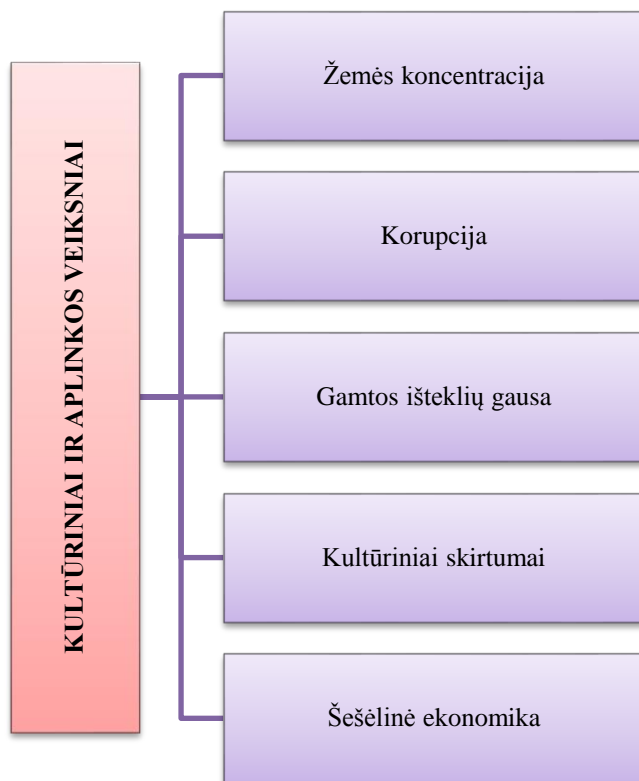
Dar įtaką netolygiam pajamų pasiskirstymui turi vaikų ir senų žmonių dalis populiacijoje. Europos šalyse vyrauja griežtesnis šeimos planavimas, todėl pastebimas vaikų gimstamumo mažėjimas ir gyventojų senėjimas. Kaasa (2005) nurodo, kad mažesnes pajamas gaunančiose šeimose vaikų gimimų skaičius yra didesnis, todėl bendra nelygybė didėja dėl vienam namų ūkio nariui tenkančių dar mažesnių pajamų. Be to, šalyse esant didesniam vyresnio amžiaus gyventojų skaičiui, pajamų nelygybė aukštesnė dėl jų pajamų didesnio pasiskirstymo (valstybė daugiau lėšų skirs senatvės pensijoms, pašalpoms, mažės išlaidos švietimui ir pan.), taip pat didesnė vyresnių ir turinčių daug darbo patirties žmonių dalis šalies populiacijoje sumažina jų paklausą darbo rinkoje ir gaunamo darbo užmokesčio dydį (Kaasa, 2005).

Pajamų nelygybę be demografinių ir ekonominės plėtros veiksnių grupių dar lemia ir kultūriniai bei aplinkos veiksniai (žr. 16 pav.).

Kaip matyti iš 16 pav., kultūriniai skirtumai, korupcija, žemės koncentracija, gamtos išteklių gausa ir šešėlinė ekonomika priklauso kultūrinių bei aplinkos veiksnių grupei, kuri sąlygoja netolygų pajamų pasiskirstymą.

Anot Kaasa (2005), didesnė žemės koncentracija didina pajamų nelygybę valstybėse, kuriose istoriškai priimtina didesnė žemės koncentracija ir aukštesnė žemės nuomos nelygybė, bet vertinant ilgesnius laikotarpius, šio kultūrinio bei aplinkos veiksnio įtaka pajamų nelygybei tampa silpnesnė.

Kultūrinių tradicijų įtaka pajamų nelygybei nėra mokslininkų plačiai nagrinėta dėl duomenų stygiaus (kyla problemų išskirti bendras kultūrinės tradicijas bei jų skirtumus). Pasak Kaasa (2003), didesnio etninio nevienalytiškumo atveju, pajamų nelygybė yra aukštesnė, tikėtina, jog kultūros bei konkrečios valstybės religinių tradicijų skirtumai lemia didėjančią netolygų pajamų pasiskirstymą.

16 pav. Kultūrinių ir aplinkos veiksnių įtaka pajamų nelygybei (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2005; Mahutga ir Bandelj, 2008; Rose, 2011; Sara ir Crina, 2014; Abdullah, Doucouliagos ir Manning, 2015; Munir ir Sultan, 2017)

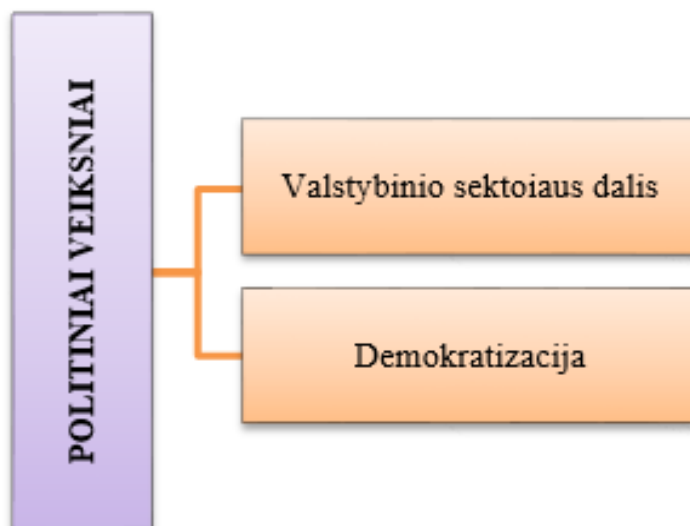
Kitas kultūrinis ir aplinkos nelygybės veiksnys – korupcija. Ji susijusi su kultūrinėmis tradicijomis, todėl kai kuriose šalyse gali būti labiau paplitusi lyginant su kitomis, tačiau laikui bėgant galėtų įsitvirtinti visuomenėse, kuriose korupcija kultūriniu požiūriu yra priimtina (Kaasa, 2005; Rose, 2011). Pasak Rose (2011), vyrauja teigiamas ryšys tarp korupcijos ir netolygaus pajamų pasiskirstymo. O Sara ir Crina (2014) tyrimas nustatė, jog šio veiksnio poveikis buvo nežymus dėl to, jog buvo analizuojamos pereinamojo laikotarpio (postkomunistinės) šalys. Be to, korupcija nėra lengvai išmatuojama.

Dar vienas mokslininkų išskirtas netolygų pajamų pasiskirstymą sąlygojantis veiksnys – šešėlinė ekonomika. Rosser'is ir Rosser (2001) nustatė, korupcijos ir pajamų nelygybės priklausomybę: didėjant šešėlinei ekonomikai (sumažės įplaukos į valstybės biudžetą bei jų paskirstymas), didės ir

netolygus pajamų pasiskirstymas. Be to, Kaasa (2005) priduria, kad turtingi žmonės yra labiau linkę pasinaudoti šešėlinės ekonomikos teikiama nauda gauti asmeninę gerovę.

Valstybės turimi gamtos ištekliai sąlygoja pajamų nelygybę. Kaasa (2003) pastebi, jog šalys, kurios turi gausesnius gamtos išteklius, pasižymi didesniu netolygių pajamų pasiskirstymu dėl technologinės pažangos pritaikymo juos eksploatuoti. Kaasa (2005) nurodo, kad mineralinių medžiagų bei metalų gamtos išteklių gausa būdinga gamybos, bet ne darbo jėgos intensyvumui, todėl atsižvelgiant į darbo jėgos paklausą, aukštesnis darbo užmokestis mokamas aukštos kvalifikacijos darbuotojams. O tai sąlygoja netolygų pajamų pasiskirstymą. Be to, analizuojant gamtinių išteklių poveikis pajamų nelygybei, pastebėta, jog jis ją didina, tačiau vertinant jų daromą įtaką ilgesniu laiko atžvilgiu, pastebimas silpnesnis įtakingumas. (Kaasa, 2005)

Pajamų nelygybę taip pat sąlygoja ir politiniai veiksniai, kuriuos sudaro valstybinio sektoriaus dalis (privatizavimas) bei demokratizacija (žr. 17 pav.).

17 pav. Politinių veiksnių įtaka pajamų nelygybei (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2005; Rose, 2011; Sara ir Crina, 2014; Dabla-Norris ir kt., 2015)

Į darbo ir vidurinę klasę sutelkta politika gali sušvelninti nelygybę, nepriklausomai nuo šalies ekonominio išsivystymo lygmens, palankesnių galimybių įgyti aukštąjį išsilavinimą, sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir pan., kadangi tinkamai suplanuotos socialinės politikos sritys ir darbo rinkos institucijų vykdomos programos gali šioms klasėms padėti padidinti jų gaunamų pajamų dalį (Dabla-Norris & kt., 2015) (žr. 2 priedą).

Ekonomikoje valdžios sektoriaus dalis vertinama kaip vyriausybės išlaidų dalis šalies BVP, kuri turėtų mažinti pajamų nelygybę, kadangi valdžios sektoriaus išlaidas sudaro pensijos, subsidijos, dotacijos ir kt., kuriomis visuomenėje sprendžiamos kylančios nepasiturinčiųjų problemos (Kaasa,

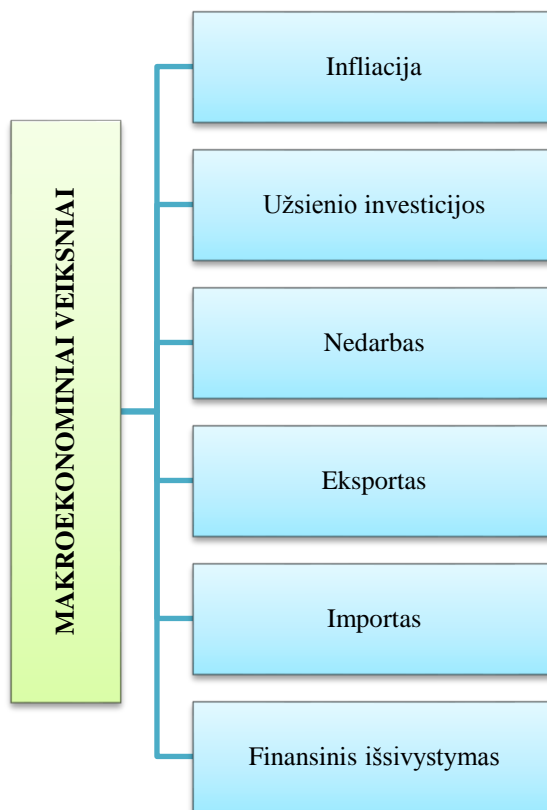
2005). Anot Dabla-Norris ir kt. (2015), pažangioje ekonomikoje politikos sritys turėtų būti sutelktos į reformas, siekiant padidinti žmogiškąjį kapitalą ir darbuotojų įgūdžius, kartu tobulinant mokesčių sistemą. Pasak Kaasa (2005) bei Dabla-Norris ir kt. (2015), daugelyje išsivysčiusių šalių didėja netolygus pajamų pasiskirstymas dėl valstybėse vykdomų mokesčių bei viešųjų išlaidų programų spragų, tačiau dažniausiai viešajame sektoriuje vyraujanti pajamų nelygybė yra mažesnė lyginant su privačiu sektoriumi. Be to, Dabla-Norris ir kt. (2015) tvirtina, kad vykdoma politika, kuria norima padidinti vidutinį gyvenimo lygį, taip pat gali sąlygoti pajamų pasiskirstymą bei užtikrinti didesnę gerovę. Tačiau, vertinant valdžios sektoriaus išlaidas pramoniniams projektams įgyvendinti, siekiant suteikti naudos dirbantiems, pastebėta, kad nelygybė padidėjo, todėl vyriausybės sektoriaus dalies įtaka netolygiam pajamų pasiskirstymui gali būti dvejopa (Kaasa, 2005).

Valstybės vykdomos politikos pobūdis priklauso ir nuo konkrečios šalies politikos ideologijos bei institucinių nuostatų (Dabla-Norris & kt., 2015). Kitas politinių veiksmų grupei priklausantis elementas – demokratizacija. Kaip jos pagrindas gali būti naudojamas politinių teisių indeksas („Freedom House“), kuris grindžiamas trijų kategorijų įvertinimu: rinkimų procesu, vyriausybės funkcionavimu bei politiniu pliuarizmu (Rose, 2011). Kaasa (2005) teigia, kad demokratinėje visuomenėje neturtingi žmonės turi daugiau politinių teisių ir galimybių siekti didesnio pajamų pasiskirstymo. Be to, šalies demokratizacija gali lemti tam tikrų politinių teisių sudarymą, kurios suteiktų piliečiams naujų galimybių jų labui (Rose, 2011). Tačiau vertinant demokratizacijos poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui, nustatyti nevienodi rezultatai tarp priklausomojo kintamojo (pajamų nelygybes) bei nepriklausomųjų kintamųjų susijusių su demokratijos lygiu ir demokratizacija (Kaasa, 2005).

Dar viena veiksmų grupė, lemianti pajamų nelygybę – makroekonominiai veiksniai (žr. 18 pav.). Šie veiksniai leidžia tyrinėti šalį tarptautiniu kontekstu (Sara & Crina, 2014). Makroekonominiams veiksniams mokslininkai priskiria: infliaciją, eksportą, importą, nedarbą, finansinį išsivystymą ir užsienio investicijas.

Mokslinėje literatūroje infliacijos įtaka pajamų nelygybei yra vertinama dviprasmiškai (Munir & Sultan, 2017). Negalima daryti tvirtų prielaidų apie infliacijos poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui (Kaasa, 2003). Tam pritaria Rose (2011) – jos poveikis pajamų nelygybei nėra griežtai įtvirtintas. Paprastai infliacijos įtaka nustatoma atsižvelgiant į turto, o ne į pajamų pasiskirstymą (Lee & kt., 2013). Munir'as ir Sultan (2017) tyrimų rezultatai atskleidė neigiamą, bet neesminį infliacijos poveikį pajamų nelygybei Indijoje ir Pakistane. O Sara ir Crina (2014) teigia, kad padidėjus infliacijai gali vyrauti nedidelis pajamų nelygybės pokytis. Mažėjantis aukštas infliacijos lygis pastebimai sumažina pajamų nelygybę, o mažos infliacijos sumažėjimas turi daug mažesnę įtaką mažinant netolygų pajamų pasiskirstymą (Rose, 2011). Kaasa (2005) nurodo, kad mažesnes pajamas gaunantys asmenys infliacijos neigiamą poveikį pajamų nelygybei pajunta, kuomet devalvuojamos fiksuotos

nominalios pajamos, tokios kaip pensijos, subsidijos ir pan. Taip pat šio ekonominio rodiklio (įtakos šalies ekonomikai ir jos gyventojų pragyvenimui bei gerovei) poveikis juntamas kainų pokyčiuose (Rose, 2011). Todėl Kaasa (2005) pabrėžia, jog infliacijos pasekmės netolygiam pajamų pasiskirstymui gali priklausyti nuo konkrečios analizuojamos šalies.

18 pav. Makroekonominių veiksnių įtaka pajamų nelygybei (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2003; Kaasa, 2005; Mahutga ir Bandelj, 2008; Rose, 2011; Lee, Kim ir Cin, 2013; Sara ir Crina, 2014; Ucal, Haug ir Bilgin, 2016; Dilius, 2017; Munir ir Sultan, 2017; Muhammad ir kt., 2018)

Kitas makroekonominis veiksnys sąlygojantis pajamų netolygų pasiskirstymą – tiesioginės užsienio investicijos (TUI). Šis elementas gali sustiprinti potencialų padidėjusio atvirumo tarptautinei rinkai poveikį dėl politikos tikslų, atsižvelgiant į didėjančią integraciją ne tik regionuose bet ir pasaulio rinkose (Rose, 2011). Kaasa (2005) tvirtina, jog dauguma TUI poveikio netolygiam pajamų pasiskirstymui tyrimų nustatė, kad didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms, dažnai didėja ir pajamų nelygybė. Anot Mahutga ir Bandelj'os (2008), TUI turi žalingų pasekmių ekonomikai, kadangi šis veiksnys prieštarauja valstybės gamybiniam pajėgumams, kurie vadovaujami žemu darbo apmokėjimu bei nekvalifikuotu darbu, todėl tiesioginės užsienio investicijos suteikia nepakankamai naudos, tokios kaip moksliniai tyrimai ir taikomios veiklos, pramoninės paslaugos ir pan. (investuojančiosios šalys linkusios sukurti darbo vietas pigiai darbo jėgai). Be to, didelė šalies priklausomybė nuo TUI skatina

netolygų kapitalo intensyvumo pasiskirstymą sektoriuose ir geografiniuose regionuose, toks pasiskirstymas koncentruoja pajamas iš dažniausiai produktyvesnių ir investuojančiausių valstybės orientuotų sektorių, kuris gali būti mažiau palankus investicijas gaunančiai valstybei, taip didinant bendrą pajamų nelygybę, dar šis veiksnys riboja biurokratinis veiksmus, būtinus veikiančio sektoriaus plėtrai bei mažina investicijas gaunančių šalių pajamų skirstymo galimybes (besivystančių valstybių vyriausybės siekia pritraukti užsienio investicijas, įgyvendindamos politiką, mažinančią derybinę darbo jėgos galią, įveda apribojimus vykdomoms programoms, kurios skatina užimtumą ir darbo užmokesčio augimą (Mahutga & Bandelj, 2008). Todėl Kaasa (2005), suformulavo prielaidą, jog didėjant gaunamoms tiesioginėms užsienio investicijoms, taip pat didės ir nelygybė. Tačiau, Rose (2011), teigia, kad kai kurie atlikti tyrimai nustatė ir teigiamą TUI poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui, pavyzdžiui, vertinant vėliau prie Europos Sąjungos narystės prisijungusias valstybes. Taip pat Dabla-Norris ir kt. (2015), nurodo, jog sutelkiant tiesiogines užsienio investicijas į technologinių sektorių plėtrą, kils poreikis įdarbinti aukštą kvalifikaciją turinčią darbo jėgą (sudarant galimybę apmokyti žemesnę kvalifikaciją turinčius asmenis, kadangi valstybėje išaugs aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausa), mokant jiems didesnę darbo užmokesčių. Dar Ucal'a ir kt. (2016) atkreipia dėmesį, kad tiesioginės užsienio investicijos gali išstumti gamybą bei vidaus investicijas dėl tarptautinių įmonių turimo specifinio organizacijos turto (valdymo įgūdžių, technologinių žinių), suteikiančio produktyvumo pirmumą vertinant su privačiomis įmonėmis valstybėje. Tačiau, Dilius (2017) bei Čiegis ir Dilius (2015) pateikia kitokią nuomonę – jos ragina vykdyti vidaus investicijas. Vidaus investicijos nukreiptos į ilgalaikį turtą valstybės viduje (žemės gerinimą, kelius, miškus, geležinkelius ir kt.) didina jos našumą ir visuomenė jaučia šių investicijų naudą (Chang & Fru, 2015). Muhammad'as ir kt. (2018) nustatė teigiamą tiesioginių užsienio investicijų poveikį pajamų nelygybei dėl jų valstybei suteikiamų naujų galimybių.

Dar vienas makroekonominis veiksnys, sąlygojantis pajamų nelygybę – finansinis išsivystymas. Per pastaruosius kelis dešimtmečius pasaulyje pastebimas finansinės plėtros bei pajamų nelygybės didėjimas daugelyje šalių (Jauch & Watzka, 2016). Anot, Kaasa (2005) bei Dabla-Norris ir kt. (2015), valstybės finansinis išsivystymas suteikia geresnes perspektyvas gauti paskolas ir labiau nepasiturintiems asmenims, todėl jiems suteikiama galimybė didinti savo pajamas, investuojant jas į išsilavinimą ar verslo kūrimą, naudojantis ne vien tik savo turimomis ribotomis santaupomis, taip pat įmonėms pasinaudoti įvairiomis verslo galimybėmis ar lengviau įveikti su finansinių išteklių trūkumu susijusias problemas. Be to, finansinė plėtra turėtų paskatinti ekonominį augimą (jis būtų naudingas mažas pajamas gaunantiems asmenims dėl sudarytų didesnių užimtumo galimybių, o verslininkams dėl pelno maržos), sudarant sąlygas efektyviai paskirstyti kapitalą bei sumažinti skolinimosi ir finansavimo suvaržymus (Jauch & Watzka, 2016). Pasak, Kaasa (2005) bei Jauch'is ir Watzka (2016), šalies finansinį vystymąsi galima vertinti kaip privačios paskolos ir BVP santykį. Be abejo, analizuojant

finansinio vystymosi ir pajamų nelygybės sąsają, reikia atsižvelgti ne tik į suteiktus privačius kreditus ir BVP vienam gyventojui, bet ir į indėlius, infliaciją, žemės ūkio sektorių, vyriausybės vartojimo išlaidas bei galimybės gauti finansavimą pasinaudojant skirtingomis finansinėmis priemonėmis (Jauch & Watzka, 2016). Todėl Kaasa (2005) bei Jauch'is ir Watzka (2016), teigia, kad labiau išvystytos finansų rinkos sąlygoja mažėjantį pajamų nelygybės lygį (vertinant darbo bei verslo pajamų atžvilgiu).

Netolygų pajamų pasiskirstymą sąlygoja ir vyraujantis nedarbas. Nors šio veiksnio įtaka labiau juntama mažesnes pajamas gaunantiems namų ūkiams, kadangi skurdžiau besiverčiantys asmenys dažniau dirba žemos kvalifikacijos reikalaujantį darbą, todėl jiems rasti kitą darbo vietą yra sudėtingiau, o netekus jo vienam iš šeimos narių, šių ūkių pajamos tampa dar mažesnės (Kaasa, 2005). Valstybėje vyraujant didesniai bedarbių skaičiui, didėja pajamų nelygybė, kuri sąlygoja mažesnę bendrą paklausą šalyje bei didesnę nedarbą (Dosi & kt., 2016). Kaasa (2005) patvirtina, jog augantis nedarbas lemia didėjantį pajamų trūkumą. Be abejo, valstybėse veikia darbo rinkos institucijos, padedančios grįžti į darbo rinką tobulinant turimus įgūdžius, persikvalifikuojant. Nors, Europos Komisija *Europos semestro informacijos suvestinėje „Nelygybės šalinimas“* (2017), nurodo: „laikydamosi griežtos politikos, darbo rinkos institucijos ne visada mažina nelygybę, nes nors jų veikla gali lemti dirbančių asmenų atlyginimų augimą, ji taip pat gali būti didesnio nedarbo priežastis“ (p. 8). Bet kurioje šalyje užimtumo galimybės yra labai svarbios mažinant pajamų nelygybę (Muhammad & kt., 2018). Dar Helpman'as, Itskhoki's ir Redding'as (2008) pastebi, kad bendras nedarbo lygis ir nelygybė priklauso nuo turimų išteklių pasiskirstymo sektoriuose ir juose vyraujančio nedarbo.

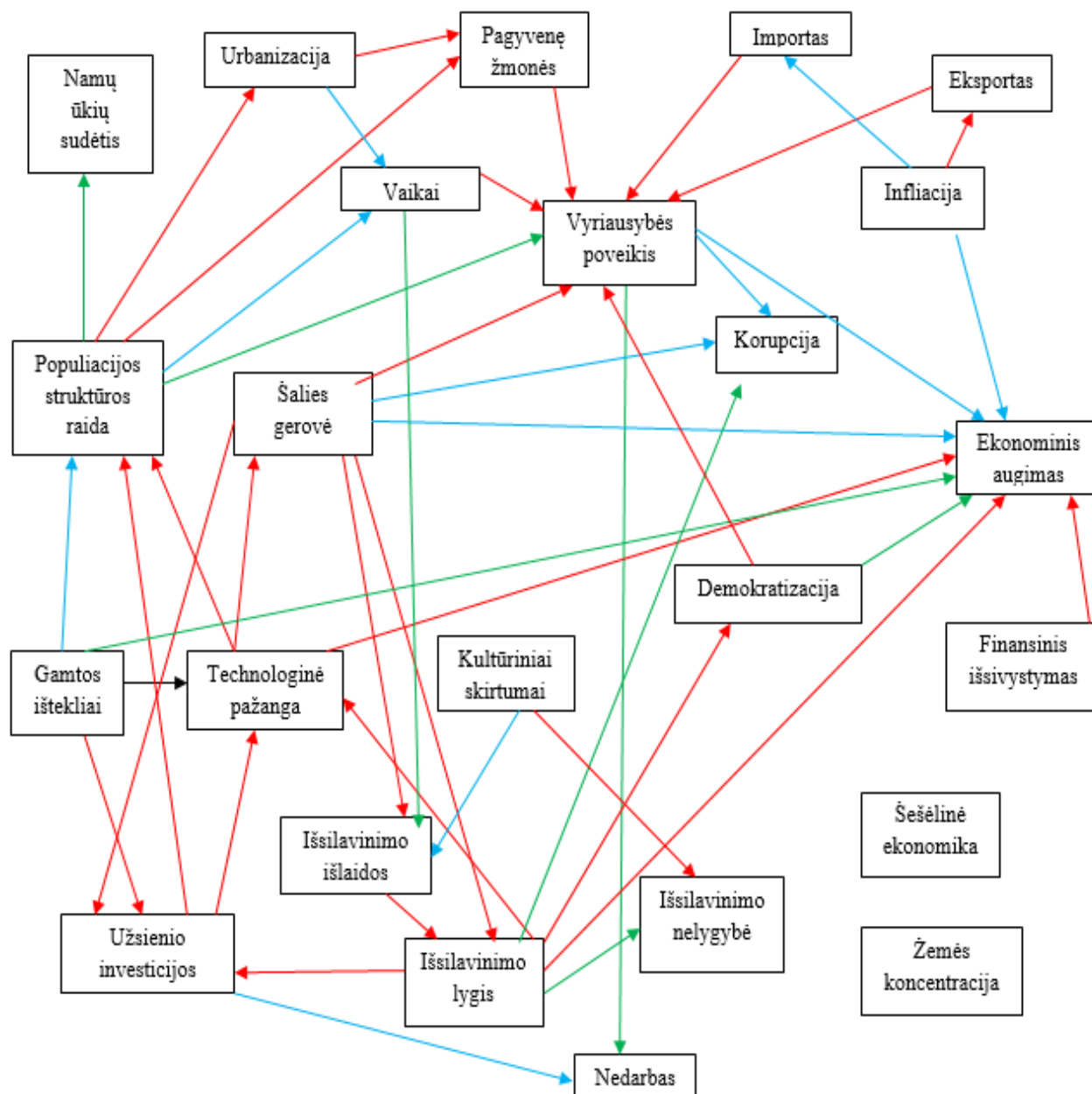
Taip pat pajamų nelygybę sąlygoja užsienio prekyba (importas ir eksportas). Išsivysčiusiose šalyse išaugęs importas gali lemti mažesnę darbo užmokestį dėl padidėjusios konkurencijos ir dėl to padidėtų pajamų netolygumas, tačiau besivystančiose šalyse arba tarpusavio prekybai tarp išsivysčiusių valstybių poveikis pajamų nelygybei gali būti nevienodas (Kaasa, 2005).

Be aptartų ekonominės plėtros, demografinių, politinių, kultūrinių ir aplinkos bei makroekonominių veiksnių, sąlygojančių pajamų nelygybę, dar gali būti išskirtos ir karinės išlaidos. Anot Muhammad'o ir kt. (2018) šios išlaidos mažina netolygų pajamų pasiskirstymą, nors ir didinant nacionalinio saugumo išlaidas, valstybė kitoms sritims skirs mažiau lėšų, tačiau tarpusavyje susijusiose srityse bus juntama nauda didinant bendrą paklausą bei užimtumą, jeigu karinės išlaidos bus naudojamos nekvalifikuotos ar mažiau kvalifikuotos darbo jėgos įdarbinimui, tačiau vis tik aukštą kvalifikaciją turintys asmenys gauna didesnę finansavimą atlyginimams. Todėl karinių išlaidų įtaka pajamų nelygybei gali būti vertinama dviprasmiškai.

Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai ir jų tarpusavio įtaka vienas kitam pateikta 19 pav., o veiksnių įtaka bei hipotetinis jų poveikis pajamų netolygumui – 3 priede.

Kaip matyti iš 19 pav., daugelis veiksnių pajamų netolygų pasiskirstymą įtakoja ne tik tiesiogiai, bet ir daro netiesioginę įtaką per kitus elementus (konkretus pajamų nelygybės sukėlėjas sąlygoja vieną

ar daugiau objektų, kurie gali paveikti dar daugiau kitų veiksmų), sudarydami netiesioginio poveikio grandines.

* Raudona spalva – teigiama įtaka, mėlyna – neigiama įtaka, žalia – nenustatyta įtaka

19 pav. Makroekonominių, kultūrinių bei aplinkos, politinių, demografinių ir ekonominės plėtros tarpusavio veiksmų įtaka pajamų nelygybei (sudaryta autorės pagal Kaasa, 2005)

Kaasa (2005), nurodo, jog technologinė plėtra lemia sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą bei modernesnes gydymo galimybes, dėl to ilgėja asmenų vidutinė gyvenimo trukmė, o tai sąlygoja didesnes išlaidas sveikatos priežiūrai bei socialinėms išmokoms (pensijoms ir t. t.). Taip pat ekonominės struktūros išsivystymas turi įtakos demografiniams pajamų nelygybės veiksniams, kurio poveikis juntamas, kuomet ženkliai šalies gyventojų skaičiaus dalis pereina dirbti iš žemės ūkio į

pramonės sektorių, todėl didėja miesto gyventojų skaičius ir tuomet vyksta svarbūs šeimos planavimo pokyčiai, kurie paprastai mažina gimstamumą ir lemia gyventojų senėjimą, o valstybės gyventojų amžiaus struktūra sąlygoja pajamų netolygumą per politinius veiksnius kuomet šalyje gyvena daugiau pensijinio amžiaus žmonių bei vaikų – reikalingos didesnės vyriausybės išlaidos pensijoms, subsidijoms bei sveikatos priežiūrai, taip pat nemažos išlaidos reikalingos ugdymui, kai vaikų skaičius yra palyginti didelis tarp gyventojų ir pastebimas per gyventojų išsilavinimo lygį, o jis pajamų nelygybę veikia per technologijų plėtrą, užsienio investicijas ir ekonomikos augimą (Kaasa, 2005).

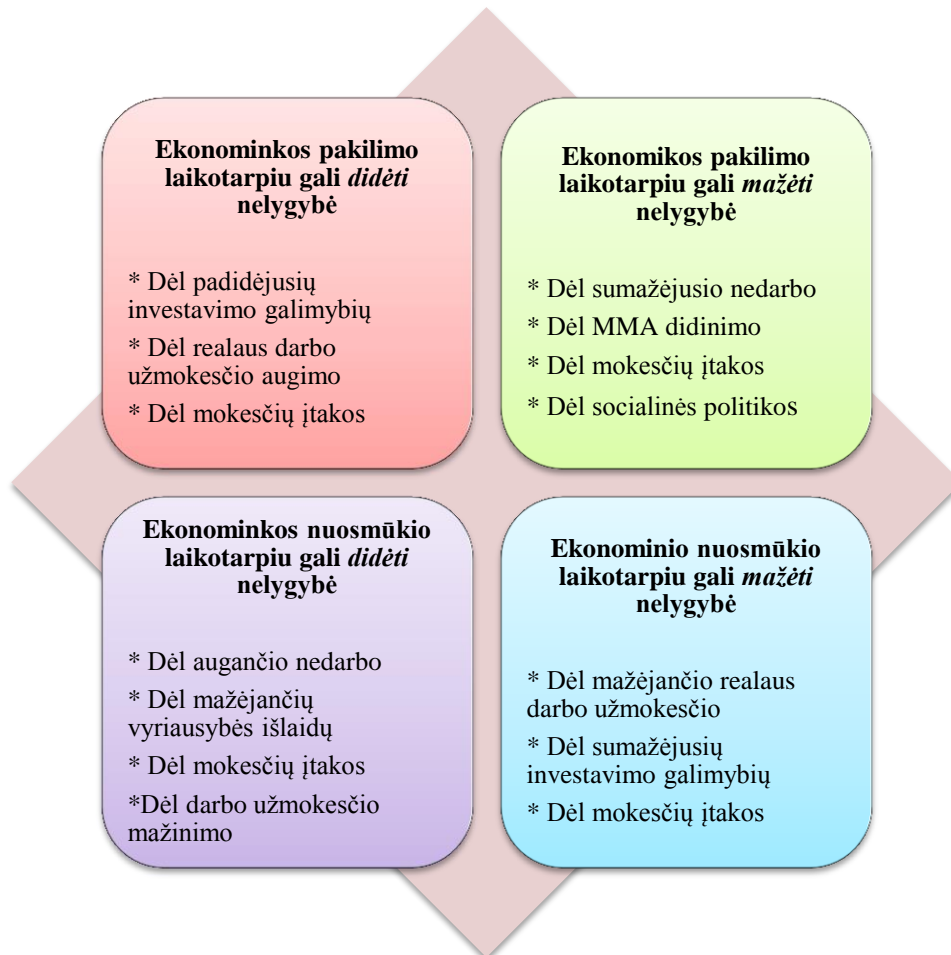
Vertinant valstybės sektoriaus poveikį nedarbui, galima daryti prielaidą, kad nuo šio sektoriaus dydžio priklauso jame dirbančiųjų darbo vietų skaičius ir šis sektorius sąlygoja mažesnę nedarbą, tačiau privačiojo sektoriaus dalies poveikis nedarbui gali būti tiek teigiamas, tiek neigiamas (Kaasa, 2005). Be to, Skučienė (2008) pastebi, jog demokratija didina ekonominį augimą, kadangi piliečių laisvės ragina asmenis priimti sprendimus, naudingus augimui. Anot Kaasa (2003), sunku daryti prielaidas apie netiesioginį kultūrinių veiksnių poveikį pajamų nelygybei, nors akivaizdu, kad daugelis šių veiksnių turi įtakos ekonominei plėtrai, o kultūrinė įvairovė mažina švietimo išlaidas. Dar pastebima, kad gamtos išteklių gausa veikia ekonominės plėtros struktūrą, bet gali trugdyti technologinei plėtrai, tačiau dėl jų turėjimo galima pritraukti tiesioginių užsienio investicijų. Taip pat valstybėje vyraujanti didesnė infliacija mažina perkamąją galią ir importą, o didina eksportą į kitas šalis. Pasak Kaasa (2005), finansinio vystymosi neigiama įtaka pajamų nelygybei gali lemti ekonomikos augimą. Be to, padidėjus užsienio prekybos apimčiai užsienio rizika tampa didesnė, kadangi tai verčia vyriausybę didinti kontrolę, mažinti nestabilumą ir kompensuoti padidėjusius užsienio rizikos veiksnius aukštesnei socialinei apsaugai, dar TUI gali turėti įtakos šalies gerovei bei technologinei pažangai, nedarbo lygio mažėjimui (dažnai sukuria papildomas darbo vietas) (Kaasa, 2005).

Netolygų pajamų pasiskirstymą sąlygojantys veiksniai gali skirtingai paveikti pajamų nelygybę dėl valstybėje vyraujančio ekonominio ciklo (žr. 20 pav.).

Kaip matyti iš 20 pav., ekonominio pakilimo laikotarpiu pajamų nelygybė gali augti dėl padidėjusių investavimo galimybių, kadangi ne visi asmenys turi pakankamai finansinių išteklių, kuriuos galėtų skirti investicijoms, todėl didėja turtingųjų žmonių pajamos. Netolygų pajamų pasiskirstymą taip pat gali didinti ir realaus darbo užmokesčio augimas dėl mažiausias pajamas gaunančių namų ūkių, kuriuose ne visi šeimos nariai gauna užmokesį už darbą, be abejo, vyriausybė gali padidinti mokesčius pirmo būtinumo prekėms, nediferencijuotą pajamų mokesčių (Zabarauskaitė ir Blažienė, 2012).

Ekonominio pakilimo laikotarpiu pajamų netolygumas gali ne tik didėti, bet ir mažėti. Tam įtakos turi sumažėjęs nedarbas, kadangi „išaugus darbo jėgos poreikiui, padidėja gyventojų, iki tol nedalyvavusių darbo rinkoje, galimybės įsidarbinti ir tuo pačiu, pajamos“ (Zabarauskaitė ir Blažienė, 2012, p. 111). Taip pat gali sąlygoti ir minimalaus darbo užmokesčio (MMA) didinimas (dėl

sumažėjusio nedarbo, padidėjusio darbo jėgos poreikio bei įmonių pelningumo), vykdomos socialinės politikos („augant ekonomikai valstybė turi didesnių galimybių remti skurdžiausią gyventojų sluoksnį“ (Zabarauskaitė ir Blažienė, 2012, p. 111)), mokesčių pasikeitimo (progresinio, prabangos prekių mokesčio) (Zabarauskaitė ir Blažienė, 2012).

20 pav. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai ekonomikos pakilimo ir ekonomikos nuosmūgio laikotarpiais (sudaryta autorės pagal Zabarauskaitę ir Blažienę, 2012)

Anot Zabarauskaitės ir Blažienės (2012), pajamų nelygybė gali mažėti ekonominio nuosmūgio laikotarpiu, kadangi mažėjant realiam darbo užmokesčiui visose gyventojų grupėse, jis negali būti mažesnis už MMA. Taip pat „sumažėjus investavimo galimybėms, turtingiausio gyventojų sluoksnio investavimo galimybės ir investicinės pajamos gali sumažėti, sumažindamos ir pajamų nelygybę šalyje“ (Zabarauskaitė ir Blažienė, 2012, p. 111). Be abejo, netolygų pajamų pasiskirstymą sąlygoja mokesčių įtaka (progresinis pajamų mokestis bei prabangos prekių apmokestinimas).

Taigi, valstybėje vyraujant skirtingiems ekonominiams ciklams, pajamų nelygybę lemiantys veiksniai gali skirtingai ją paveikti.

2.3. Gyventojų pajamų nelygybės vertinimo rodiklių sistema

Pajamų nelygbę galima vertinti pasitelkiant įvairius netolygumo matavimo rodiklius. Tai gali būti grafiniai, struktūriniai ar specialieji koeficientai, tokie kaip: Lorencio kreivė, S80/S20, deciliai, procentiliai, Gini koeficientas, Atkinsono indeksas, Robino Hoodo indeksas, Theilo indeksas ir t. t. Hoeller'is ir kt. (2012), nurodo, jog šiuos rodiklius galima suskirstyti į vieno skaičiaus apibendrintus statistinius duomenis (pajamų netolygumą analizuojančius per pajamų pasiskirstymą, kurie skirtingai reaguoja į pajamų persiskirstymą kraštuose ir viduryje) ir pajamų dalies ar procentilių įverčius (pateikiančius vaizdą tam tikruose pajamų pasiskirstymo taškuose). Be to, Kozlovskij'us (2018) teigia, kad netolygiam pajamų pasiskirstymui įvertinti naudojami skirtingi matavimo rodikliai netolygiai reaguoja į pajamų persiskirstymą šalyje ar pasaulyje, pavyzdžiui, labiau su skurdo paplitimu, o ne nelygybe siejamas Atkinsono indeksas, pajamų persiskirstymui, jeigu jis yra tokioje pat pajamų vidurkio pusėje, neįturi Robino Hoodo indeksas ir kt.). Šie rodikliai suskirsto gyventojus pagal jų pajamas į turtingiausius ir neturtingiausius. Pajamų nelygybės rodiklių tinkamumą galima vertinti pagal Haughton'o ir Khandker'io (2009) išskirtus kriterijus (žr. 21 pav.).

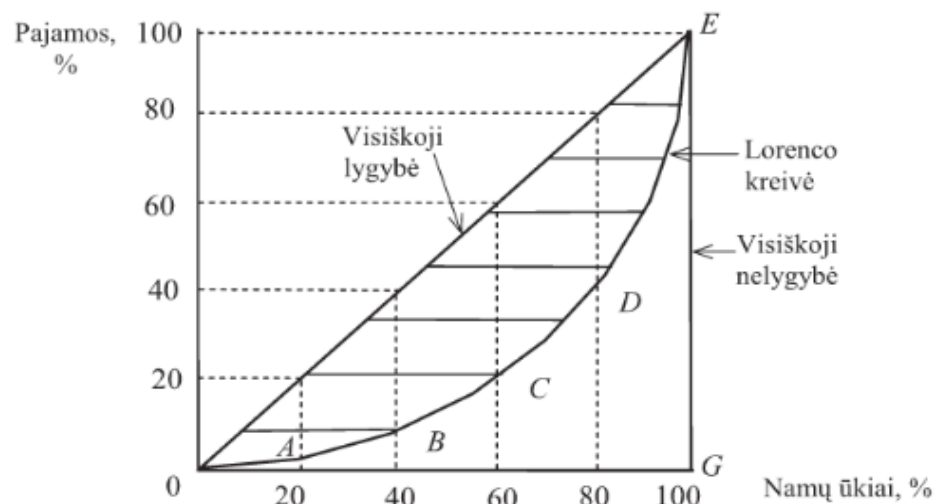

21 pav. Pajamų nelygybės rodiklių tinkamumo vertinimo kriterijai (Haughton ir Khandker, 2009)

Rodiklio reikšmei nepakitus dėl visos populiacijos pajamų padidinimo kelis kartus – rodiklis atitiktų nepriklausomumo nuo vidurkio kriterijų, be to, kai žmonės keičiasi pajamomis, taip pat turėtų nekisti naudojamo indekso reikšmė (simetriškumo kriterijus), dar vertinant Pogou-Daltono jautrumo perdavimui kriterijų, pajamų netolygumo dydis ir jį matuojančio rodiklio reikšmė turėtų sumažėti, jeigu dalis pajamų iš aukščiausias pajamas gaunančių asmenų būtų perduota mažiausias pajamas gaunantiems žmonėms, taip pat bendrą žmonių nelygbę galima gauti, jeigu būtų apskaičiuota populiacijos, išskaidytos į grupes, nelygybės indeksų reikšmės (išskaidomumo kriterijus) ir galiausiai, statistinio testavimo kriterijus suprantamas kaip indekso kitimo laiko atžvilgiu reikšmingumas, kurį galima patikrinti (Haughton & Khandker, 2009).

Rudzkienė (2005), Haughton'as ir Khandker'is (2009), Snieška ir kt. (2011) nurodo paprasčiausią netolygaus pajamų pasiskirstymo nustatymo būdą – šalies namų ūkius suskirstyti į penkias dalis (kvintiles) arba į dešimt dalių (deciles) nuo neturtingiausių iki turtingiausių arba atvirkščiai, tuomet nustatyti kiekvienos suskirstytos grupės gaunamų pajamų dalį. „Nelygybė apskaičiuojama pačių turtingiausių 20 % namų ūkių gaunamą procentinę pajamų dalį padalijus iš pačių neturtingiausių 20% namų ūkių gaunamos procentinės pajamų dalies“ (Snieška ir kt., 2011, p. 650) ir gaunama pajamų kvintilio dalis arba S80/S20. Be to, Snieška ir kt. (2011) teigia, kad pajamų pasiskirstymas yra nevienodesnis, jeigu gautas santykis yra didesnis, o gavus vieneto reikšmę, ji būtų vertinama kaip visiška lygybė. Minėtas santykis, gaunamas imant ne 20 proc., o 10 proc., vadinamas decilio sklaidos koeficientu arba deciliniu santykiu. Anot Diliaus (2017), šis rodiklis „parodo pajamų skirtumus viršutiniame ir apatiniame pajamų pasiskirstymo kraštuose“ (p. 22), tačiau „neatspindi pajamų skirtumų pajamų pasiskirstymo viduryje“ (p. 22).

Grafinis pajamų netolygumo pasiskirstymas gali būti pavaizduotas Lorencio kreivėje (žr. 22 pav.).

22 pav. Lorenco kreivė (Snieška ir kt., 2011)

Varnienė (2005) bei Snieška ir kt. (2011), nurodo, kad gyventojų (namų ūkių) gaunamų pajamų dalis procentais (nuo mažiausias pajamas gaunančių iki didžiausias pajamas gaunančių), Dekarto koordinatų sistemoje, žymima X ašyje, o Y ašyje – jų gaunamų pajamų dalis procentais. Be to, kuo labiau išgaubta Lorenco kreivė, tuo didesnė pajamų nelygybė. 4 priede pateiktos Lorenco kreivės pagal gaunamų pajamų šaltinį (darbo, kapitalo, verslo, mokestinio kapitalo prieaugio), iš kurių matyti, kad auštas pajamas gaunantys asmenys jas uždirba kitaip nei dauguma gyventojų.

Haughton'as ir Khandker'is (2009), Zabarauskaitė ir Blažienė (2012), Milanovic'ius, (2013) bei Dilius (2017) teigia, jog Gini koeficientas yra vienas iš dažniausiai taikomų nelygybės rodiklių, kurio

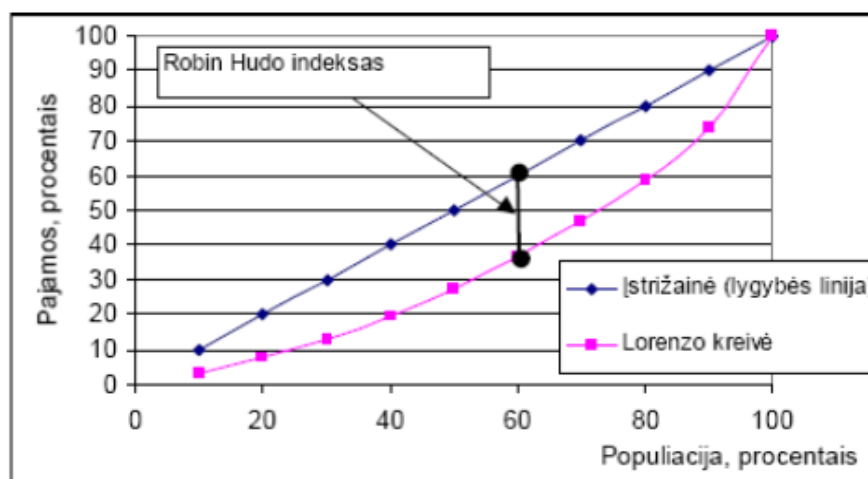
reikšmė svyruoja nuo 0 (kuomet kiekvieno asmens pajamos vienodos) iki 1 (kuomet didžioji pajamų dalis priklauso keliems žmonėms). Šis rodiklis naudojamas Lorencio kreivės analizei, parodantis asmenų pajamų idealaus ir realaus pasiskirstymo skirtumą, kuris apskaičiuojamas kaip 22 pav. užbrūkšniuoto ploto (OABSDE) santykis su OGE plotu (Snieška ir kt., 2011). Gini koeficiento reikšmė lygi vienetui atskleistų visišką nelygybę, o nulio – visišką lygybę (Snieška ir kt., 2011; Haughton & Khandker, 2009). Be abejo, galima išskirti Gini koeficiento privalumus ir trūkumus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Gini koeficiento privalumai ir trūkumai (Čiulevičienė ir Čiulevičius, 2008; Skučienė, 2008; Čiegis ir kt., 2016; Dilius, 2017)

Privalumai	Trūkumai
Rezultato poveikiui nedaro įtakos gyventojų skaičius	Neparodo, kaip keičiasi asmens pajamos per tam tikrą laikotarpį
Yra visuotinai priimtas tarptautiniuose palyginimuose	Kuo didesnė grupė, tuo didesnė pajamų lygybės iliuzija
Galima dinamiškai analizuoti ir vertinti netolygumų pokyčius – jei nelygybė didėja arba mažėja	Parodo pajamų skirtumus pajamų pasiskirstymo viduryje ir juos menkai atspindi viršutininiame ir apatiniame pajamų pasiskirstymo kraštuose.
Apima visus duomenis	Gali skirtis prieš pajamų apmokestinimą ir po pajamų apmokestinimo
Leidžia tiesiogiai palyginti skirtingų dydžių populiacijas	Parodo pajamų skirtumus pajamų pasiskirstymo viduryje ir juos menkai atspindi viršutininiame ir apatiniame pajamų pasiskirstymo kraštuose.

Pagal Haughton'o ir Khandker'o (2009) nurodytus pajamų nelygybės rodiklių tinkamumo vertinimo kriterijus, Gini koeficientas yra tinkamas netolygiam pajamų pasiskirstymui analizuoti.

Dar vienas pajamų netolygumo rodiklis – Robino Hoodo indeksas. Jis grafiškai pavaizduotas 23 pav.).

23 pav. Lorenco kreivė ir Robino Hoodo indeksas (Rudzkienė, 2005)

Robino Hoodo indeksas yra „didžiausias vertikalus atstumas tarp lygybės linijos ir Lorenco

kreivės <...> parodo, kurią dalį visų pajamų namų ūkiai, gaunantys daugiau nei vidutinės pajamas, turėtų perduoti namų ūkiams, kurių pajamos mažesnės nei vidurkis, kad pajamos pasiskirstytų tolygiai“ (Rudzkienė, 2005, p. 13).

Taip pat pajamų nelygybę galima analizuoti pasitelkiant Atkinsono indeksą, kuris atskleidžia ir socialinės gerovės įvertinimą (pagal socialinės gerovės funkciją) (Rudzkienė, 2005). Pagrindinę šio rodiklio savybę įvardija Skučienė (2008): „epsilės parametras, kuris sąlygoja tiek pajamų nelygybės nepageidaujimumo laipsnį, tiek laipsnį – kurie pajamų skirtumai yra priimtini žemiausiuose pajamų pasiskirstymo kraštuose. Epsilės didėjimas rodo didesnę pajamų nelygybės nepageidaujimumo laipsnį“ (p.26). Be to, Atkinsono indeksu nustatomas pajamų dydis vienam gyventojui, tenkinantis ne tik visus asmenis, bet ir užtikrinantis bendrą gerovės lygį bendrai sukurtomis pajamomis (Rudzkienė, 2005). Šį indeksą galima apskaičiuoti pagal formulę (Haughton & Khandker, 2009, p. 107):

$$A_{\epsilon} = 1 - \left[\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \left(\frac{y_i}{\bar{y}} \right)^{1-\epsilon} \right]^{1/(1-\epsilon)}, \quad \epsilon \neq 1$$

$$= 1 - \frac{\prod_{i=1}^N (y_i^{1/N})}{\bar{y}}, \quad \epsilon = 1.$$

Čia:

- y_i – visų pajamų dalis, kurią gauna i -toji grupė;
- μ – pajamų vidurkis;
- ϵ – nelygybės antipatijos parametras (didesnė ϵ reikšmė atskleidžia didesnę visuomenės susirūpinimą pajamų netolygumu, jeigu $\epsilon=0$, pajamų nelygybės nėra).

Atkinsono indekso reikšmė kinta nuo 0 iki 1 ir yra mažesnė (tolygesnės pajamos tarp gyventojų), jeigu y_i reikšmė yra arčiau vidurkio μ (Rudzkienė, 2005).

Dar vienas mokslininkų naudojamas rodiklis pajamų nelygybei įvertinti yra Theilo indeksas, kuris įvardijamas kaip dažniausiai naudojamas entropijos rodiklis (Skučienė, 2008; Rudzkienė, 2005). Jis apskaičiuojamas pagal formulę, (Rudzkienė, 2005, p. 83):

$$T = \sum_{i=1}^n y_i [\log(y_i) - \log(1/n)]$$

Čia:

- y_i - yra visų pajamų dalis, kurią gauna i -oji grupė;

- n – grupių skaičius.

Didesnė Theilo indekso reikšmė (svyruoja nuo nulio iki begalybės) atskleidžia didesnę entropiją bei tolygesnį pajamų pasiskirstymą (Rudzkienė, 2005). Be to, Conceicao ir Galbraith (2000) nurodo, kad naudojant šį rodiklį, galima įvertinti atskiras grupes (išsilavinimo lygį, rasę, amžių, ekonominį sektorių, lytį) bei regionus.

Dažniausiai mokslininkų naudojami netolygaus pajamų pasiskirstymo matavimo rodikliai pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Pagrindiniai pajamų nelygybės matavimo rodikliai ir jų savybės (Hoeller ir kt., 2012)

Matavimo būdas	Masto nekintamumas	Pakartojimo nekintamumas	Perkėlimo principas	Išskaitomumas	Pagrindiniai bruožai
Gini koeficientas	X	X	X		Paprastas ir patikimas nelygybės vertinimas, jautrus pajamų pasiskirstymo galuose, sunku nustatyti iš kur susidaro pasiskirstymo pokyčiai.
Variacijos koeficientas	X	X	X	X	Paprastas ir intuityvus, galima atlikti patikimus išskaidymus pagal pajamų šaltinius
Procentilių įverčiai ir pajamų dalis	X	X			Ignoruoja informaciją apie pajamas
Atkinsono indeksas	X	X	X	X	Galimybė įvertinti judėjimus kituose pajamų paskirstymo segmentuose, taip pat galima paversti normatyviniu matu, nustatant svertinį koeficientą skirtingose paskirstymo dalyse.
Theilo indeksas	X	X	X	X	Gali būti išreikštas kaip svertinis nelygybės vidurkis pogrupiuose, bei nelygybės tarp pačių grupių, dar leidžia analizuoti nelygybę tarp gyventojų grupių.

Anot Hoeller'io ir kt. (2012), kiekvieno pajamas padauginus iš tos pačios konstantos, pajamų nelygybė nesikeičia (masto nekintamumas), jeigu prie populiacijos pakartotinai pridedami asmenys ir nesikeičia indekso reikšmė, tuomet rodiklis pasižymi pakartojimo nekintamumu, o nelygybės rodikliui

mažėjant dėl pajamų perskirstymo iš turtingiausiųjų skurdžiausiems ir perskirstant atvirksčiai – didėja, tada rodiklis atitinka perkėlimo principą, svertinės nelygybės vertės sumos, tarpusavyje nesuderinamuose ir skirtinguose žmonių pogrupiuose, vertinamos kaip išskaidomumas.

Iš 2 lentelės matyti, jog variacijos koeficientas, Atkinsono bei Theilo indeksai pasižymi masto ir pakartojimo nekintamumu, perkėlimo principu ir išskaidomumu, todėl gali būti panaudojami platesnei analizei apie netolygų pajamų pasiskirstymą atlikti.

3. PAJAMŲ NELYGYBĖS REGIONINIŲ SKIRTUMŲ LIETUVOJE TYRIMO METODIKA

Norint išspręsti iškeltą problemą, buvo išskirti veiksniai, lemiantys gyventojų pajamų nelygybę ir įvardyti individų pajamų netolygumo vertinimo rodikliai. Tačiau, siekiant iširti reikšmingą poveikį darančius veiksnius pajamų nelygybei, reikia atlikti statistinių duomenų bei koreliacinę analizę.

Pasaulio mokslininkai vis plačiau analizuoja regioninės diferenciacijos procesą, siekdami nustatyti tiek socialinių, tiek ekonominių skirtumų atsiradimo priežastis, gilindamiesi į regionų skirtumų pasekmes (Pocius ir Burneika, 2017). Vertinant netolygų pajamų pasiskirstymą Lietuvoje, Blažienė ir Zabarauskaitė (2011) analizavo *gyventojų pajamas ir jų nelygybę Lietuvoje*, o Lisauskaitė (2010) – *Lietuvos gyventojų pajamų ir vartojimo diferenciaciją*. Taip pat nemažai tyrimų atliko Skučienė (2008) – *pajamų nelygybės Lietuvoje*, apžvelgdama 1996-2007 m. (2010) – *išsilavinimo pasiekimų nelygybės Lietuvoje: Gini indekso taikymą*, (2015) – *pajamų nelygybės: senatvės pensijų vaidmens*. Dar Skučienė ir Kaminaitė (2017) *analizavo pajamų nelygybės reikšmes ir patirtis kasdieniniame gyvenime*. Be to, Zabarauskaitė ir Blažienė (2012) nagrinėjo *gyventojų pajamų nelygybę ekonominių ciklų kontekste*, Ivaskaitė-Tamošiūnienė (2015) – *socialinių išmokų ir mokesčių vaidmenį mažinant pajamų nelygybę Lietuvoje 2005–2011 m.*, Čiegis, Dilius ir Martinaitytė (2016) – *pajamų nelygybės poveikį darniam ekonomikos augimui vertinimą taikant IDVI ir kt.*, tačiau pajamų nelygybės tyrimų, apimančių Lietuvos regionus pasigendama. Dėl to, šio darbo probleminis klausimas – **kokie veiksniai turi reikšmingą koreliacinį poveikį netolygiam pajamų pasiskirstymui Lietuvos regionuose?**

Tyrimo objektas – regioninė pajamų nelygybė Lietuvoje.

Tyrimo tikslas – nustatyti didžiausią įtaką netolygiam pajamų pasiskirstymui Lietuvos regionuose darančius veiksnius bei atsižvelgiant į jų kitimo tendenciją, atlikti koreliacinę analizę.

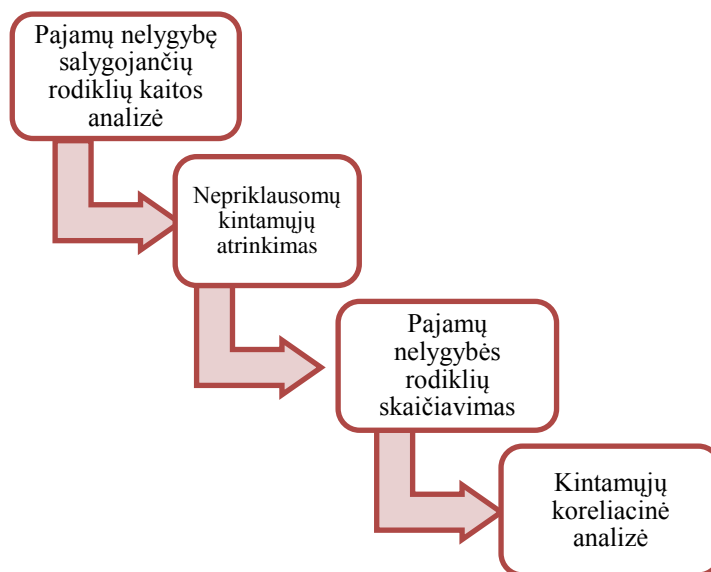
Tyrimo uždaviniai:

1. iširti Lietuvos regionų pajamų nelygybei turinčius įtakos darbo rinkos, demografinius ir ekonominius rodiklius bei jų kitimo tendenciją;
2. apskaičiuoti pajamų nelygybę Lietuvoje ir jos regionuose 2010-2016 m.;
3. įvertinti Lietuvos regioninės pajamų nelygybės skirtumus ir jai darančių poveikį veiksnių ryšio stiprumą.

Tyrimo hipotezė: didžiausias pajamų nelygybės Lietuvos regionuose ryšio stiprumas vyrauja tarp Gini koeficiento ir disponuojamųjų pajamų.

Tyrimo metodai – statistinių duomenų rinkimas ir analizė, pajamų nelygybės rodiklių skaičiavimas ir analizė, koreliacinė analizė.

Tyrimo procesas bei etapai. Empirinis tyrimas atliekamas siekiant pateikti pajamų nelygybės Lietuvos regionuose skirtumus bei jos kitimą. Įgyvendinant tyrimo tikslą ir uždavinius, bus atliekami empirinio tyrimo etapai, pateikti 24 pav.

24 pav. Tyrimo eiga (sudaryta autorės)

Pajamų nelygybę salygojančių rodiklių kaitos analizė bus atliekama, siekiant palyginti analizuojamojo laikotarpio darbo rinkos, demografinių bei ekonominių statistinių reikšmių kaitą Lietuvoje ir jos regionuose. Norint įvertinti netolygaus pajamų pasiskirstymo dydį, bus apskaičiuoti Gini, Robino Hudo, pajamų kvintilinės dallies santykio (S80/20) koeficientai ir nubrėžta Lorencio kreivė.

Nepriklausomi kintamieji bus atrinkti naudojant *Kolmogorovo ir Smirnovo testą*, kuriuo patikrinama ar nepriklausomieji kintamieji pasiskirstę pagal normalųjį skirstinį. Šį testą vertinti reikia pagal gautą p reikšmę: „jei gauta p -reikšmė (*Sign*) mažesnė už reikšmingumo lygmenį 0,05, skirstinys esmiškai skiriasi nuo normaliojo“ (Pukėnas, 2004, p. 91).

Norint nustatyti pajamų nelygybės Lietuvos regionuose funkcinio ryšio stiprumo priklausomybę nuo nepriklausomųjų kintamųjų bus nustatytas *Pirsono koreliacijos koeficientas*, kadangi jis naudojamas pasiskirsčiusiems pagal normalųjį skirstinį intervaliniams kintamiesiems skaičiuoti. Šis koreliacijos koeficientas skaičiuojamas pagal Pukėno (2004 p. 146) pateiktą formulę:

$$r = \frac{\frac{1}{n-1} \sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{S_x S_y}$$

Čia:

- r – Pirsono koreliacijos koeficientas;

- \bar{x} ir \bar{y} – stebėjimų x ir y vidurkiai;
- S_x ir S_y – standartiniai nuokrypiai.

Pirsono koreliacijos koeficiento reikšmių charakteristika pateikta 3 lentelėje.

3 lentelė. Koreliacijos koeficiento reikšmių charakteristika (sudaryta pagal Williams ir Monge, 2006; Bartosevičienę, 2006)

Koreliacijos koeficiento reikšmė (pagal Bartosevičienę)	Koreliacijos stiprumo charakteristika (pagal Bartosevičienę)	Koreliacijos koeficiento reikšmė (pagal Williams ir Monge)	Koreliacijos stiprumo charakteristika (pagal Williams ir Monge)
0	Koreliacijos visai nėra	< 0,2	Labai silpna koreliacija arba jokios, ryšio nėra
0,01 – 0,1	Labai silpna koreliacija		
0,11 – 0,3	Silpna koreliacija	0,2 – 0,4	Silpnai teigiama (neigiama) koreliacija
0,31 – 0,5	Vidutinė koreliacija	0,4 – 0,7	Vidutinė teigiama (neigiama) koreliacija
0,51 – 0,7	Pastebima koreliacija		
0,71 – 0,9	Stipri koreliacija	0,7 – 0,9	Stipri teigiama (neigiama) koreliacija
0,91 – 1	Labai stipri koreliacija	> 9	Labai stipri teigiama (neigiama) koreliacija

Iš 3 lentelės matyti, kad koreliacija tarp reiškinių gali būti tiek teigiama, tiek neigiama. Be to, Valkauskas (2004) nurodo, jog gautai šio koeficiento reikšmei esant arčiau 1 – egzistuoja stipresnis teigiamas ryšis, o arčiau -1 – stipresnis neigiamas ryšys, o koreliacijos visai nėra arba ji labai silpna, kai reikšmė artima arba lygi nuliui (žr. 3 lentelę).

Pajamų nelygybės regioninių skirtumų Lietuvoje tyrimas bus atliekamas naudojantis MS Excel ir SPSS programiniu paketu.

4. PAJAMŲ NELYGYBĖS REGIONINIAI SKIRTUMAI LIETUVOJE

4.1. Lietuvos regionų darbo rinkos, demografinių ir ekonominių rodiklių, sąlygojančių pajamų nelygybę, kaita 2010-2016 m.

Pajamų nelygybei turi įtakos įvairūs rodikliai, todėl prieš pajamų nelygybės kaitos skaičiavimą bus aprašomi darbo rinkos, ekonominiai ir demografiniai rodikliai Lietuvos regionuose. Dažniausiai mokslininkai įvardija nedarbo lygį, užimtumo lygį, eksportą, tiesiogines užsienio investicijas, bruto darbo užmokestį, disponuojamąsias pajamas, gyventojų skaičių bei gyventojų išsilavinimą.

Lietuvą, pagal teritorijos administracinį suskirstymą, sudaro dešimt apskričių (žr. 5 priedą), t. y. Alytaus (Alytaus m. sav., Alytaus r. sav., Druskininkų m. sav., Lazdijų r. sav., Varėnos r. sav.), Kauno (Birštono m. sav., Jonavos r. sav., Kaišiadorių r. sav., Kauno m. sav., Kauno r. sav., Klaipėdos (Klaipėdos m. sav., Neringos m. sav., Palangos m. sav., Klaipėdos r. sav., Kretingos r. sav., Skuodo r. sav., Šilutės r. sav., Kėdainių r. sav., Prienų r. sav., Raseinių r. sa.), Marijampolės (Kalvarijos r. sav., Marijampolės m. sav., Vilkaviškio r. sav., Kazlų Rūdos r. sav., Šakių r. sav., Marijampolės r. sav.), Panevėžio (Panevėžio m. sav., Panevėžio r. sav., Biržų r. sav., Kupiškio r. sav., Pasvalio r. sav., Rokiškio r. sav.), Šiaulių (Akmenės r. sav., Joniškio r. sav., Kelmės r. sav., Pakruojo r. sav., Radviliškio r. sav., Šiaulių r. sav., Šiaulių m. sav.) Tauragės (Pagėgių r. sav., Jurbarko r. sav., Šilalės r. sav., Tauragės r. sav.), Telšių (Mažeikių r. sav., Plungės r. sav., Telšių r. sav., Rietavo m. sav.), Utenos (Anykščių r. sav., Ignalinos r. sav., Molėtų r. sav., Utenos r. sav., Visagino m. sav., Zarasų r. sav.) ir Vilniaus (Elektrėnų r. sav., Vilniaus m. sav., Šalčininkų r. sav., Širvintų r. sav., Švenčionių r. sav., Trakų r. sav., Ukmergės r. sav., Vilniaus r. sav.).

4 lentelėje pateiktas bruto darbo užmokestis Lietuvoje ir jos regionuose. Analizuojamu laikotarpiu šis rodiklis turėjo tendenciją didėti visoje Lietuvoje bei jos apskrityse. Per 2010–2016 m. laikotarpį didžiausias bruto darbo užmokesčio augimas buvo Kauno apskrityje – 212,4 Eur (nuo 547,8 Eur 2010 m. iki 760,2 Eur 2016 m.), o mažiausias – Utenos apskrityje – 161,6 Eur (nuo 505,3 Eur 2010 m. iki 666,9 Eur 2016 m.), tačiau mažiausias bruto darbo užmokestis tiriamu laikotarpiu vyravo Tauragės apskrityje, kai 2010 m. sudarė 455,5 Eur, 2011 m. – 464,3 Eur, 2012 m. – 480,6 Eur, 2013 m. – 507,0 Eur, 2014 m. – 533,8, 2015 m. – 567,7 Eur, 2016 m. – 622,5 Eur. Taip pat, didžiausias bruto darbo užmokestis visa analizuojamą laikotarpį vyravo Vilniaus apskrityje ir 2010 m. siekė 659,9 Eur, 2011 m. – 677,2 Eur, 2012 m. – 703,8 Eur, 2013 m. – 732,9 Eur, 2014 m. – 768,3 Eur, 2015 m. – 803,7 Eur ir 2016 m. – 863,7 Eur. Be to, 2010–2016 m. tik Vilniaus apskrityje buvo didesnis bruto darbo užmokestis už vyraujančią Lietuvoje. Vertinant šį rodiklį kituose regionuose, pastebima, kad Klaipėdos apskrityje 2010 m. jis taip pat buvo didesnis 0,2 Eur už vyravusį šalyje ir siekė 576,0 Eur, bet 2011–2016 m. turėjo tendenciją būti žemesnis už vyravusį Lietuvoje ir 2016 m. šis skirtumas sudarė 21,0 Eur. Be abejo, Klaipėdos apskrityje analizuojamu laikotarpiu bruto darbo užmokestis buvo mažesnis nei

šalyje, tačiau skirtumas nebuvo ženklus. Pastebima, kad Kauno apskrityje skirtumas tarp Lietuvos ir minėtos apskrities bruto darbo užmokesčio 2010 m. sudarė 28,0 Eur, 2011–2012 m. turėjo tendenciją didėti nuo 23,6 Eur iki 25,8 Eur, o 2013–2016 m. šis skirtumas mažėjo ir 2016 m. siekė 13,8 Eur. Vertinant Lietuvos ir jos regionų bruto darbo užmokestį 2010 m. ir 2016 m., pastebima, jog Klaipėdos apskritis pagal šį rodiklį 2010 m. buvo antra, o 2016 m. nukrito į ketvirtą vietą, Lietuvos vidutinis bruto darbo užmokestis iš trečios vietos pakilo į antrą, Kauno apskritis iš ketvirtos – į trečią, Utenos apskritis iš šeštos – į septintą, Panevėžio apskritis aplenkė Utenos apskritį ir iš septintos pakilo į šeštą vietą, bet Alytaus apskritis liko aštunta, Šiaulių – devinta, Marijampolės – dešimta, Tauragės – vienuolikta.

4 lentelė. Bruto darbo užmokestis (mėnesinis), EUR (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

Administracinė teritorija	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	575,8	592,5	615,1	646,3	677,4	714,1	774,0
Vilniaus apskritis	659,9	677,2	703,8	732,9	768,3	803,7	863,7
Alytaus apskritis	490,1	504,4	521,0	556,5	580,1	606,7	656,3
Kauno apskritis	547,8	568,9	589,3	623,8	655,1	694,0	760,2
Klaipėdos apskritis	576,0	586,0	603,8	628,7	657,3	694,5	753,0
Marijampolės apskritis	470,0	480,5	499,8	532,4	560,8	586,1	637,4
Panevėžio apskritis	491,6	511,6	528,6	555,9	586,7	621,6	676,1
Šiaulių apskritis	483,3	493,8	506,3	537,2	559,2	596,7	654,1
Tauragės apskritis	455,5	464,3	480,6	507,0	533,8	567,7	622,5
Telšių apskritis	517,5	533,9	548,4	582,5	594,9	635,6	684,4
Utenos apskritis	505,3	515,8	530,4	560,0	581,4	615,3	666,9

2010–2016 m. vidutiniam bruto darbo užmokesčio augimui tiek šalyje, tiek regionuose turėjo įtakos minimalaus darbo užmokesčio pokyčiai šalyje (2010–2011 m. sudarė 231,70 Eur, 2012 m. buvo padidintas iki 237,78 m., 2013m. iki 289,62 Eur, 2014 m. 292,15 Eur, 2015 m. 312,50 Eur, o 2016 m. 365,00 Eur), taip pat darbuotojų skaičius regionuose, gaunantis mažiau ir daugiau nei minimalų darbo užmokestį iš visų dirbančiųjų bei vyraujanti darbo rinkos padėtis valstybėje.

Kitas rodiklis, turintis įtakos netolygiam pajamų pasiskirstymui – užimtumo lygis (žr. 5 lentelę). Lietuvoje ir visose apskrityse išskyrus Marijampolės ir Tauragės, šis rodiklis 2010–2016 m. nuolat didėjo. Didžiausias užimtumo lygis vyravo Vilniaus apskrityje ir 2010 m. siekė 61,9 proc., o 2016 m. didėjo 12,8 proc. punktais ir sudarė 74,7 proc., o mažiausias 2010–2012 m. Telšių apskrityje, o 2013–2016 m. – Marijampolės apskrityje. Didžiausias užimtumo lygio didėjimas per analizuojamą laikotarpį buvo Panevėžio apskrityje, kai 2010 m. siekė 52,5 proc, o 2016 m. padidėjo iki 66,9 proc., Telšių apskrityje šis rodiklis didėjo 13,2 proc. punktais (nuo 52,0 proc. 2010 m. iki 65,2 proc. 2016 m.), Kauno apskrityje 12,9 proc. punktais (57,4 proc. 2010 m. iki 70,3 proc. 2016 m.), Lietuvoje – 11,8 proc. punktais (57,6 proc. 2010 m. iki 69,4 proc. 2016 m.), Šiaulių – 8,4 proc. punktais (54,2 proc. 2010 m.

iki 62,6 proc. 2016 m.), Klaipėdos apskrityje –11,2 proc. punktais (59,7 proc. 2010 m. iki 70,9 proc. 2016 m.), Tauragės apskrityje – 12,5 proc. punktais (57,9 proc. 2010 m. iki 70,4 proc. 2016 m.), Marijampolės apskrityje – 8,1 proc. punktais (54,5 proc. iki 62,6 proc.), Alytaus apskrityje – 8,2 proc. punktais (56,3 proc. 2010 m. iki 64,5 proc. 2016 m.) ir mažiausias didėjimas buvo Utenos apskrityje – 9,0 proc. (54,1 proc. 2010 m. iki 63,1 proc. 2016 m.).

5 lentelė. Užimtumo lygis, proc. (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	57,6	60,2	62,0	63,7	65,7	67,2	69,4
Vilniaus apskritis	61,9	64,7	65,8	68,1	70,2	70,9	74,7
Alytaus apskritis	56,3	57,6	59,5	59,2	58,3	61,8	64,5
Kauno apskritis	57,4	60,6	63,2	65,5	67,1	68,4	70,3
Klaipėdos apskritis	59,7	62,9	66,4	67,1	68,5	70,9	70,9
Marijampolės apskritis	54,5	56,8	56,0	57,1	61,5	64,3	62,6
Panevėžio apskritis	52,5	55,1	57,7	58,1	60,7	62,8	66,9
Šiaulių apskritis	54,2	56,7	57,8	59,6	61,6	61,3	62,6
Tauragės apskritis	57,9	61,7	64,0	64,8	62,8	67,9	70,4
Telšių apskritis	52,0	52,7	54,9	58,1	63,0	64,4	65,2
Utenos apskritis	54,1	54,3	55,1	58,1	60,2	61,5	63,1

Užimtumo lygį vertinant 2010 m. ir 2016 m., pastebima, kad pirmoje vietoje išliko Vilniaus apskritis, antroje – Klaipėdos apskritis, vyraujantis Lietuvoje nusileido iš ketvirtos vietos į penktą, Tauragės apskritis išliko trečioje vietoje, Kauno apskritis – iš penktos į ketvirtą, Alytaus iš šeštos į aštuntą, Marijampolės – iš septintos į dešimtą, Šiaulių – iš aštuntos į vienuoliktą, Utenos apskritis išliko devinta, Panevėžio – iš dešimtos į šeštą, Telšių – iš vienuoliktos į septintą vietą. Šio rodiklio pokyčius lėmė vyraujanti situacija darbo rinkoje bei demografiniai pokyčiai.

6 lentelėje pateiktas nuolatinių gyventojų skaičius Lietuvoje ir jos apskrityse. Iš jos matyti, kad šis demografinis rodiklis nuolat mažėjo. Iš viso per 2010–2016 m. Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 421609 asmenimis, t. y. 12,8 proc., Kauno apskrityje 2010 m. gyveno 657887 gyventojai, o 2016 m. 83694 asmenimis mažiau, Šiaulių apskrityje 2010 m. – 336056, o 2016 m. – 273712 (sumažėjo 62344 asmenimis), Klaipėdos apskrityje per šį laikotarpį sumažėjo 49698 žmonėmis (nuo 372437 asmenų 2010 m. iki 322739 – 2016 m.), Panevėžio – 46660, Vilniaus apskrityje – 40301, Utenos – 30391, Telšių apskrityje – 29462, Marijampolės apskrityje – 28938, ir mažiausias pokytis Tauragės apskrityje – 22945 asmenys.

Gyventojų skaičiaus mažėjimą Lietuvoje ir jos regionuose paveikė vyraujanti didelė emigracija ir pakankamai žema imigracija dėl padėties darbo rinkoje, didesnis gyventojų mirtingumas nei gimstamumas ir kitos priežastys.

6 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius liepos 1 d., asmenys (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	3291960	3025027	2987523	2956558	2931612	2903951	2870351
Vilniaus apskritis	845331	807978	805625	806162	806499	806613	805030
Alytaus apskritis	170724	156525	153573	150893	148780	146462	143548
Kauno apskritis	657887	604347	596079	589737	584979	579875	574193
Klaipėdos apskritis	372437	337144	333326	329968	328107	325653	322739
Marijampolės apskritis	176378	160509	157901	155206	152969	150376	147440
Panevėžio apskritis	274976	248490	244401	240456	237114	233089	228316
Šiaulių apskritis	336056	299017	293249	287979	283521	278796	273712
Tauragės apskritis	123016	109220	107087	105428	103810	102056	100071
Telšių apskritis	169260	151079	148782	146549	144523	142271	139798
Utenos apskritis	165895	150718	147500	144180	141310	138760	135504

7 lentelėje pateiktas 25–64 metų amžiaus gyventojų išsilavinimas Lietuvoje ir jos regionuose. Iš jos matyti, kad šalyje 2010 m. išsilavinusių žmonių buvo 1667,9 tūkst., o 2016 m. sumažėjo iki 1551,2 tūkst. Tiriamu laikotarpiu, Lietuvoje ir jos apskrityse, gyventojų išsilavinimas nuolat mažėjo. Vertinant regionus, matyti, kad Vilniaus apskrityje gyveno daugiausiai išsilavinusių žmonių per visa analizuojamą laikotarpį (2010 m. – 460,3 tūkst., 2011 m. – 453,7 tūkst., 2012 m. – 451,2 tūkst., 2013 m. – 446,3 tūkst., 2014 m. – 438,5 tūkst., 2015 m. – 444,3 tūkst., 2016 m. – 448,9 tūkst.), o mažiausiai – Tauragės apskrityje (2010 m. – 60,6 tūkst., 2011 m. – 59,8 tūkst., 2012 m. – 55,2 tūkst., 2013 m. – 50,5 proc., 2014 m. – 52,2 tūkst., 2015 m. – 51,4 tūkst., 2016 m. – 54,3 tūkst.). Be to, daugiausiai per 2010–2016 m. laikotarpį išsilavinusių žmonių sumažėjo Kauno apskrityje t. y. 28,2 tūkst. (nuo 328,4 tūkst. 2010 m.), Šiaulių apskrityje nuo 165,6 tūkst. 2010 m. iki 148,1 tūkst. 2016 m., Klaipėdos apskrityje – 14,0 tūkst., Panevėžio apskrityje – 13,0 tūkst., Vilniaus apskrityje – 11,4 tūkst., Marijampolės apskrityje – 10,4 tūkst., Telšių apskrityje – 6,9 tūkst., Tauragės apskrityje – 6,3 proc., Utenos apskrityje – 4,9 tūkst., Alytaus apskrityje – 3,7 tūkst. Tiriamu laikotarpiu Lietuvos apskrityse gyventojų išsilavinimas mažėjo ne visose apskrityse kiekvienais metais. Pastebima, jog Vilniaus ir Alytaus apskrityse šis rodiklis turėjo tendenciją didėti 2014–2016 m., Kauno apskrityje – 2011–2013 m., Klaipėdos apskrityje – 2012–2015 m., Marijampolės – 2012–2015 m., Tauragės – 2013–2014 m.,

Telšių – 2011–2012 m., Utenos – 2011–2012 m., bet tik mažėjo analizuojamu laikotarpiu Lietuvoje (nuo 1667,9 tūkst. gyventojų iki 1551,2 tūkst. gyventojų), Panevėžio (nuo 133,2 tūkst. gyventojų iki 120,2 tūkst. gyventojų) apskrityse, o Šiaulių apskrityje 2010–2015 m. mažėjo nuo 165,6 tūkst. gyventojų iki 141,7 tūkst. gyventojų, bet 2016 m. lyginant su 2015 m. padidėjo iki 148,1 tūkst. gyventojų.

7 lentelė. Gyventojų išsilavinimas 25–64 m. amžiaus, tūkst. (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	1667,9	1609,3	1594,9	1585,8	1575,3	1565,3	1551,2
Vilniaus apskritis	460,3	453,7	451,2	446,3	438,5	444,3	448,9
Alytaus apskritis	85,3	84,0	82,8	81,3	79,3	81,1	81,6
Kauno apskritis	328,4	311,3	311,4	316,9	313,3	310,4	300,2
Klaipėdos apskritis	189,2	182,1	177,6	179,1	182,6	182,9	175,2
Marijampolės apskritis	85,6	80,0	74,4	77,4	79,6	80,0	75,2
Panevėžio apskritis	133,2	129,2	127,2	127,2	126,9	122,5	120,2
Šiaulių apskritis	165,6	157,7	156,1	153,1	151,8	141,7	148,1
Tauragės apskritis	60,6	59,8	55,2	50,5	52,2	51,4	54,3
Telšių apskritis	78,5	75,3	77,2	75,8	75,1	73,2	71,6
Utenos apskritis	81,0	76,1	78,8	78,2	76,2	77,8	76,1

Gyventojų išsilavinimo pokyčiams turėjo įtakos mažėjantis gyventojų skaičius, emigracija, sumažintas valstybės finansuojamųjų vietų skaičius kolegijose ir universitetuose, regione veikiančios mokymosi įstaigos bei kitos priežastys.

8 lentelėje pateiktas Lietuvoje ir jos regionuose vyraujantis nedarbo lygis.

8 lentelė. Nedarbo lygis, proc. (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	17,8	15,3	13,4	11,8	10,7	9,1	7,9
Vilniaus apskritis	16,2	14,3	12,8	9,7	8,5	7,6	5,6
Alytaus apskritis	17,6	16,2	15,0	16,8	18,5	15,4	11,5
Kauno apskritis	16,9	13,3	10,7	10,0	8,9	7,2	6,5
Klaipėdos apskritis	18,1	12,8	9,1	7,4	7,7	6,0	5,1
Marijampolės apskritis	15,5	13,5	14,7	15,4	13,0	10,4	10,4
Panevėžio apskritis	23,2	20,1	16,3	15,9	13,7	12,0	10,9
Šiaulių apskritis	19,1	17,2	16,5	14,8	12,9	13,0	10,9
Tauragės apskritis	11,9	11,1	12,8	10,0	11,6	9,1	7,9
Telšių apskritis	22,5	19,4	14,8	13,9	12,4	10,3	11,5
Utenos apskritis	21,3	23,2	23,0	19,8	17,4	14,0	13,7

Kaip matyti iš 8 lentelės, Lietuvoje nedarbo lygis 2010–2016 m. turėjo tendenciją mažėti nuo 17,8 proc. 2010 m. iki 7,9 proc. 2016 m. Didžiausias nedarbo lygis 2010 m. vyravo Panevėžio apskrityje (23,2 proc.), o 2011–2016 m. – Utenos apskrityje (2010 m. sudarė 21,3 proc., 2011 m. –23,2

proc., 2012 m. 23,0 proc., 2013 m. –19,8 proc., 2014 m. – 17,4 proc., 2015 m. –14,0 proc., 2016 m. – 13,7 proc. Mažiausias nedarbo lygis 2010–2011 m. buvo Tauragės apskrityje (11,9 proc. ir 11,1 proc.), o 2012–2016 m. – Klaipėdos apskrityje (2012 m. – 9,1 proc., 2013 m. –7,4 proc., 2014 m. –7,7 proc., 2015 m. – 6,0 proc., 2016 m. – 5,1 proc.). Lyginant 2010 m. su 2016 m. šis rodiklis labiausiai sumažėjo Klaipėdos apskrityje nuo 18,1 proc. iki 5,1 proc. (13,0 proc.), Panevėžio apskrityje nuo 23,2 proc. iki 10,9 proc. (12,3 proc.), Telšių apskrityje nuo 22,5 proc. iki 11,5 proc. (11,0 proc.), Vilniaus apskrityje nuo 16,2 proc. iki 5,6 proc. (10,6 proc.), Kauno apskrityje nuo 16,9 proc. iki 6,5 proc. (10,4 proc.), Lietuvoje nuo 17,8 proc. iki 7,9 proc. (9,9 proc.), Šiaulių apskrityje nuo 19,1 proc. iki 10,9 proc. (8,2 proc.), Utenos apskrityje nuo 21,3 proc. iki 13,7 proc. (7,6 proc.), Alytaus apskrityje nuo 17,6 proc. iki 11,5 proc. (6,1 proc.) ir Marijampolės apskrityje nuo 15,5 proc. iki 10,4 proc. (5,1 proc.).

Nedarbo lygio pokyčiams Lietuvoje ir jos regionuose turėjo įtakos padėtis darbo rinkoje, atsigaunanti šalies ekonomika.

Tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje ir jos regionuose pateikta 9 lentelėje.

9 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos metų pabaigoje, mln. EUR (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	10032,2	11028,9	12100,6	12719,9	12697,7	13496,8	13925,6
Vilniaus apskritis	6237,9	6916,1	7796,6	8702,3	9072,47	9528,0	9889,0
Alytaus apskritis	92,6	93,4	110,1	112,6	114,2	137,7	143,1
Kauno apskritis	1188,8	1333,9	1485,5	1289,5	1488,5	1508,1	1487,6
Klaipėdos apskritis	962,5	1028,2	1029,8	962,5	1007,3	1211,7	1113,6
Marijampolės apskritis	95,4	105,0	133,3	119,6	140,1	140,7	133,6
Panevėžio apskritis	172,9	205,2	237,6	287,2	294,4	316,34	336,1
Šiaulių apskritis	159,2	168,2	174,1	181,7	199,2	177,2	261,8
Tauragės apskritis	12,9	13,3	13,7	16,7	21,8	24,6	27,0
Telšių apskritis	1028,2	1095,3	1035,2	973,6	287,6	263,8	364,0
Utenos apskritis	81,8	70,2	84,7	74,2	72,1	188,7	170,0

Tiesioginės užsienio investicijos Lietuvos Respublikoje 2010 m. sudarė 10032,2 mln. Eur, o 2011 m. padidėjo 9,9 proc. ir siekė 11028,9 mln. Eur. Šis rodiklis, lyginant 2011 m. ir 2010 m., Panevėžio apskrityje didėjo 18,7 proc., Kauno apskrityje – 12,2 proc., Marijampolės apskrityje – 10,0 proc., Vilniaus apskrityje – 10,9 proc., bet Utenos apskrityje sumažėjo 14,2 proc. Remiantis Statistikos departamento *Lietuvos apskričių 2011* (2012) duomenimis, didžiausia tiesioginių užsienio investicijų dalis teko Vilniaus apskričiai – 62,7 proc., o iš jų 60 proc. – Vilniaus miesto savivaldybei, taip pat 12,1 proc. – Kauno apskričiai (iš jų 10,2 proc. – Kauno miesto savivaldybei), 9,9 proc. – Telšių apskričiai (iš jų 9,7 proc. Mažeikių rajono savivaldybei), o mažiausia dalis – Tauragės apskričiai – 0,1 proc. bei Utenos apskričiai – 0,6 proc. 2012 m. TUI šalyje sudarė 12100,6 mln. Eur ir lyginant su 2011 m. padidėjo 9,7 proc., o vertinant apskritis, didžiausias didėjimas 2012 m. vyravo Marijampolės apskrityje

– 27 proc., Utenos apskrityje – 20,5 proc., Alytaus apskrityje – 17,8 proc., Panevėžio apskrityje – 15,8 proc., Vilniaus apskrityje – 12,7 proc. Pagal Statistikos departamento *Tiesioginių užsienio investicijų apskrityse ir savivaldybėse 2012 metais* (2013) duomenis, 2012 m. taip pat daugiausiai TUI teko Vilniaus apskrčiai – 64,4 proc., Kauno apskrčiai – 12,3 proc., Telšių apskrčiai – 8,6 proc, Klaipėdos apskrčiai – 8,5 proc., o mažiausiai – Tauragės apskrčiai – 0,1 proc. visų Lietuvos TUI. 2013 m. lyginant su 2012 m., šalyje tiesioginės užsienio investicijos padidėjo 5,1 proc. (nuo 12100,6 mln. Eur 2012 m. iki 12719,9 mln. Eur 2013 m.), be to, daugiausiai šis rodiklis padidėjo Tauragės apskrityje – 21,9 proc., taip pat Panevėžio apskrityje – 20,9 proc., Vilniaus apskrityje – 11,6 proc., bet didžiausias mažėjimas buvo pastebimas Kauno apskrityje – 13,3 proc., Utenos apskrityje – 12,3 proc. bei Marijampolės apskrityje – 10,3 proc. Statistikos departamento *Tiesioginių užsienio investicijų apskrityse ir savivaldybėse 2013 metais* (2014) pateiktais duomenis, 2013 m. Vilniaus apskrityje investuota 68,4 proc. visų Lietuvos TUI, Kauno apskrityje –10,1 proc., Telšių apskrityje – 7,7 proc., Klaipėdos apskrityje – 7,6 proc., bet tik 0,1 proc. visų Lietuvos TUI investuota Tauragės apskrityje. 2014 m. TUI šalyje sudarė 12697,7 mln. Eur, o lyginant su 2013 m. didėjo 0,2 proc. Pagal Statistikos departamento *Tiesioginių užsienio investicijų apskrityse ir savivaldybėse* (2015) duomenis, Vilniaus apskrityje investuota net 71,8 proc. visų Lietuvos TUI, Kauno apskrityje –11,6 proc, Klaipėdos apskrityje –7,8 proc., Panevėžio apskrityje – 2,3 proc., o tik 0,2 proc. buvo investuota Tauragės apskrityje, nors šioje apskrityje padidėjo investicijos 30,4 proc., Marijampolės apskrityje – 17,1 proc. daugiau, o Kauno apskrityje – 15,4 proc., tačiau 2,8 proc. TUI sumažėjo Utenos apskrityje. Lyginant 2015 m. su 2014 m., Lietuvoje TUI didėjo 6,3 proc. Statistikos departamento *Tiesioginių užsienio investicijų apskrityse ir savivaldybėse 2015 metais* (2016) pateiktais duomenis, didžiausios investicijos taip pat išliko Vilniaus apskrityje – 70,6 proc. (iš jų net 95,4 proc. – Vilniaus miesto savivaldybėje), Kauno apskrityje –11,2 proc., Klaipėdos apskrityje – 9 proc., mažiausios investicijos 2012 m. buvo Tauragės apskrityje – 0,2 proc. visų Lietuvos TUI, bet šis rodiklis labiausiai didėjo Klaipėdos apskrityje – 19,4 proc., Alytaus apskrityje – 15,6 proc. bei Panevėžio apskrityje – 13,5 proc., bet sumažėjo – Utenos apskrityje – 18,1 proc. ir Telšių apskrityje – 8 proc. 2016 m. lyginant su 2015 m. tiesioginės užsienio investicijos valstybėje padidėjo 3,2 proc. Remiantis Statistikos departamento *Tiesioginių užsienio investicijų apskrityse ir savivaldybėse 2016 metais* (2017) duomenis, daugiausiai investuota buvo Vilniaus apskrityje – 71 proc. visų šalies TUI, Kauno apskrityje –10,7 proc. Klaipėdos apskrityje – 8 proc., o mažiausiai – Tauragės apskrityje –0,2 proc. visų šalies TUI, nors didžiausias šio rodiklio padidėjimas buvo Šiaulių apskrityje – 43,2 proc., Telšių apskrityje – 33,7 proc., Tauragės apskrityje – 6,4 proc., tačiau didžiausias mažėjimas buvo – Utenos apskrityje – 12,7 proc. bei Klaipėdos apskrityje – 10,9 proc.

Lietuviškos kilmės prekių eksportas šalyje ir jos regionuose pateiktas 10 lentelėje. Iš jos matyti, kad 2010 – 2016 m. šis rodiklis kito nepastoviai. Statistikos departamento leidinio *Lietuvos apskritys*

2011 (2012) duomenis, 2011 m. lyginant su 2010 m. lietuviškos kilmės prekių eksportas didėjo 25,1 proc. 2011 m. didžiausią šio rodiklio dalį sudarė Telšių apskrities prekių eksportas – 36,9 proc., o mažiausią – Tauragės apskrities – 0,9 proc. Be to, 2011 m. lyginant su 2010 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto padidėjimą lėmė padidėjęs Telšių apskrities eksportas – 33,2 proc., Kauno apskrities – 33,5 proc. ir Vilniaus apskrityje – 22,9 proc. 2011 m. daugiausiai Telšių apskrityje buvo eksportuoti naftos produktai (94,4 proc.), Kauno apskrityje – trąšos (36,1 proc.), Klaipėdos ir Vilniaus apskrityse – plastikai ir jų gaminiai (30,8 proc. bei 13,3 proc.).

10 lentelė. Lietuviškos kilmės prekių eksportas, mln. EUR (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	10 614,2	13 281,7	14 505,4	14 832,7	13 841,0	13 531,8	13 593,8
Vilniaus apskritis	1 370,1	1 683,7	2 101,3	2 139,6	2 196,2	2 374,6	2 536,6
Alytaus apskritis	243,3	284,6	314,2	325,5	326,2	343,4	364,3
Kauno apskritis	1 875,3	2 502,6	2 673,9	2 579,1	2 812,2	2 952,9	2 894,4
Klaipėdos apskritis	1 683,6	1 856,2	1 980,2	2 159,2	2 151,6	2 081,1	2 247,3
Marijampolės apskritis	323,5	362,6	397,9	403,1	398,2	346,3	417,4
Panevėžio apskritis	602,9	739,7	859,3	938,2	927,1	939,4	980,7
Šiaulių apskritis	510,8	582,7	665,1	710,2	739,0	842,0	852,5
Tauragės apskritis	112,8	125,2	133,0	159,1	163,1	156,0	172,1
Telšių apskritis	3 675,5	4 897,3	5 117,7	5 118,7	3 830,5	3 227,6	2 861,7
Utenos apskritis	216,4	247,1	262,7	300,1	296,8	268,3	266,7

Pagal Lietuvos statistikos departamento *Užsienio prekyba* (2015) duomenis, vertinant lietuviškos kilmės prekių eksporto struktūrą, 2012 m. daugiausiai buvo eksportuojama iš Telšių apskrities – 35,3 proc., Kauno apskrities – 18,4 proc., Vilniaus apskrities – 14,5 proc. ir Klaipėdos apskrities, o mažiausiai iš Tauragės apskrities – 0,9 proc. ir Utenos apskrities – 1,8 proc., nors 2013 m. Taip pat didžiausią eksportuojamų prekių dalį sudarė Telšių apskritis – 34,5 proc., Kauno apskritis – 17,4 proc., Klaipėdos apskritis – 14,6 proc. bei Vilniaus apskritis – 14,5 proc., o mažiausią: Tauragės apskritis – 1,1 proc., ir Utenos apskritis – 2,0 proc. 2014 m. didžiausias lietuviškos kilmės prekių eksportas išliko Telšių apskrityje – 27,7 proc., Kauno apskrityje padidėjo iki 20,3 proc., Vilniaus apskrityje – 15,9 proc. ir Klaipėdos apskrityje – 15,5 proc., mažiausią: Tauragės apskrityje – 1,2 proc. ir Utenos apskrityje – 2,1 proc., o Lietuvos statistikos departamento *Užsienio prekyba* (2018) pateiktuose duomenyse nurodoma, kad 2015 m. Telšių apskrities eksportas sudarė 23,9 proc. visų lietuviškos kilmės prekių eksporto, Kauno apskrityje – 21,8 proc., Vilniaus apskrityje – 17,5 proc., Klaipėdos apskrityje – 15,4 proc., mažiausiai eksportavo Tauragės apskritis – 1,2 proc. ir Utenos apskritis – 2,0 proc. 2016 m. didžiausią lietuviškos kilmės prekių eksporto dalį sudarė Kauno apskritis – 21,3 proc., Telšių apskritis – 21,1 proc., Vilniaus apskritis – 18,7 proc., Klaipėdos apskritis – 16,5 proc., o mažiausią dalį sudarė Tauragės bei Utenos apskritys (1,3 proc. ir 2,0 proc.).

Lietuviškos kilmės prekių eksportui turėjo įtakos regionuose veikiančių įmonių dydis, skaičius, veiklos sritys bei jų prekyba kitų valstybių rinkose.

Piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį, pateiktos 11 lentelėje.

11 lentelė. Piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį, EUR (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	282,4	259,0	294,4	326,1	344,4	432,0	408,4
Vilniaus apskritis	395,3	344,3	383,7	435,7	461,0	538,5	597,8
Alytaus apskritis	240,4	232,7	254,6	281,3	314,4	337,7	362,2
Kauno apskritis	308,4	265,0	314,3	333,4	346,9	363,7	398,9
Klaipėdos apskritis	272,1	266,5	305,8	333,2	346,6	372,0	413,1
Marijampolės apskritis	242,0	216,4	255,2	276,9	322,5	331,6	331,6
Panevėžio apskritis	239,7	244,7	269,1	301,0	311,7	334,0	346,3
Šiaulių apskritis	262,5	232,0	253,5	299,4	287,8	308,3	338,7
Tauragės apskritis	279,4	234,9	264,1	277,6	320,7	376,3	396,5
Telšių apskritis	247,1	227,1	263,2	297,4	330,1	338,7	342,7
Utenos apskritis	253,0	244,7	259,8	278,7	305,7	290,6	332,2

Lietuvos statistikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2010 (2011)* duomenimis, 2010 m. Vilniaus apskrityje piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkio pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį sudarė 395,3 Eur ir buvo didžiausios iš visų apskričių, be to, reikšmingiausia šių pajamų dalį sudarė samdomojo darbo pajamos (64 proc.), socialinės išmokos senatvėje (25 proc.), taip pat kitos socialinės išmokos (8 proc.), savarankiško darbo pajamos (2 proc.). Kauno apskrityje šis rodiklis sudarė 308,4 Eur (57 proc. – samdomojo darbo pajamos, 27 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 8 proc. – kitos socialinės išmokos, 5 proc. – savarankiško darbo pajamos pinigais, 2 proc. – kitos pajamos). Klaipėdos apskrityje – 272,1 Eur (58 proc. – samdomojo darbo pajamos, 27 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 7 proc. – kitos socialinės išmokos, 6 proc. – savarankiško darbo pajamos, 1 proc. – kitos pajamos). 2010 m. mažiausios piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkio pajamos vyravo Panevėžio apskrityje – 239,7 Eur (51 proc. – samdomojo darbo pajamos, 29 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 14 proc. – kitos socialinės išmokos, 5 proc. – savarankiško darbo pajamos pinigais ir 1 proc. – kitos pajamos), Alytaus apskrityje – 240,4 Eur (54 proc. – samdomojo darbo pajamos, 34 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 7 proc. – kitos socialinės išmokos, 3 proc. – savarankiško darbo pajamos pinigais, 2 proc. – kitos pajamos) bei Marijampolės apskrityje – 242,0 Eur (49 proc. – samdomojo darbo pajamos, 31 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 11 proc. – kitos socialinės išmokos, 8 proc. – savarankiško darbo pajamos pinigais, 1 proc. – kitos pajamos).

Remiantis Lietuvos statikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2011* (2012) pateiktais duomenimis, 2011 m. piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį Lietuvoje sudarė 259,0 Eur. Vilniaus apskrityje disponuojamosios piniginės ir natūrinės pajamos buvo didžiausios ir siekė 344,3 Eur, o mažiausios – Marijampolės apskrityje – 216,4 Eur. Lietuvoje ir jos apskrityse didžiausią pagrindinį pajamų šaltinį sudarė samdomojo darbo pajamos (šalyje Piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį 53 proc., Vilniaus apskrityje – 60 proc., Klaipėdos – 57 proc., Kauno – 54 proc., Šiaulių – 51 proc., Marijampolės – 50 proc., o likusiose apskrityse mažiau kaip 50 proc., bet Telšių apskrityje mažiausiai – 43 proc.). Socialinės išmokos senatvėje taip pat sudarė ženklų įtaką (Lietuvoje – 30 proc., o Telšių apskrityje – 43 proc. ir Alytaus apskrityje net 42 proc., Vilniaus apskrityje tik 27 proc.). Kitos socialinės išmokos sudarė nuo 8 proc. iki 16 proc., kitos pajamos nuo 0 proc. iki 5 proc. pagrindinių pajamų.

2012 m. piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį Lietuvoje siekė 294,4 Eur. Didesnės už vyraujančias šalyje buvo Vilniaus apskrityje (383,7 Eur), Kauno apskrityje (314,3 Eur) ir Klaipėdos apskrityje (305,8 Eur), mažiausios – Šiaulių apskrityje (253,5 Eur). Pagal Lietuvos statikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2012* (2013) duomenis, samdomojo darbo pajamos Lietuvos apskrityse sudarė nuo 43 proc. iki 63 proc. pagrindinių pajamų, socialinės išmokos senatvėje – nuo 27 proc. iki 42 proc., kitos socialinės išmokos – nuo 5 proc. iki 15 proc., savarankiškojo darbo pajamos pinigais – nuo 2 proc. iki 9 proc., kitos pajamos – nuo 0 proc. iki 5 proc. Didžiausios pajamos iš samdomojo darbo gavo Vilniaus apskrities gyventojai (60 proc.), Klaipėdos apskrities (57 proc.) ir Šiaulių apskrities (51 proc.), o mažiausiai Telšių apskrities (43 proc.) ir Alytaus apskrities (44 proc.), iš socialinių išmokų senatvėje didžiausias pajamas gavo Telšių apskrities (43 proc.) bei Alytaus apskrities (42 proc.), mažiausiai – Vilniaus apskrities ir Šiaulių apskrities (po 27 proc.) gyventojai. Kitų socialinių išmokų dalis sudarė reikšmingiausią poveikį Panevėžio ir Šiaulių apskrityse (po 16 proc.), o mažiausią – Telšių apskrityje (5 proc.). Alytaus apskrities gyventojai negavo pinigų iš kitų pajamų, o Utenos apskrities – 5 proc. Didžiausios savarankiško darbo pajamos vyravo Tauragės apskrityje (9 proc.), mažiausios – Alytaus ir Vilniaus apskrityse (po 2 proc.).

2013 m. Lietuvoje piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį sudarė 326,1 Eur. Didesnės nei šalyje buvo Vilniaus apskrityje – 435,7 Eur, Kauno apskrityje – 333,4 Eur ir Klaipėdos apskrityje – 333,2 Eur, o mažiausios – Marijampolės apskrityje – 276,9 Eur. Remiantis Lietuvos statikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2013* (2014) duomenis, samdomojo darbo pajamos Lietuvos apskrityse sudarė nuo 40 proc. iki 58 proc. pagrindinių pajamų, socialinės išmokos senatvėje – nuo 25 proc. iki 43 proc., kitos socialinės išmokos – nuo 9 proc. iki 18 proc., savarankiškojo darbo pajamos pinigais – nuo 1 proc. iki 15 proc., kitos

pajamos – nuo 1 proc. iki 6 proc. 2013 m. didžiausios samdomojo darbo pajamos sudarė 58 proc. Vilniaus apskrityje kaip pagrindinis pajamų šaltinis, Kauno apskrityje – 56 proc., Šiaulių apskrityje – 53 proc., mažiausią – Tauragės apskrityje – 40 proc. ir Telšių apskrityje – 42 proc. Pagrindinis pajamų šaltinis kaip socialinės išmokos senatvėje labiausiai vyravo Alytaus apskrityje – 43 proc., Telšių – 35 proc., Tauragės ir Utenos apskrityse – 33 proc., mažiausiai – Marijampolės apskrityje – 26 proc., o kaip kitos socialinės išmokos, Panevėžio apskrityje sudarė 18 proc., Marijampolės – 15 proc., Šiaulių – 14 proc., Utenos – 13 proc., Tauragės ir Telšių po 11 proc., Alytaus – 10 proc., Kalipėdos ir Vilniaus po 9 proc. bei Kauno – 8 proc., savarankiško darbo pajamos didžiausią dalį visose pajamose sudarė Tauragės apskrityje – 15 proc., Marijampolės – 12 proc., mažiausią – Vilniaus – 1 proc., kitų pajamų dalis Marijampolės apskrityje sudarė didžiausią dalį visose pajamose – 6 proc., o mažiausią – Tauragės – 1 proc.

Lietuvos statikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2014* (2015) duomenimis, 2014 m. Lietuvoje piniginių ir natūrinių disponuojamosios namų ūkio pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį siekė 344,4 Eur, Vilniaus apskrityje – 461,0 Eur, Kauno apskrityje – 346,9 Eur, Klaipėdos – 346,6 Eur, nors Utenos apskrityje – tik 305,7 Eur. Vertinant ši rodiklį pagal pagrindinį pajamų šaltinį pastebima, kad samdomojo darbo pajamos sudarė nuo 44 proc. (Tauragės apskrityje) iki 58 proc. (Kauno apskrityje) nuo visų pajamų dalies, socialinės išmokos senatvėje – nuo 26 proc. (Kauno apskrityje) iki 38 proc. (Tauragės apskrityje), savarankiško darbo pajamos pinigais – nuo 2 proc. (Utenos apskrityje) iki 13 proc. (Tauragės apskrityje), kitos pajamos – nuo 0 proc. (Telšių apskrityje) iki 3 proc. (Šiaulių ir Telšių apskrityse).

Kaip matyti iš 11 lentelės, 2015 m. Lietuvoje piniginių ir natūrinių disponuojamosios namų ūkio pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį sudarė 432,0 Eur, nors Vilniaus apskrityje siekė net 538,5 Eur, o Utenos apskrityje – 290,6 Eur. Pagal Lietuvos statikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2015* (2016) duomenis, samdomojo darbo pajamos Lietuvos apskrityse sudarė nuo 42 proc. (Tauragės apskrityje) iki 57 proc. (Šiaulių ir Vilniaus apskrityse), pagrindinių pajamų, socialinės išmokos senatvėje – nuo 24 proc. (Marijampolės apskrityje) iki 1 proc. (Tauragės apskrityje), kitos socialinės išmokos – nuo 7 proc. (Vilniaus apskrityje) iki 14 proc. (Marijampolės apskrityje), savarankiškojo darbo pajamos pinigais – nuo 3 proc. (Vilniaus apskrityje) iki 14 proc. (Utenos apskrityje), kitos pajamos – nuo 1 proc. (Alytaus apskrityje) iki 4 proc. (Kauno apskrityje).

Lietuvos statikos departamento *Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų 2016* (2017) duomenimis, 2016 m. Vilniaus apskrityje piniginių ir natūrinių disponuojamosios namų ūkio pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį sudarė 597,8 Eur ir buvo didžiausios iš visų apskričių, be to, reikšmingiausią šių pajamų dalį sudarė samdomojo darbo pajamos (63 proc.), socialinės išmokos senatvėje (25 proc.), taip pat kitos socialinės išmokos (5 proc.), savarankiško darbo pajamos (5 proc.), kitos pajamos (2 proc.). Klaipėdos apskrityje – 413,1 Eur (51 proc. – samdomojo darbo pajamos, 29 proc. – socialinės išmokos

senatvėje, 6 proc. – kitos socialinės išmokos, 9 proc. – savarankiškojo darbo pajamos, 6 proc. – kitos pajamos). Kauno apskrityje šis rodiklis sudarė 398,9 Eur (52 proc. – samdomojo darbo pajamos, 30 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 8 proc. – kitos socialinės išmokos, 6 proc. – savarankiško darbo pajamos pinigais, 4 proc. – kitos pajamos). 2016 m. mažiausios piniginės ir natūrinės disponuojamosios namų ūkio pajamos vyravo Marijampolės apskrityje – 331,6 Eur (46 proc. – samdomojo darbo pajamos, 23 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 12 proc. – kitos socialinės išmokos, 12 proc. – savarankiško darbo pajamos pinigais ir 7 proc. – kitos pajamos) bei Utenos apskrityje – Eur (43 proc. – samdomojo darbo pajamos, 32 proc. – socialinės išmokos senatvėje, 13 proc. – kitos socialinės išmokos, 9 proc. – savarankiškojo darbo pajamos pinigais, 3 proc. – kitos pajamos).

Piniginėms ir natūrinėms disponuojamosios namų ūkių pajamų dydžiui Lietuvoje ir jos regionuose didžiąją dalį įtakos turi padėtis darbo rinkoje, kadangi reikšmingą dalį pajamose sudaro samdomojo darbo pajamos, taip pat socialinių išmokų dydžiai ir jas gaunančių asmenų skaičius, savarankiškai dirbančiųjų gaunamos pajamos.

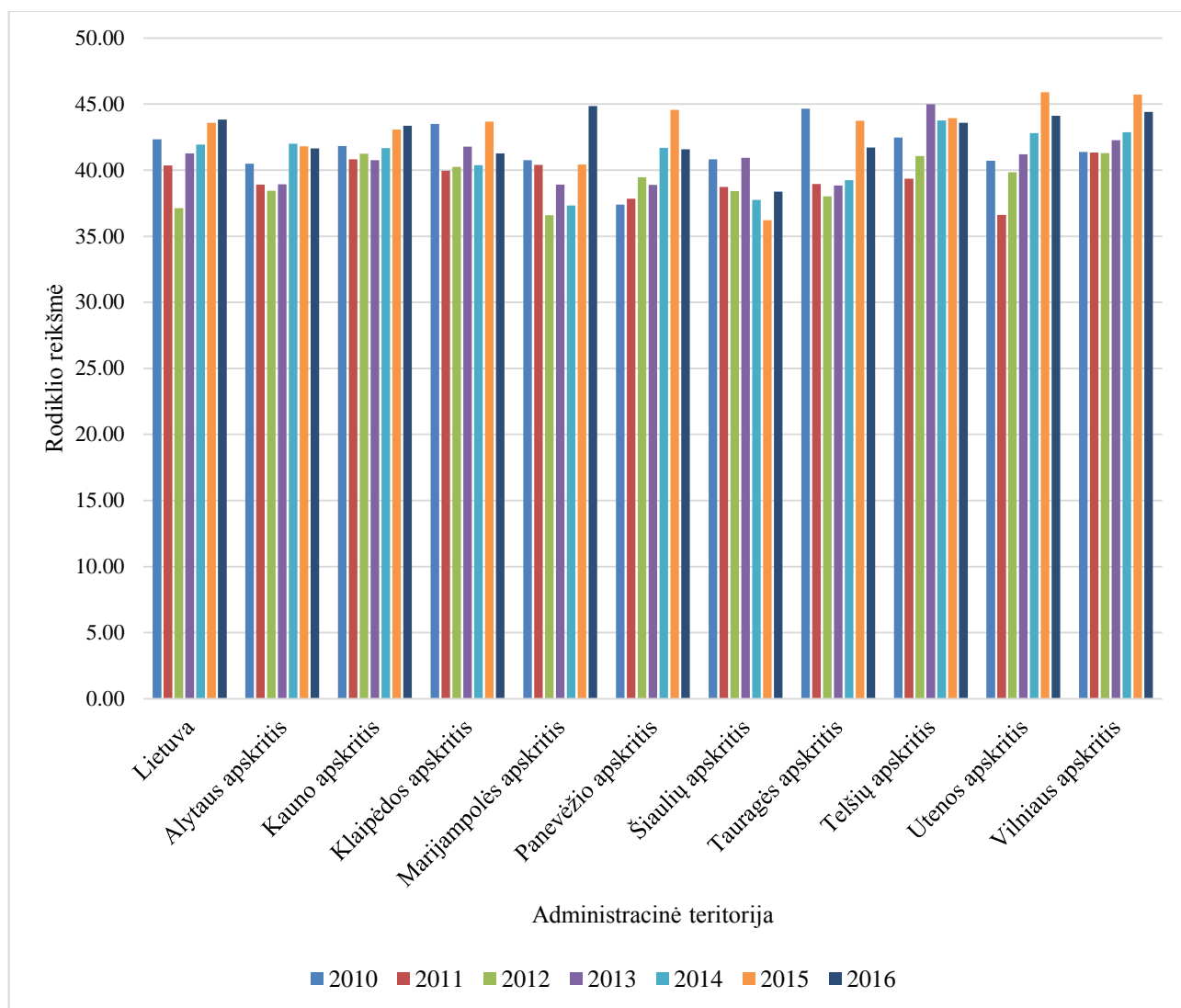
4.2. Pajamų nelygybės kaita Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m.

Pajamų nelygybės kaita analizuojamu laikotarpiu buvo tiriama disponuojamasis namų ūkio pajamas Lietuvoje bei jos regionuose suskirsčius pagal kiekvieną apskritį į decilius. Po to apskaičiuotos sukauptos pajamos (proc.), sukauptos pajamos, esant absoliučiajai lygybei (proc.), sukaupta populiacija (proc.) ir naudojantis šiais duomenimis nubrėžtos tiriamojo laikotarpio Lorencio kreivės kiekvienoje apskrityje (žr. 6 priedą).

Iš 6 priedo matyti, kad 2010 m., pagal Lorencio kreives, Tauragės apskrityje pajamos buvo pasiskirsčiusios netolygiausiai, o Panevėžio apskrityje – tolygiausiai. 2011 m. Utenos apskrityje pajamų netolygus pasiskirstymas pagal šį rodiklį liko mažiausias, kiek aukštesnis vyravo Panevėžio bei Šiaulių apskrityse, o didžiausias – Vilniaus apskrityje, taip pat pakankamai didelis netolygumas buvo Kauno ir Marijampolės apskrityse. 2012 m. Marijampolės apskrityje vyravo mažiausia pajamų nelygybė tarp Lietuvos apskričių pagal Lorencio kreivę, dar kiek didesnė buvo Tauragės bei Šiaulių apskrityse, o Vilniaus apskrityje liko pati didžiausia, nors Kauno bei Telšių apskrityse ji buvo taip pat viena iš didžiausių tarp Lietuvos regionų. 2013 m. Tauragės, Panevėžio bei Marijampolės apskrityse pajamų nelygybė išliko žemiausia tarp Lietuvos apskričių, o Telšių apskrityje – didžiausia, 2014 m. kaip ir 2012 m. žemiausias pajamų netolygus pasiskirstymas pagal Lorencio kreivę vyravo Marijampolės apskrityje, taip pat ir didžiausia nelygybė – Vilniaus apskrityje. Vertinant 2015 m. pastebima, kad Utenos apskrityje šis rodiklis buvo didžiausias, tačiau Vilniaus apskrityje vyravo taip pat didelis pajamų pasiskirstymo netolygumas, o mažiausias – Šiaulių apskrityje. 2016 m. Vilniaus apskrityje pajamų nelygybė buvo pati didžiausia vertinant pagal Lorencio kreivę, bet Marijampolės bei Utenos apskrityse ji

išliko taip pat labai aukšta, tačiau Šiaulių apskrityje vyravo pats mažiausias netolygus pajamų pasiskirstymas vertinant pagal Lietuvos apskritis.

Pajamų nelygė pagal Gini koeficientą pateikta 25 pav.

25 pav. Gini koeficiento reikšmės Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m., proc. (sudaryta autorės, 2018)

Iš 26 pav. matyti, kad 2010 m. Gini koeficientas Lietuvoje sudarė 42,33 proc., o 2012 m. buvo mažiausias analizuojamu laikotarpiu, kuomet siekė 37,12 proc., bet 2016 m. padidėjo iki 43,84 proc. 2010 m. vertinant Lietuvos regionus, didžiausia pajamų nelygė vyravo Tauragės apskrityje, kai Gini koeficientas siekė 44,65 proc., o mažiausia – Panevėžio apskrityje (37,40 proc.). 2011–2012, 2014 m. ir 2016 m. didžiausias pajamų netolygumas buvo Vilniaus apskrityje (41,33 proc., 41,28 proc., 42,88 proc. ir 44,41 proc.), 2013 m. – Telšių apskrityje (44,99 proc.), o 2015 m. Utenos apskrityje. Mažiausias Gini koeficientas 2011 m. vyravo Utenos apskrityje (36,61 proc.), 2012 m. – Marijampolės (36,60

proc.), 2013 m. – Tauragės (38,85 proc.), 2014 m. – Marijampolės (37,33 proc.) apskrityse, be to, 2015 m. ir 2016 m. – Šiaulių apskrityje (36,22 proc. ir 38,38 proc.).

Vertinant 2010 m. ir 2011 m., netolygus pajamų pasiskirstymas pagal Gini koeficientą didėjo tik Panevėžio apskrityje 0,45 proc. punktais, o labiausiai sumažėjo – Tauragės apskrityje – net 5,69 proc. punktais. Lyginant 2012 m. su 2011 m. šis rodiklis didėjo Kauno apskrityje (0,43 proc. punktais), Klaipėdos apskrityje (0,29 proc. punktais), Panevėžio apskrityje (1,62 proc. punktais), Telšių apskrityje (1,70 proc. punktais), Utenos apskrityje labiausiai (3,23 proc. punktais). 2012–2013 m. Gini koeficiento mažėjimas buvo pastebimas Kauno (0,50 proc. punktais) ir Panevėžio (0,59 proc. punktais) apskrityse, bet likusiose apskrityse bei šalyje šis rodiklis didėjo. Lyginant 2014 m. su 2013 m., matyti, jog Alytaus apskrityje pajamų netolygumas labiausiai padidėjo – 3,09 proc. punktais, dar nemažai didėjo Panevėžio ir Utenos apskrityse (2,82 proc. punktais ir 1,61 proc. punktais), o labiausiai sumažėjo Marijampolės apskrityje (1,58 proc. punktais), taip pat vertinant 2015 m. su 2014 m., šis rodiklis mažėjo Alytaus (0,21 proc. punktais) bei Šiaulių (1,52 proc. punktais) apskrityse, bet Tauragės apskrityje didėjo (net 4,48 proc. punktais). Lyginant 2016 m. su 2015 m., Gini koeficientas turėjo tendenciją didėti šalyje nuo 43,58 proc. iki 43,84 proc., taip pat Kauno apskrityje (nuo 43,07 proc. iki 43,35 proc.), Marijampolės apskrityje (nuo 40,42 proc. iki 44,84 proc.), Šiaulių apskrityje (nuo 36,22 proc. iki 38,38 proc.), o mažėti: Panevėžio apskrityje (nuo 44,56 proc. iki 41,57 proc.), Alytaus apskrityje (nuo 41,80 proc. iki 41,63 proc.), Klaipėdos apskrityje (nuo 43,68 proc. iki 41,26 proc.), Tauragės apskrityje (nuo 43,73 proc. iki 41,71 proc.), Telšių apskrityje (nuo 43,95 proc. iki 43,58 proc.), Utenos apskrityje (nuo 45,90 proc. iki 44,11 proc.) ir Vilniaus apskrityje (nuo 45,71 proc. iki 44,41 proc.). Pagal 2010–2016 m. laikotarpį gautas Gini koeficiento reikšmes matyti, kad Lietuvoje ir jos regionuose vyravo pakankamai aukšta pajamų nelygybė

12 lentelėje pateikta pajamų nelygybė 2010–2016 m. Lietuvoje ir jos regionuose pagal Robino Hudo indeksą.

Robino Hudo indeksas Lietuvoje 2010 m. buvo 31,10 proc., vadinasi, tokią dalį pajamų turėtų perduoti namų ūkiai, kurie gauna didesnei nei vidutines pajamas, namų ūkiams, gaunantiems mažesnes nei vidutines pajamas. 2012 m. šis rodiklis Lietuvoje sumažėjo iki 27,96 proc. ir buvo mažiausias per analizuojamą laikotarpį, tačiau 2012–2016 m. turėjo tendenciją didėti ir 2016 m. siekė 32,64 proc.

Vertinant šį rodiklį pagal apskritis, 2010 m. jis buvo mažiausias Vilniaus apskrityje (27,03 proc.), o didžiausias – Tauragės apskrityje (32,36 proc.). 2011 m. mažiausia šio rodiklio reikšmė – Utenos apskrityje (27,37 proc.), 2012–2014 m. – išliko Marijampolės apskrityje (27,13 proc. ir 27,51 proc.), bet 2015–2016 m. – Šiaulių apskrityje. Didžiausia Robino Hudo reikšmė 2010 m. vyravo Tauragės apskrityje (32,36 proc.), 2011–2012 m. – Vilniaus apskrityje (30,73 proc. ir 30,81 proc.), 2013–2014 m. – Telšių apskrityje (32,80 proc. ir 32,03 proc.), 2015 m. – Vilniaus apskrityje (34,08 proc.), 2016 m. – Marijampolės apskrityje (33,14 proc.).

Lyginant 2011 m. ir 2010 m. pastebima, jog didžiausias rodiklio padidėjimas buvo Vilniaus apskrityje (3,70 proc. punktais), o didžiausias sumažėjimas – Tauragės apskrityje (3,69 proc. punktais), vertinant 2012 m. ir 2011m. rodiklio pokytį, matyti, kad didžiausias sumažėjimas vyravo Marijampolės apskrityje (2,98 proc. punktais), didžiausias padidėjimas – Utenos apskrityje (2,15 proc. punktais), 2013 m. ir 2012 m. didėjimas – Telšių apskrityje (2,16 proc. punktais), didžiausias sumažėjimas – Panevėžio apskrityje (0,35 proc. punktais), 2014 m. bei 2013 m. didėjimas – Panevėžio apskrityje (2,26 proc. punktais), sumažėjimas – Šiaulių apskrityje (2,10 proc. punktais), 2015 m. ir 2014 m. didėjimas – Tauragės apskrityje (3,41 proc. punktais), sumažėjimas – Šiaulių apskrityje (0,90 proc. punktais), o 2016 m. lyginant su 2015 m., didėjimas – Marijampolės apskrityje (4,25 proc. punktais), mažėjimas – Panevėžio apskrityje.

12 lentelė. Robino Hudo koeficiento reikšmės Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m., proc. (sudaryta autorės, 2018)

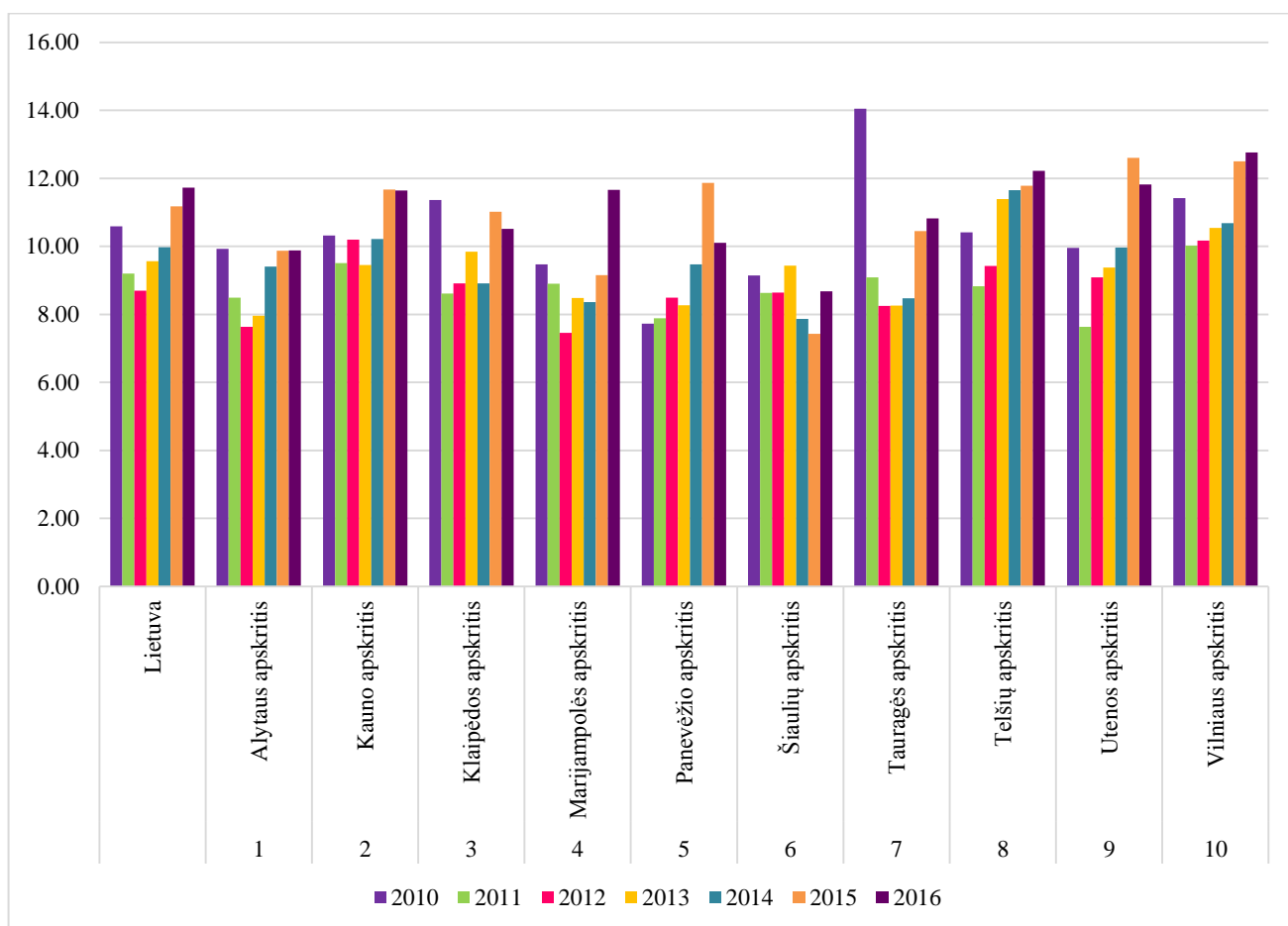
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuva	31,10	29,85	27,96	30,51	31,17	32,43	32,64
Alytaus apskritis	29,54	28,27	28,51	29,02	31,17	31,24	31,43
Kauno apskritis	30,73	30,39	30,69	30,46	31,26	32,37	32,71
Klaipėdos apskritis	32,34	29,80	30,39	31,35	30,50	32,59	31,44
Marijampolės apskritis	29,76	30,11	27,13	28,42	27,51	28,89	33,14
Panevėžio apskritis	27,60	27,91	28,89	28,54	30,80	32,96	31,03
Šiaulių apskritis	29,45	28,26	28,17	30,08	27,98	27,08	28,59
Tauragės apskritis	32,36	28,67	28,12	28,54	28,88	32,29	31,04
Telšių apskritis	30,92	28,78	30,64	32,80	32,03	32,53	31,76
Utenos apskritis	29,76	27,37	29,52	30,32	31,58	33,14	32,20
Vilniaus apskritis	27,03	30,73	30,81	31,30	31,80	34,08	33,10

2014–2016 m. pajamų nelygybė pagal Robino Hudo indeksą turėjo tendenciją didėti Lietuvoje (nuo 31,17 proc. iki 32,64 proc.) ir Alytaus (nuo 31,17 proc. iki 31,43 proc.), Kauno (nuo 31,26 proc. iki 32,71 proc.), bei Marijampolės (nuo 27,51 proc. iki 33,14 proc.) apskrityse, tačiau atsižvelgiant į 2015–2016 m., matyti, kad Klaipėdos (nuo 32,59 proc. iki 31,44 proc.), Panevėžio (nuo 32,96 proc. iki 31,03 proc.), Tauragės (nuo 32,29 proc. iki 31,04 proc.), Telšių (nuo 32,53 proc. iki 31,76 proc.), Utenos (nuo 33,14 proc. iki 32,20 proc.) bei Vilniaus (nuo 34,08 proc. iki 33,10 proc.) apskrityse šis rodiklis mažėjo, vadinasi ir pajamų dalis, gaunama visų namų ūkių šiose regionuose, kurių pajamos yra didesnės už vidutines pajamas, turėtų perduoti mažesnę pajamų dalį namų ūkiams, gaunantiems, mažesnes už vidutines pajamas.

Pajamų kvintilinės dalies santykis, parodantis, kiek skiriasi turtingiausių gyventojų santykis su 20 proc. mažiausias pajamas gaunančiais gyventojais, Lietuvoje ir jos regionuose pateiktas 26 pav.

Iš 26 pav. matyti, kad 2010 m. didžiausia šio rodiklio reikšmė (didžiausias skirtumas tarp didžiausias pajamas gaunančiųjų ir mažiausias pajamas gaunančiųjų asmenų) buvo Tauragės apskrityje

ir sudarė 14,05, 2011 m. – Vilniaus apskrityje (10,02), 2012 m. – Kauno apskrityje (10,20), 2013–2014 m. – Telšių apskrityje (11,39 ir 11,65), 2015 m. – Utenos apskrityje (12,60) ir 2016 m. – Vilniaus apskrityje (12,76). Mažiausia S80/20 reikšmė 2010 m. vyravo Panevėžio apskrityje – 7,73, 2011 m. – Utenos apskrityje (7,63), 2012 m. – Marijampolės apskrityje (7,46 ir buvo mažiausias skirtumas tarp penktos ir pirmos kvintilinių grupių pajamų pasiskirstymas 2010–2016 m.), 2013 m. – Alytaus apskrityje (7,96), 2014–2016 m. – Šiaulių apskrityje (7,87, 7,43 ir 8,68).

26 pav. Pajamų kvintilinės dalies santykis Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m., (sudaryta autorės, 2018)

Lietuvoje S80/20 rodiklio reikšmės analizuojamu laikotarpiu nuolat kito. 2010 m. sudarė 10,59, 2010–2012 m. turėjo tendenciją mažėti ir 2012 m. buvo mažiausias per 2010–2016 laikotarpį, t. y. siekė 8,70, tačiau nuo 2012 m. iki 2016 m. turėjo tendenciją nuolat didėti ir 2016 m. pakilo iki 11,72.

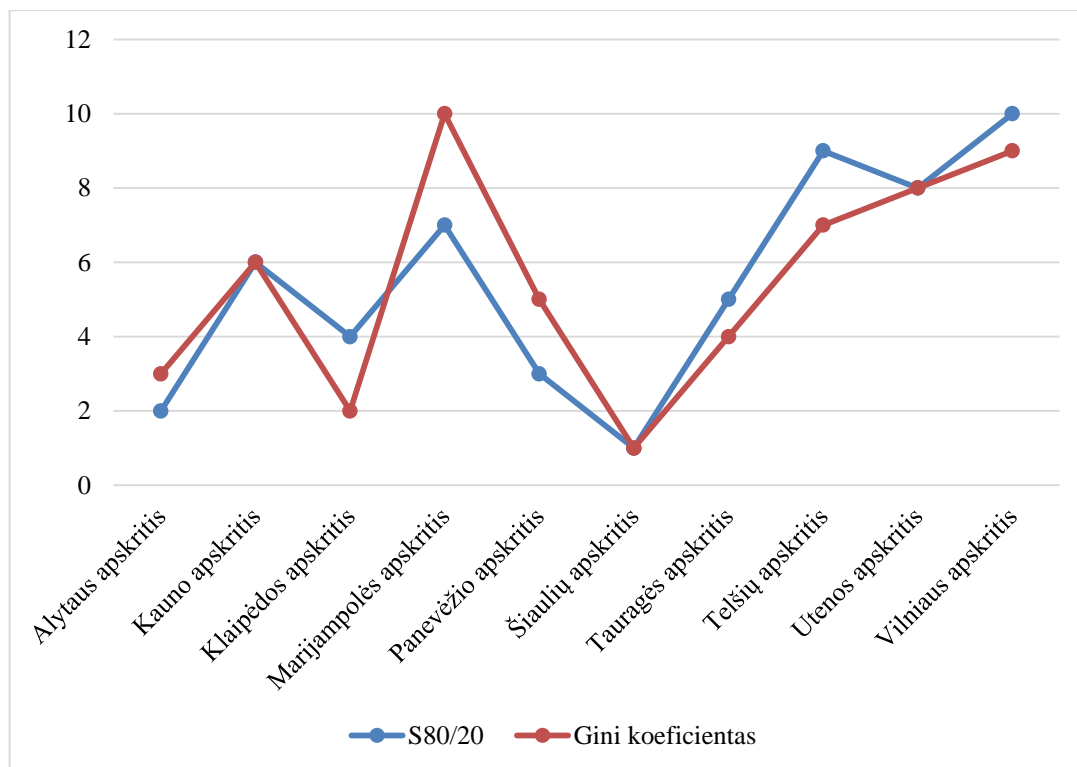
Vertinant pajamų kvintilinės dalies santykį Lietuvos regionuose 2010–2016 m., pastebima, kad Alytaus apskrityje šis rodiklis 2010–2012 m. laikotarpiu turėjo tendenciją mažėti nuo 9,93 iki 7,63, bet 2012–2016 m. S80/20 rodiklis didėjo ir 2016 m. sudarė 9,88. Kauno apskrityje 2010 m. šis rodiklis sudarė 10,32, o 2011 m. sumažėjo iki 9,51, tačiau 2012 m. padidėjo iki 10,20, nors 2013 m. sumažėjo

iki 9,45 ir 2013–2015 m. nuolat didėjo, 2015 m. sudarė 11,67, o 2016 m. nežymiai sumažėjo iki 11,64. Klaipėdos apskrityje kvintilinės dalies santykis 2010 m. buvo 11,36, bet 2011 m. sumažėjo iki 8,61, tačiau 2011–2013 m. turėjo tendenciją didėti iki 9,84, 2014 m. mėjo iki 8,91, bet 2015 m. vėl didėjo ir sudarė 11,02, o 2016 m. sumažėjo iki 10,52. Marijampolės apskrityje 2010–2012 m. S80/20 rodiklis mažėjo nuo 9,47 iki 7,46, 2013 m. didėjo iki 8,48, nors 2014 m. sudarė 8,36 ir 2014–2016 m. nuolat didėjo ir 2016 m. sudarė 11,66. Panevėžio apskrityje šis rodiklis 2010–2012 m. didėjo nuo 7,73 iki 8,49, 2013 m. mažėjo iki 8,27, bet 2013–2015 m. turėjo tendenciją didėti ir 2015 m. siekė 11,87, tačiau 2016 m. mažėjo iki 10,10. Šiaulių apskrityje didžiausias skirtumas tarp didžiausias pajamas gaunančiųjų ir mažiausias pajamas gaunančiųjų asmenų 2010 m. siekė 9,14, 2011 m. sumažėjo iki 8,63 ir 2011–2013 m. augo ir 2013 m. sudarė 9,43 (buvo didžiausias analizuojamu laikotarpiu Šiaulių apskrityje), 2014 m. sumažėjo iki 7,87, o 2015 m. iki 7,43, bet 2016 m. padidėjo iki 8,68 ir buvo mažiausias Lietuvos apskrityse. Tauragės apskrityje pajamų kvintilinės dalies santykis 2010 m. sudarė net 14,05 (didžiausias Lietuvos regionuose), bet 2010–2012 m. nuolat mažėjo ir 2012 m. buvo 8,25, bet 2012–2016 m. turėjo tendenciją nuolat didėti ir 2016 m. siekė 10,82. Telšių apskrityje 2010 m. šio rodiklio reikšmė sudarė 10,42 ir nors 2011 m. sumažėjo iki 8,83, bet 2011–2016 m. nuolat augo, o 2016 m. pakilo iki 12,22. Utenos apskrityje S80/20 rodiklio reikšmė 2010 m. buvo 9,95, 2011 m. sumažėjo iki 7,63, bet turėjo tendenciją nuolat didėti 2011–2015 m. iki 12,6, tačiau 2016 m. nukrito iki 11,82. Vilniaus apskrityje pajamų kvintilinės dalies santykis 2010 m. sudarė 11,42, o 2012 m. nukrito iki 10,02 (buvo mažiausia reikšmė Vilniaus apskrityje 2010–2016 m. laikotarpiu), nors 2011–2016 m. šis rodiklis nuolat didėjo ir 2016 m. siekė 12,76.

Lyginant 2011 m. su 2010 m. S80/20 rodiklis turėjo tendenciją mažėti visose apskrityse išskyrus Panevėžio (didėjo 0,15). Didžiausias sumažėjimas buvo Tauragės apskrityje (4,96), taip pat 2,75 mažėjo Klaipėdos apskrityje, 2,32 – Utenos apskrityje, o mažiausias sumažėjimas – Šiaulių apskrityje (0,51), dar Marijampolės (0,57) bei Kauno (0,81) apskrityse. Vertinant rodiklio pokyčius 2012 m. su 2011 m., matyti, kad jis mažėjo Tauragės (0,84), Alytaus (0,86), Marijampolės (1,44) apskrityse, o didėjo – Šiaulių (0,01), Vilniaus (0,15), Kalipėdos (0,30), Panevėžio (0,61), Kauno (0,69), Telšių (0,59) ir Utenos (1,46) apskrityse. Palyginus 2013 m. su 2012 m., pajamų kvintilinės dalies santykis mažėjo tik Kauno (0,75) bei Panevėžio (0,22) apskrityse, mažiausias didėjimas sudarė 0,01 – Tauragės apskrityje, Utenos apskrityje didėjo 0,29, Alytaus – 0,33, Vilniaus – 0,37, Šiaulių – 0,79, Klaipėdos – 0,93, o Telšių – 1,97. Vertinant 2014 m. ir 2013 m. pajamų paskirstymo koeficiento pokyčius, pastebima, jog šis rodiklis labiausiai sumažėjo Šiaulių apskrityje – 1,56, o Klaipėdos – 0,93, Marijampolės – 0,12. Kitose apskrityse S80/20 rodiklio pokyčiai didėjo, didžiausias augimas vyravo Alytaus (1,44) bei Panevėžio (1,20) apskrityse. Lyginant 2015 m. ir 2014 m., pajamų kvintilinės dalies santykis mažėjo tik Šiaulių apskrityje (0,44), o labiausiai didėjo Utenos (2,64) ir Panevėžio (2,40) apskrityse. Didžiausias šio rodiklio sumažėjimas, palyginus 2016 m. su 2015 m., buvo Panevėžio

apskirtyje (1,77), nors dar jis mažėjo ir Utenos (0,78), Klaipėdos (0,50), Kauno (0,03) apskrityse, tačiau labiausiai didėjo Marijampolės apskrityje (2,51).

Lietuvos regionų pajamų nelygybės pagal S80/20 santykį ir Gini koeficientą vietų pasiskirstymas 2016 m. pateiktas 27 pav.

27 pav. Lietuvos regionų pajamų nelygybės pagal S80/20 santykį ir Gini koeficientą vietų pasiskirstymas 2016 m. (sudaryta autorės, 2018)

Kaip matyti iš 27 pav., 2016 m. pajamų nelygybė pagal S80/20 rodiklį buvo didžiausia (dešimtoje vietoje) Vilniaus apskrityje, o pagal Gini koeficientą – devintoje. Utenos apskritis pagal abu pajamų nelygybės rodiklius – aštuntoje vietoje, Telšių – devintoje (S80/20) ir septintoje (Gini), Tauragės – penktoje (S80/20) ir ketvirtoje (Gini), Šiaulių – pirmoje pagal abu rodiklius (mažiausia pajamų nelygybė tarp Lietuvos apskričių), Panevėžio – trečioje (S80/20) ir penktoje (Gini), Klaipėdos – ketvirtoje (S80/20) ir antroje (Gini), Kauno – šeštoje pagal abu rodiklius ir Alytaus – antroje (S80/20) bei trečioje (Gini). Labiausiai skiriasi Marijampolės apskrityje netolygaus pajamų pasiskirstymo palyginimas pagal abiejų pajamų netolygumo rodiklių dydžio užimamas vietas, o Šiaulių, Kauno bei Utenos apskrityje – sutapo.

4.3. Ryšio tarp pajamų nelygybės Lietuvos regionuose ir darbo rinkos, demografinių bei ekonominių rodiklių įvertinimas

Koreliacinio ryšio stiprumui nustatyti naudojamas Pirsono koreliacijos koeficientas, skaičiuojamas pagal normalumo sąlygą pasiskirsčiusiems kintamiesiems. Kintamųjų normalumo sąlygai patikrinti pasitelktas Kolmogorovo–Smirnovio testas, kuris pateiktas 7 priede. Iš jo matyti, kad visose apskrityse gauta p -reikšmė yra didesnė už reikšmingumo lygmenį, todėl visi kintamieji gali būti naudojami ryšio nustatymui tarp jų ir Gini koeficiento.

13 lentelėje pateiktas koreliacinis ryšys tarp Gini koeficiento ir nepriklausomųjų kintamųjų Lietuvos regionuose.

13 lentelė. Gini koeficiento koreliacija su nepriklausomais kintamaisiais Lietuvos apskrityse (sudaryta autorės, 2018)

	Vilniaus apskritis	Alytaus apskritis	Kauno apskritis	Klaipėdos apskritis	Marijampolės apskritis	Panevėžio apskritis	Šiaulių apskritis	Tauragės apskritis	Telšių apskritis	Utenos apskritis
TUI	0,80	0,60	0,50	0,30	0,12	0,82	-0,23	0,28	-0,57	0,79
Nedarbo lygis	-0,83	-0,09	-0,55	0,18	-0,56	-0,86	0,57	-0,34	-0,59	-0,93
Disponuojamosios pajamos	0,90	0,77	0,81	0,14	0,25	0,85	-0,24	0,49	0,78	0,78
Gyventojų išsilavinimas	-0,55	-0,50	-0,46	0,53	0,05	-0,80	0,75	0,22	-0,32	-0,08
Nuolatinių gyventojų skaičius	-0,37	-0,35	-0,30	0,40	-0,15	-0,74	0,63	0,37	-0,33	-0,58
Bruto DU	0,87	0,68	0,79	0,12	0,51	0,80	-0,51	0,21	0,58	0,81
Užimtumo lygis	0,81	0,41	0,60	-0,04	0,34	0,81	-0,55	-0,02	0,67	0,86
Eksportas	0,75	0,41	0,04	-0,13	0,80	0,80	-0,69	-0,45	-0,38	-0,77

* Raudona spalva nurodo labai silpną koreliaciją, rožinė – silpną, gelsva – vidutinę, žalia – stiprią.

Kaip matyti iš 13 lentelės, Vilniaus apskrityje Gini koeficiento ir disponuojamųjų pajamų ryšys yra stiprus (0,90), o jo reikšmė didžiausia tarp nepriklausomųjų kintamųjų, nors taip pat stiprus ryšys šioje apskrityje yra ir tarp bruto darbo užmokesčio (0,87), užimtumo lygio (0,81), tiesioginių užsienio investicijų (0,80), eksporto (0,75), stiprus neigiamas ryšys – nedarbo lygio (0,83). Vilniaus apskrityje tarp Gini koeficiento ir gyventojų išsilavinimo vyrauja vidutinė koreliacija (0,55), o tarp nuolatinių gyventojų skaičiaus – silpnai neigiamas ryšys (–0,37).

Alytaus apskrityje labai silpna neigiama koreliacija vyrauja tarp Gini koeficiento ir nedarbo lygio (-0,09), silpnai neigiama – ir nuolatinių gyventojų skaičiaus (–0,35), vidutinė neigiama – ir gyventojų išsilavinimo (–0,50), vidutinė teigiama – ir bruto darbo užmokesčio (0,68), tiesioginių

užsienio investicijų (0,60), užimtumo lygio (0,41), eksporto (0,41), o stipri teigiama koreliacija tarp Gini koeficiento ir disponuojamųjų pajamų (0,77). Kauno apskrityje stiprus teigiamas koreliacinis ryšys yra tarp šio rodiklio ir disponuojamųjų pajamų (0,81) bei bruto darbo užmokesčio (0,79). Vidutinė teigiama koreliacija pastebima tarp Gini koeficiento ir užimtumo lygio (0,60) bei TUI (0,50), o vidutinė neigiama tarp šio rodiklio ir nedarbo lygio (-0,55), gyventojų išsilavinimo (-0,46), bet tarp nuolatinio gyventojų skaičius ir šio koeficiento egzistuoja silpnai neigiama koreliacija (0,30). Klaipėdos apskrityje labai silpna neigiama koreliacija yra tarp Gini koeficiento bei užimtumo lygio (-0,04), eksporto (-0,13), silpnai teigiamas ryšys tarp šio koeficiento ir bruto darbo užmokesčio (0,12), disponuojamųjų pajamų (0,14), nedarbo lygio (0,18). Kiek stipresnė, bet silpna koreliacija pastebima tarp Gini koeficiento ir TUI, o vidutinė teigiama – gyventojų išsilavinimo (0,53), nuolatinių gyventojų skaičiaus (0,40). Marijampolės apskrityje stiprus teigiamas koreliacinis ryšys egzistuoja tarp Gini koeficiento ir eksporto, vidutinė teigiama koreliacija – bruto darbo užmokesčio (0,51), vidutinė neigiama – nedarbo lygio (-0,56), silpnai teigiama – užimtumo lygio (0,34), disponuojamųjų pajamų (0,25), silpnai neigiama – nuolatinių gyventojų skaičiaus (-0,15), o labai silpnas ryšys – TUI (0,12), gyventojų išsilavinimo (0,05). Panevėžio apskrityje tarp Gini koeficiento ir nepriklausomų kintamųjų vyrauja stipri teigiama (TUI (0,82), disponuojamųjų pajamų (0,85), bruto darbo užmokesčio (0,80), eksporto (0,80)) ir stipri neigiama (nedarbo lygio (-0,86), gyventojų išsilavinimo (-0,80), nuolatinių gyventojų skaičiaus (-0,74)) koreliacija. Šiaulių apskrityje silpna neigiama koreliacija yra tarp Gini koeficiento ir TUI (-0,23), disponuojamųjų pajamų (-0,24), vidutinė teigiama – nedarbo lygio (0,57), nuolatinių gyventojų skaičiaus (0,63), vidutinė neigiama – bruto darbo užmokesčio (-0,51), užimtumo lygio (-0,55), eksporto (-0,69), o stipri teigiama koreliacija – gyventojų išsilavinimo (0,75). Tauragės apskrityje labai silpnas neigiamas ryšys yra tarp Gini koeficiento ir užimtumo lygio (-0,02), silpnai neigiamas – nedarbo lygio (-0,34), silpnai teigiamas – TUI (0,28), gyventojų išsilavinimo (0,22), nuolatinių gyventojų skaičiaus (0,37), bruto darbo užmokesčio (0,21), vidutinė teigiama koreliacija – disponuojamųjų pajamų (0,49). Telšių apskrityje stipri teigiama koreliacija egzistuoja tarp pajamų nelygybės rodiklio bei disponuojamųjų pajamų (0,78), vidutinė teigiama – bruto darbo užmokesčio (0,58), užimtumo lygio (0,67), vidutinė neigiama – TUI (-0,57), nedarbo lygio (-0,59), silpnai neigiama – gyventojų išsilavinimo (-0,32), nuolatinių gyventojų skaičiaus (-0,33), eksporto (-0,38). Utenos apskrityje labai silpnas neigiamas ryšys yra tarp Gini koeficiento ir gyventojų išsilavinimo (-0,08), vidutinė neigiama – nuolatinių gyventojų skaičiaus (-0,58), stipri teigiama – TUI (0,79), Disponuojamųjų pajamų (0,78), bruto darbo užmokesčio (0,81), užimtumo lygio (0,86), stipri neigiama – nedarbo lygio (-0,93), eksporto (-0,77).

Koreliacijos suvestinėje apskaičiuota *p* reikšmė (*Sig. (2-tailed)*) atskleidžia, kad statistiškai reikšmingas ryšys yra tarp Gini koeficiento ir nedarbo lygio (Vilniaus, Panevėžio ir Utenos apskrityse), ir disponuojamųjų pajamų (Vilniaus, Alytaus, Kauno, Panevėžio, Telšių, Utenos apskrityse), ir

gyventojų išsilavinimo (Panevėžio bei Šiaulių apskrityse), bruto darbo užmokesčio (Vilniaus, Kauno, Panevėžio ir Utenos apskrityse), užimtumo lygio (Vilniaus, Panevėžio bei Utenos apskrityse).

Atlikus tyrimą nustatyta, kad iškelta hipotezė buvo patvirtinta Vilniaus, Alytaus, Kauno, Panevėžio, Telšių ir Utenos apskrityse.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Pajamų nelygybė pasaulio šalyse yra labai netolygi. Vertinant pajamų netolygumą pagal Gini indeksą, labiausiai nevienodų valstybių pajamų pasiskirstymo požiūriu galima išskirti Pietų Afriką, Namibiją, Botsvaną ir Haitį, kur ji siekia 60 – 66 proc., o Ganoje, Afganistane, Kazachstane, Japonijoje, Norvegijoje, Švedijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Čekijoje, Austrijoje, Vengrijoje, Ukrainoje, Baltarusijoje, Bulgarijoje, Serbijoje bei Juodkalnijoje – vyrauja žemiausia pajamų nelygybė, sudaranti 25 –30 proc.
2. Pajamų nelygybė suprantama kaip netolygus pajamų pasiskirstymas tarp individų, namų ūkių ar valstybių, galintis paveikti ekonomikos augimą, vystymąsi ir sukelti įvairius mikro–lygmens ir makro–lygmens padarinius. Pajamų netolygumui visuomenėje turinčius įtakos veiksnius mokslininkai grupuoja į fizinių ir protinių gabumų skirtumus, investicijas į žmogiškąją kapitalą, sukaupto ir paveldėto turto skirtumus, darbo kiekį bei jo pobūdį, rizikas ir kitus elementus, o panašų poveikį turintys veiksniai skirstomi į ekonominės plėtros (valstybės gerovė, ekonominis augimas, ekonominės struktūros išvystymas, technologinė pažanga), demografinius (urbanizacija, vaikų dalis populiacijoje, namų ūkių sudėtis, išsilavinimo lygis, senų žmonių dalis populiacijoje, išsilavinimo nelygybė, švietimo išlaidos), kultūrinius ir aplinkos (žemės koncentracija, korupcija, gamtos išteklių gausa, kultūriniai skirtumai, šešėlinė ekonomika) bei politinius (valstybinio sektoriaus dalis, demokratizacija) elementus.
3. Pajamų nelygybės regioninių skirtumų Lietuvoje tyrimas atliktas pagal sudarytą tyrimo eigą. Nagrinėti darbo rinkos, demografinių ir ekonominių rodiklių, turinčių poveikį netolygiam pajamų paskirstymui, kaita. Apskaičiuoti Gini, Robino Hudo pajamų nelygybės indeksai bei nubrėžtos Lorenco kreivės. Taip pat atrinkti nepriklausomieji kintamieji pagal Kolmogorovo–Smirnov testą normalumo sąlygai patikrinti. Pasitelkiant Pirsono koreliacijos koeficientą, atlikta koreliacinė analizė bei įvertintas ryšio stiprumas tarp kintamųjų.
4. Atlikus pajamų nelygybės regioninių skirtumų vertinimą Lietuvoje, nustatyta jog 2010–2016 m. laikotarpiu Lietuvos apskrityse vyravo pakankamai aukštas netolygus pajamų pasiskirstymas (pagal Gini koeficientą buvo nuo 36,22 proc. iki 45,90 proc., Robino Hudo koeficientą – 27,03 – 34,08 proc., pajamų kvintilinės dalies santykį – 7,43–14,05). 2016 m. mažiausia pajamų nelygybė buvo Šiaulių apskrityje, o didžiausia – Vilniaus apskrityje.
5. Tiriant pajamų nelygybės pagal Gini koeficientą ir jai įtaką darančių veiksnių koreliacinio ryšio stiprumą naudojant Pirsono koreliacijos koeficientą, nustatyta, jog stipri ir statistiškai reikšminga koreliacija yra tarp šio pajamų netolygumo rodiklio ir disponuojamųjų pajamų (Vilniaus (0,90), Alytaus (0,77), Kauno (0,81), Panevėžio (0,85), Telšių (0,78), Utenos apskrityse (0,78), bruto darbo užmokesčio (Vilniaus (0,87), Kauno (0,79), Panevėžio (0,80) ir

Utenos (0,81) apskrityse), ir nedarbo lygio (Vilniaus (-0,83), Panevėžio (-0,86), Utenos (-0,93) apskrityse), ir gyventojų išsilavinimo (Panevėžio (-0,80) bei Šiaulių (0,75) apskrityse), užimtumo lygio (Utenos (0,86), Vilniaus (0,81), Panevėžio (0,81) apskrityse).

Rekomendacijos:

Atlikus pajamų nelygybės regionų skirtumų Lietuvoje analizę, nustatyta, kad šalies apskrityse vyrauja pakankamai aukštas pajamų netolygumas, todėl politikų dėmesys galėtų būti nukreiptas į apskričių ekonominę plėtrą, ypatingą dėmesį skiriant skurdesniems regionams. Atliekant šį tyrimą dar kartą, rekomenduojama įtraukti daugiau ekonominių, darbo rinkos ir demografinių rodiklių statistinių duomenų bei apimti ilgesnį analizuojamą laikotarpį.

LITERATŪRA

1. Abdullah, A., Doucouliagos, H., & Manning, E. (2015). Does education reduce income inequality? A meta-regression analysis. *Journal of Economic Surveys*, 29(2), 301-316. [žiūrėta 2018-10-25]. Prieiga per internetą: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/joes.12056>
2. Alvaredo, F., Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. (Eds.). (2018). *World inequality report 2018*. Belknap Press of Harvard University Press. [žiūrėta 2018-11-15]. Prieiga per internetą: <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-full-report-english.pdf>
3. Amarante, V. (2016). Income inequality in Latin America: a factot component analysis. *Review of Income and Weth*, 62(1), 4-21. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.ktu.edu/doi/epdf/10.1111/roiw.12236>
4. Bartosevičienė, V. (2006). *Ekonominė statistika: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.
5. Bhandari, R., Pradhan, G., & Upadhyay, M. (2010). Another empirical look at the Kuznets curve. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 3(2), 7-19. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.653.5689&rep=rep1&type=pdf#page=7>
6. Blažienė, I. & Zabarauskaitė, R. (2011). Gyventojų pajamos ir jų nelygybė Lietuvoje. *Aktualūs socialinės politikos klausimai: socialinė raida ir politika*, (p.92-123). Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo ir socialinių tyrimų institutas.
7. Bouvier, R. (2014). Distribution of income and toxic emissions in Maine, United States: Inequality in two dimensions. *Ecological Economics*, 102, 39-47. [žiūrėta 2018-10-22]. Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800914000822>
8. Bunker, N. (2015, January 13). Is higher education the answer to reducing income inequality? *Washington Center for Equality Growth*. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: <http://equitablegrowth.org/news/higher-education-answer-reducing-income-inequality/>
7. Castello-Climent, A., & Domenech, R. (2017). Human Capital and Income Inequality: New Facts and Some Explanations. *Spain b BBVA Research*, 1-35. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: https://www.uv.es/rdomenec/Human_Income_Inequality_6May2017.pdf
8. Chang, B. Y., Fru, A. M. (2015). A study on inequality and economic growth: empirical evidence from south african development community. *Proceedings of the Multidisciplinary Academic Conference*, 132-139.
9. Conceicao, P., & Galbraith, J. K. (2000). Constructing long and dense time-series of inequality using the Theil index. *Eastern Economic Journal*, 26(1), 61-74. [žiūrėta 2018-11-11]. Prieiga per internetą: <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp259.pdf>

10. Costa, G. P. C. L., Gartner, I. R. (2017). The effect of allocation function in budgeting to reduce income inequality in Brazil: an analysis of spending on education and health from 1995 to 2012. *RAP: Revista Brasileira de Administracao Publica*, 51(2), 264-293. [žiūrėta 2018-10-01]. Prieiga per internetą: http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S0034-76122017000200264&script=sci_arttext&tlng=en#B39
11. Cowell, F. A. (2009). Measuring Inequality. [žiūrėta 2018-10-10]. Prieiga per internetą: http://darp.lse.ac.uk/papersDB/Cowell_measuringinequality3.pdfhttps://search.yahoo.com
12. Čiegis, R. & Dilius, A. (2015). Pajamų nelygybės poveikio darniam ekonomikos augimui vertinimas. Darnaus vystymosi problemos ir jų sprendimai Lietuvoje: kolektyvinė monografija. *Vilniaus universitetas, Aleksandro Stulginskio universitetas*, 9-50. [žiūrėta 2018-10-03]. Prieiga per internetą: http://www.knf.vu.lt/dokumentai/failai/soctyri/Monografija_Darnaus_vystymosi_problemos_ir_ju_sprendimai_Lietuvoje.pdf
13. Čiegis, R., Dilius, A. & Martinaitytė, L. (2016). Pajamų nelygybės poveikio darniam ekonomikos augimui vertinimas taikant IDVI. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, 1(10), 13-26.
14. Čiulevičienė, V., & Čiulevičius, J. (2008). Economics inequality: Measurement and the analysis. *Economics and Rural Development*, 4(1), 7-14. [žiūrėta 2018-11-14]. Prieiga per internetą: <http://erd.asu.lt/erd/article/view/78/77>
15. Dabla-Norris, M. E., Kochhar, M. K., Suphaphiphat, M. N., Ricka, M. F., & Tsounta, E. (2015). *Causes and consequences of income inequality: a global perspective*. International Monetary Fund.
16. Dilius, A. (2017). *Pajamų nelygybės poveikio ekonomikos augimui vertinimas Europos Sąjungos šalių grupėse: daktaro disertacija*. Šiaulių universitetas. Šiauliai: Šiaulių universiteto bibliotekos Leidybos skyrius. [žiūrėta 2018-10-01]. Prieiga per internetą: <http://gs.elaba.lt/object/elaba:26200419/>
17. Dosi, G., Pereira, M. C., Roventini, A., & Virgillito, M. E. (2016). The effects of labour market reforms upon unemployment and income inequalities: an agent-based model. *Socio-Economic Review*.
18. Europos Komisija, (2017). *Europos semestro informacijos suvestinė: Nelygybės šalinimas*. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-addressing-inequalities_lt.pdf
19. Fajnzylber, P., Lederman, D., & Loayza, N. (2002). Inequality and violent crime. *The journal of Law and Economics*, 45(1), 1-39. [žiūrėta 2018-10-30]. Prieiga per internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.559.483&rep=rep1&type=pdf>

20. Florida, R., & Mellander, C. (2016). The geography of inequality: Difference and determinants of wage and income inequality across US metros. *Regional Studies*, 50(1), 79-92. [žiūrėta 2018-10-27]. Prieiga per internetą: <https://rsa.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00343404.2014.884275>
21. Garcia-Penalosa, C., & Orgiazzi, E. (2013). Factor Components of Inequality: A Cross-Country Study. *Review of income and wealth*, 59(4), 689-727. [žiūrėta 2018-10-14]. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/6377767.pdf>
22. Helpman, E., Itskhoki, O., & Redding, S. (2008). Inequality and unemployment in a global economy. *NBER Working Paper*, 14478, 1-57. [žiūrėta 2018-10-31]. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/6646287.pdf>
23. Haughton, J., & Khandker, S. R. (2009). *Handbook on poverty + inequality*. World Bank Publications. [žiūrėta 2018-11-08]. Prieiga per internetą: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPA/0,,contentMDK:22405907~menuPK:6626650~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:430367,00.html>
24. Hoeller, P., Joumard, I., Pisu, M., & Bloch, D. (2012). Less Income Inequality and More Growth – Are They Compatible? Part 1. Mapping Income Inequality Across the OECD. *OECD Economics Department Working Papers*, 924. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.1787/5k9h297wxbnr-en>
25. Hou, X., Li, S., & Wang, Q. (2018). Financial Structure and Income Inequality: Evidence from China. *Emerging Markets Finance and Trade*, 54(2), 359-376. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1540496X.2017.1347780>
26. Inequality.org (2018). Global inequality. [žiūrėta 2018-10-09]. Prieiga per internetą: <https://inequality.org/facts/global-inequality/>
27. International Monetary Fund (2014). Fiscal Policy And Income Inequality. Washington, D.C.: IMF policy paper. [žiūrėta 2018-10-09]. Prieiga per internetą: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/012314.pdf>.
28. Ivaskaitė-Tamošiūnienė, V. (2015). Socialinių išmokų ir mokesčių vaidmuo mažinant pajamų nelygybę Lietuvoje 2005 – 2011 metais. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 1(36), 19-31.
29. Jantii, M. & Gornick, J. C. (2013). *Income Inequality: Economic Disparities and the Middle Class in Affluent Countries*. Stanford, Calif: Stanford University Press. [žiūrėta 2018-10-27]. Prieiga per internetą: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.ktu.edu/ehost/detail/detail?nobk=y&vid=5&sid=239235dc-7a10-410d-9f14-37fcf2ffd423@sessionmgr101&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ==#db=e000xww&AN=713416>

30. Jauch, S., & Watzka, S. (2016). Financial development and income inequality: a panel data approach. *Empirical Economics*, 51(1), 291-314. [žiūrėta 2018-11-01]. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-015-1008-x>
31. Jaumotte, F., Lall, S., & Papageorgiou, C. (2013). Rising income inequality: technology, or trade and financial globalization? *IMF Economic Review*, 61(2), 271-309. [žiūrėta 2018-10-18]. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/article/10.1057/imfer.2013.7>
32. Joumard, I., Pisu, M., & Bloch, D. (2012). Less Income Inequality and More Growth-Are They Compatible?: Part 3. Income Redistribution via Taxes and Transfers Across OECD Countries. *OECD Economic Department Working Papers*, (926).). [žiūrėta 2018-11-04]. Prieiga per internetą: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/less-income-inequality-and-more-growth-are-they-compatible-part-3-income-redistribution-via-taxes-and-transfers-across-oecd-countries_5k9h296b1zjf-en
33. Kaasa, A. (2003). *Factors Influencing Income Inequality In Transition Economies* (No. 18). Faculty of Economics and Business Administration, University of Tartu (Estonia). [žiūrėta 2018-10-14]. Prieiga per internetą: <https://majandus.ut.ee/sites/default/files/mtk/RePEc/mtk/febpdf/febawb18.pdf>
34. Kaasa, A. (2005). *Factors Of Income Inequality And Their Influence Mechanisms: A Theoretical Overview* (No. 40). Faculty of Economics and Business Administration, University of Tartu (Estonia). [žiūrėta 2018-10-14]. Prieiga per internetą: <https://majandus.ut.ee/sites/default/files/mtk/RePEc/mtk/febpdf/febawb40.pdf>
35. Karpuškienė, V., Davidovič, A., Davidovič, O., Majevskaja, K., Mečkovski, J., Meškelytė, S., Mociūnaitė, L., Rupeika, G. & Šikšniūtė, N. (2017). *Ekonometrijos virtuvė: ekonometrijos mokomoji medžiaga studentai – studentams*. Vilnius. [žiūrėta 2018-12-02]. Prieiga per internetą http://web.vu.lt/ef/v.karpuskiene/files/2017/02/EKONVIRT_V1.pdf
36. Koske, I., Fournier, J. M., & Wanner, I. (2012). Less income inequality and more growth–Are they compatible? Part 2. The distribution of labour income. *OECD Economics Department Working Papers*, 925. [žiūrėta 2018-11-04]. Prieiga per internetą: <http://library.bsl.org.au/jspui/bitstream/1/3259/1/Less%20Income%20Inequality%20and%20More%20Growth%20Part%202.pdf>
37. Kraushaar, J. (2014, January 7). The Proven Way to Fight Income Inequality: Education. *The Atlantic*. [žiūrėta 2018-10-14]. Prieiga per internetą: <http://www.theatlantic.com/education/archive/2014/01/the-proven-way-to-fight-income-inequality-education/282875/>
38. Kozlovskij, V. (2018). *Ekonominės ir socialinės sanglaudos ir sąsajų su ekonomikos augimu vertinimas Europos Sąjungoje: daktaro disertacija*. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius:

- Baltijos kopija. [žiūrėta 2018-11-08]. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:29694590/datastreams/MAIN/content>
39. Lee, H. Y., Kim, J., & Cin, B. C. (2013). Empirical analysis on the determinants of income inequality in Korea. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 53, 95-109. [žiūrėta 2018-10-27]. Prieiga per internetą: <https://pdfs.semanticscholar.org/4175/25256a417e022101e84d963e59dc356d1bdf.pdf>
40. Lietuvos statikos departamentas. (2011). *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2010*. žiūrėta 2018-11-26]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=14715>
41. Lietuvos statikos departamentas. (2012). *Lietuvos apskritys 2011*. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=2068>
42. Lietuvos statikos departamentas. (2013). *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2012*. žiūrėta 2018-11-26]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=2228>
43. Lietuvos statikos departamentas. (2013). *Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2012 metais*. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=1788920>
44. Lietuvos statikos departamentas. (2014). *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2013*. žiūrėta 2018-11-26]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=3148>
45. Lietuvos statikos departamentas. (2014). *Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2013 metais*. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=3030094>
46. Lietuvos statikos departamentas. (2015). *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2014*. žiūrėta 2018-11-26]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=20860>
47. Lietuvos statikos departamentas. (2015). *Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse*. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=93767>
48. Lietuvos statikos departamentas. (2015). *Užsienio prekyba*. [žiūrėta 2018-11-24]. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Uzsienio_prekyba.pdf/f1fe4cdc-d099-486e-8a31-55ccd503b0b0;jsessionid=D059A1C7A8D9A63EE79F5400F5D7F30D?version=1.0
49. Lietuvos statikos departamentas. (2016). *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2015*. žiūrėta 2018-11-26]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=23858>

50. Lietuvos statikos departamentas. (2016). *Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2015 metais*. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=4746854>
51. Lietuvos statikos departamentas. (2017). *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2016*. [žiūrėta 2018-11-27]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=27424>
52. Lietuvos statikos departamentas. (2017). *Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2016 metais*. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/naujienos?articleId=5425868>
53. Lietuvos statikos departamentas. (2018). *Teritorijos administracinis suskirstymas*. [žiūrėta 2018-11-18]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/regionine-statistika-pagal-statistikos-sritis>
54. Lietuvos statikos departamentas. (2018). *Užsienio prekyba*. [žiūrėta 2018-11-30]. Prieiga per internetą: https://www.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Uzsienio_prekyba.pdf
55. Lietuvos statikos departamentas. (2018). *2010–2016 Bruto darbo užmokestis. Požymiai: apskritis, laikotarpis* [lentelė]. [žiūrėta 2018-11-23]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
56. Lietuvos statikos departamentas. (2018). *2010–2016 Lietuviškos kilmės eksportas. Požymiai: apskritis, laikotarpis* [lentelė]. [žiūrėta 2018-11-23]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
57. Lietuvos statikos departamentas. (2018). *2010–2016 Nuolatinių gyventojų skaičius liepos 1 d. Požymiai: gyvenamoji vietovė, laikotarpis* [lentelė]. [žiūrėta 2018-11-24]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
58. Lisauskaitė, V. (2010). Lietuvos gyventojų pajamų ir vartojimo diferenciacija. *Verslas: teorija ir praktika*, 11(3). [žiūrėta 2018-10-06]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/270981106_Lietuvos_gyventoju_pajamu_ir_vartojimo_diferenciacija
59. Mahutga, M. C., & Bandelj, N. (2008). Foreign Investment and Income Inequality: The Natural Experiment of Central and Eastern Europe. *International Journal of Comparative Sociology*, 49(6), 429–454. [žiūrėta 2018-10-26]. Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0020715208097788>
60. Milanovic, B. (2013). Global income inequality in numbers: In history and now. *Global policy*, 4(2), 198-208. [žiūrėta 2018-10-31]. Prieiga per internetą: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1758-5899.12032>

61. Muhammad, A. A., Amir, M., & Amin, W. (2018). The Relationship between Poverty, Income Inequality and Unemployment: Evidence from ARDL and Bound Testing Approach. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 7(1), pp-42.
62. Munir, K., & Sultan, M. (2017). Macroeconomic determinants of income inequality in India and Pakistan. *Theoretical & Applied Economics*, 24(4). [žiūrėta 2018-10-26]. Prieiga per internetą: <http://store.ectap.ro/articole/1311.pdf>
63. Papageorgiou, C., Lall, M. S., & Jaumotte, M. F. (2008). Rising Income Inequality: Technology, or Trade and Financial Globalization? *International Monetary Fund*, 8-185.
64. Paunksnienė, J. & Liučvaitienė, A. (2009). *Mikroekonomika: mokomoji knyga*. Vilnius: Technika.
65. Pinney, C. (2014). Economic Growth and Inequality: Why It Matters and What's Coming Next. *Journal of Applied Corporate Finance*, 26(2), 30-39. [žiūrėta 2018-10-24]. Prieiga per internetą: http://www.highmeadowsinstitute.org/wp-content/uploads/Economic-Growth-Inequality_JACF_June2014.pdf
66. Pocius, A., & Burneika, D. (2017). Padėties darbo rinkoje skirtumai Lietuvos regionuose. *Lithuanian Journal of Statistics*, 56(1).
67. Pukėnas, K. (2004). *Sportinių tyrimų duomenų analizė SPSS programa*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
68. Quang Dao, M. (2008). Human capital, poverty, and income distribution in developing countries. *Journal of Economic Studies*, 35(4), 294-303. [žiūrėta 2018-10-23]. Prieiga per internetą: <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/01443580810895590>
69. Rakauskienė, O. G., Puškorius, S., Diržytė, A., Servetkienė, V., Krinickienė, E., Bartuševičienė, I., Volodzkienė, L., & Juršėnienė, V. (2017). *Socialinė ekonominė nelygybė Lietuvoje: mokslo studija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. [žiūrėta 2018-10-06]. Prieiga per internetą: https://wdn.ipublishcentral.com/association_lithuania_serials/viewinsidehtml/187557118388059
70. Ramos, R., & Royuela, V. (2014). Income inequality in Europe. Analysis of recent trends at the regional level. *University of Barcelona, Research Institute of Applied Economics Working Paper*, 201425. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: http://www.ub.edu/irea/working_papers/2014/201425.pdf
71. Reddit.com (2016, Jun 26). The Gini Coefficient (used as a measure of income inequality) by Country [2163 x 865]. [žiūrėta 2018-11-14]. Prieiga per internetą https://www.reddit.com/r/MapPorn/comments/4pzm5u/the_gini_coefficient_used_as_a_measure_of_income/
72. Rose, S. (2011). *Income Inequality and its Contributing Factors in Transition Economies*. Ottawa, Ontario: Department of Economics Carleton University. [žiūrėta 2018-10-14]. Prieiga per internetą: <https://carleton.ca/economics/wp-content/uploads/he-rose-sara.pdf>

73. Rosser Jr, J. B., & Rosser, M. V. (2001). Another failure of the Washington consensus on transition countries: Inequality and underground economies. *Challenge*, 44(2), 39-50. [žiūrėta 2018-10-26]. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05775132.2001.11034091>
74. Rudzkienė, V. (2005). Socialinė statistika. *Vilnius, MRU leidybos centras*. [žiūrėta 2018-11-11]. Prieiga per internetą: <http://vital.home.mruni.eu/wp-content/uploads/2009/10/vadovelis-socialine-statistika.pdf>
75. Salanauskaitė, L. (2013). Persikirstymo paradoksas: naujos įžvalgos. *Socialinės politikos tyrimai*, 2, 2-3. Prieiga per internetą: http://www.socgerove.lt/download/laikrastis_nr2.pdf
76. Sara, R. & Crina. (2014). Income inequality in post-communist Central and Eastern European countries. *Eastern Journal of European Studies*, 5(1), 5. [žiūrėta 2018-10-26]. Prieiga per internetą: <https://search.proquest.com/openview/1b2fa4159b83eee755d8a951b67ffb39/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2049087>
77. Skučienė, D. (2008). Pajamų nelygybė Lietuvoje. *Filosofija, Sociologija*, 2008(4). [žiūrėta 2018-10-06]. Prieiga per internetą: <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2008/4/22-33.pdf>
78. Skučienė, D. (2010). Išsilavinimo pasiekimų nelygybė Lietuvoje: Gini indekso taikymas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2(18), 115-125. [žiūrėta 2018-10-23]. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6226951/datastreams/MAIN/content>
79. Skučienė D. (2015). Pajamų nelygybė: senatvės pensijų vaidmuo. Užimtumo politikos ir socialinės pagalbos įtaka socialinei stratifikacijai: kolektyvinė monografija. *Lietuvos socialinė raida*, 4, 88-103. [žiūrėta 2018-11-03]. Prieiga per internetą: http://lsc.lt/download/Lietuvos_socialine_raida_2015_visas.pdf
80. Skučienė, D. & Kaminaitė, G. (2017). Pajamų nelygybės reikšmės ir patirtys kasdieniniame gyvenime. *Socialinis Darbas*, 15(2), 101-114. [žiūrėta 2018-10-01]. Prieiga per internetą: <http://gs.elaba.lt/object/elaba:25587438/index.html>
81. Snieška, V., Baumilienė, V., Bernatonytė, D., Čiburienė, J., Dumčiuvienė, D., Juozapavičienė, A., Keršienė, R., Kavaliauskienė, V., Markauskienė, A., Mrazauskienė, B., Startienė, G., Pukelienė, V., & Urbonas, J. (2011). Makroekonomika: vadovėlis ekonominių specialybių studentams. *Kaunas: Technologija*.
82. Solt, F. (2008). Economic inequality and democratic political engagement. *American Journal of Political Science*, 52(1), 48-60. [žiūrėta 2018-10-30]. Prieiga per internetą: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1540-5907.2007.00298.x>
83. Thirgood, J., & Johal, S. (2017). Digital disruption. *Economic Development Journal*, 16(2), 25-32.

84. Verslas.in (2013, gruodžio 17). Turtingi žmonės pinigus uždirba kitaip negu likusieji. [žiūrėta 2018-11-08]. Prieiga per internetą: <http://www.verslas.in/izvalgos/turtingi-zmones-pinigus-uzdirba-kitaip-negu-likusieji/>
85. Theguardian.com (2017, Apr 26). Inequality index: where are the world's most unequal countries? . [žiūrėta 2018-11-15]. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/inequality/datablog/2017/apr/26/inequality-index-where-are-the-worlds-most-unequal-countries>
86. Ucal, M., Haug, A. A., & Bilgin, M. H. (2016). Income inequality and FDI: evidence with Turkish data. *Applied Economics*, 48(11), 1030-1045. [žiūrėta 2018-11-01]. Prieiga per internetą: https://ourarchive.otago.ac.nz/bitstream/handle/10523/4868/DP_1407.pdf?sequence=1&isAllowed=y
87. Vainienė, R. (2005). *Ekonomikos terminų žodynas*. Vilnius: Tyto alba.
88. Valkauskas, R. (2004). *Statistika: mokomoji knyga*. Vilnius: Vilniaus vadybos kolegija.
89. Wang, J., Ellis, S. E., & Rogers, C. L. (2018). Income Inequality and Economic Development Incentives in US States: Robin Hood in Reverse? *Review of Regional Studies*, 48(1). [žiūrėta 2018-10-01]. Prieiga per internetą: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=abc7efe2-7373-42fb-bfb0-d1b6acc147cf%40sdc-v-sessmgr02>
90. Williams, F. & Monge, P. (2006). *Statistika. Kaip suprasti statistinius tyrimus*. Vilnius: Žara.
91. Zabaraukaitė, R. & Blažienė, I. (2012). Gyventojų pajamų nelygybė ekonominių ciklų kontekste. *Verslas: teorija ir praktika*, 13(2), 107-115.
92. Žalimienė, L., Lazutka, R., Skučienė, D., Aidukaitė, J., Kazakevičiūtė, J., Navickė, J., & Ivaškaitė-Tamošiūnė, V. (2011). Socialinis teisingumas švietime: teorinė samprata ir praktinis vertinimas. *Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras*. [žiūrėta 2018-10-23]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/693_f31fc7ad3da4f678e4cb208806e76b91.pdf

PRIEDAI

Nelygybės ir augimo sąsajos mokesčių atžvilgiu (Joumard, Pisu ir Bloch, 2012)

Mokesčių politika	Pajamų nelygybė	BVP vienam gyventojui	Komentarai
Mokestinių pajamų didinimas	~, +	-	Mokesčių poveikis pajamų pasiskirstymui priklauso nuo mokesčių lygio, mokesčių sumos ir pajamų panaudojimo, tačiau jei mokesčių sistemos yra palaipsniui didinamos, padidėja lygybė. Mokesčiai mažina paskatas dirbti, taupyti ir investuoti, todėl kenkia augimui. Tačiau kai kurie mokesčiai turi mažiau neigiamą poveikį nei kiti.
Keisti mokesčių rinkinį, tuo pačiu išlaikant nuolatines mokesčių pajamas:			
1) Nuo gyventojų pajamų mokesčio iki vartojimo mokesčių	-	+	Asmenų pajamų mokestis paprastai būna progresyvus, o vartojimo mokestis yra regresyvus. Asmens pajamų mokestis mažina darbo ir išlaikymo lengvatas. Perėjimas nuo tiesioginių prie netiesioginių mokesčių padidins produkcijos kiekį.
2) Perėjimas nuo socialinio draudimo įmokų į vartojimo mokesčius	-, ~ (ilguoju laikotarpiu)	+	Tie, kurie nėra įdarbinti (pvz., pensininkai, bedarbiai) labiausiai nukentėtų dėl jų gyvenimo standartų mažėjimo. Darbo sąnaudos sumažėtų ir / arba skatintų, kad nedarbas sumažėtų, didindamas augimo potencialą. Ilgainiui tai gali padėti sumažinti diskriminavimą.
3) Perėjimas nuo darbo pajamų į turto ir kapitalo mokesčius: * į turta, paveldėjimo ir kapitalo pajamų mokesčius, tokius kaip kapitalo pelno mokesčiai * į nekilnojamojo turto mokesčius	~ -	+ +	Turto ir paveldėjimo mokesčiai dažnai būna progresyvūs. Paskirstymo poveikis priklauso nuo pajamų ir turto bei paveldėjimo mokesčių proporcingo progresyvumo. Nekilnojamojo turto mokesčiai dažnai yra ne tokie progresyvūs, kaip ir asmens pajamų mokesčiai. Nekilnojamojo turto mokesčiai yra tarp mažiausiai kenkenčių augimui. Perėjimas nuo pajamų į nekilnojamojo turto mokesčius reiškia pagerinti paskatas dirbti ir investuoti, o tuo pačiu padidinti gamybos apimtį, bent trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu.
4) Mokestinių išlaidų mažinimas ir ribinės normos	+ (- dėl mokesčių lengvatų)	+	Dauguma mokesčių išlaidų yra naudingos didelės pajamas gaunantiems asmenims (išimtis yra darbo jėgos mokesčių lengvatoms). Mokestinių išlaidų mažinimas sumažintų disponuojamų pajamų pasiskirstymą. Nedidelės palūkanų normos padidina paskatas dirbti, taupyti ir investuoti, taigi padidina BVP vienam gyventojui.

Mokesčių progresyvumo didinimas (neultrales pajamoms):			
Asmeninio pajamų mokesčio progresyvumo didinimas: * didžiausių palūkanų normų padidėjimas, kartu su: * išplėsti pelno mokesčio lengvatų schemas ar neapmokestinamas įmokas	+ + +	~ - +	Darbo apmokestinamosios lengvatos mažina pajamų pasiskirstymą ir skatina dirbti. Kita vertus, aukščiausio lygio kursai gali sumažinti darbo valandų skaičių, taip pat našumą, mažinant mokymosi, investavimo į naujoves paskatas. Taigi BVP vienam gyventojui įtakos neturi.

*Kalbant apie lygybės efektus, pluso ženklas rodo didesnę lygybę, o minuso ženklas – mažesnę lygybę (t. y. didesnę nelygybę). Panašumo ženklas rodo dviprasmišką efektą.

Struktūrinės politikos poveikis darbo pajamų lygybei (Koske, Fournier ir Wanner, 2012)

Padidėjimas:	Užimtumas	Darbo užmokesčio lygybė	Bendras darbo jėgos lygis	BVP vienam gyventojui
Iniciatyvos didinti aukštąjį išsilavinimo lygį	~	+	(+)	+
Iniciatyvos padidinti aukštesniojo vidurinio išsilavinimo lygį	~	+	(+)	+
Iniciatyvos švietimo teisingumui skatinti	~	+	(+)	+
Minimalus darbo užmokestis (kaip vidutinio darbo užmokesčio dalis)	0/-	+	~	(0/-)
Sąjunga	~	+	+	(~)
Teisėtų kolektyvinių darbo užmokesčio susitarimų išplėtimas	-	~	(-)	(-)
Bendras užimtumo lygis	0/-	+	~	-
Užimtumo lygio skirtumas lyginant su laikinu darbu	-	-	(-)	-
Bedarbio pašalpos dydis ir trukmė	-	+	~	-
Aktyvios darbo rinkos politikos išlaidos	0/+	~	(+)	+
Antikonkurencinis prekių rinkos reguliavimas	-	0/+	~	-
Iniciatyvos, skatinančios imigrantų integraciją	+	+	(+)	(+)
Iniciatyvos kovai su diskriminacija darbo rinkoje	+	+	(+)	(+)
Iniciatyvos didinti moterų darbo jėgos užimtumą	+	+	(+)	(+)
Iniciatyvos siekiant išvengti lyčių stereotipų švietimo srityje	~	+	(+)	(~)

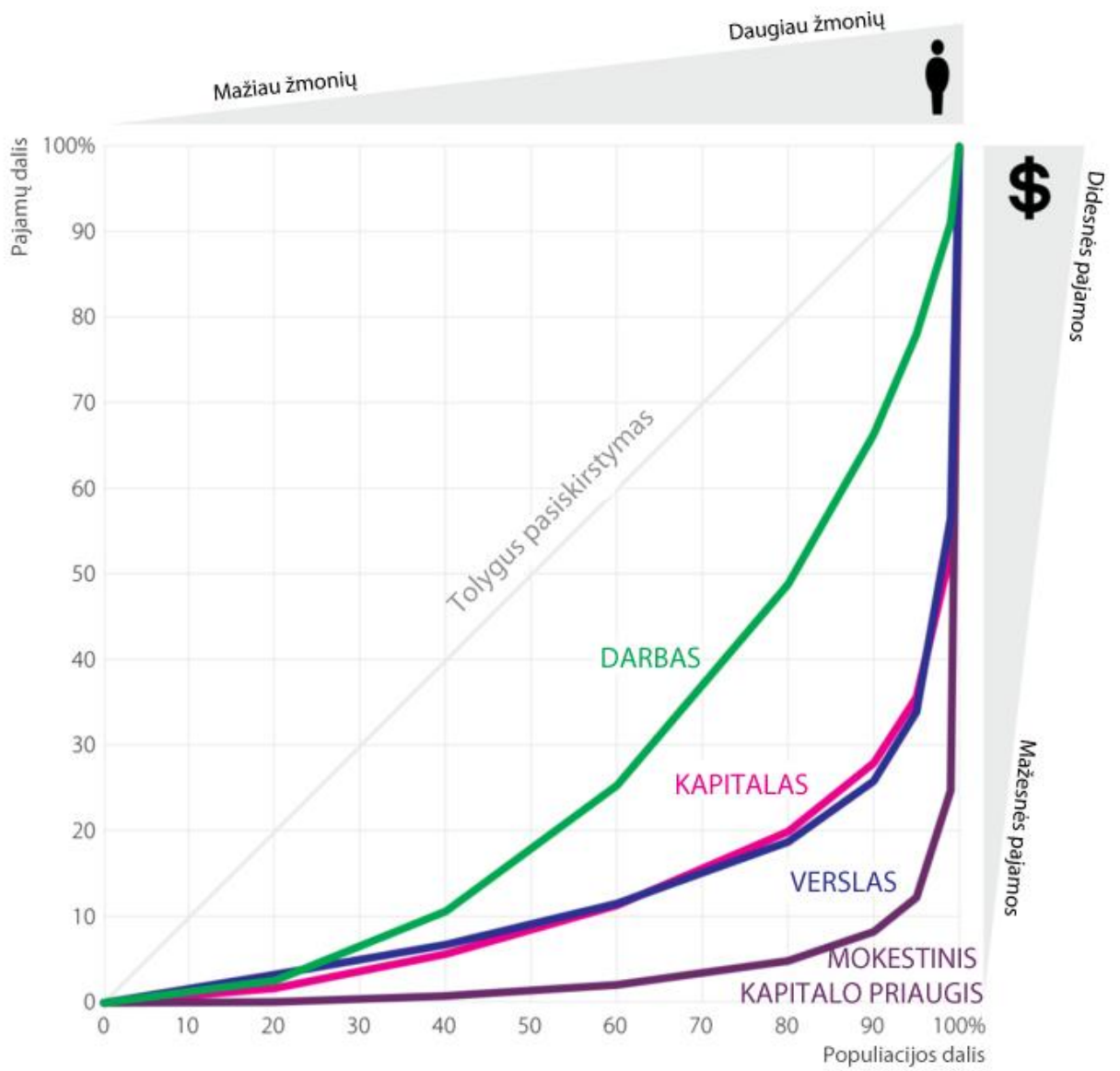
* 0 žymi atitinkamai reikšmingą padidėjimą, reikšmingą kritimą ir neturi įtakos palūkanų kintamumui. Tais atvejais turi reikšmingą poveikį, o kitais - ne, tai nurodo simbolių sujungimas; pvz., 0 / reiškia, kad kai kurie tyrimai neturi reikšmingo poveikio, o kiti nustato teigiamą poveikį arba kad tyrimai pastebi teigiamą poveikį tik kai kurioms darbuotojų grupėms, bet ne visiems. Panašumo ženklas reiškia, kad poveikio ženklas nėra žinomas, nes empirinė literatūra yra neįtikinama arba todėl, kad nėra nuorodos į tyrimus. Kai bendras darbo užmokesčio nelygybės poveikis yra nežinomas, bet jį galima išskaičiuoti iš užimtumo ir uždarbio vienodo poveikio požymių, rezultatai pateikiami skliaustuose. Poveikis vienam gyventojui tenkantis BVP grindžiamas ankstesnių EBPO ir kitų tyrimų rezultatais (pvz., Barnes et al., 2011 m. Ir Bouis ir Duval, 2011 m.) Arba išskaičiuotas iš užimtumo lygio poveikio (tokiu atveju poveikis BVP vienam gyventojui yra įrašytas skliausteliuose).

Pajamų nelygybės veiksniai bei jų hipotetinis poveikis pajamų nelygybei (Kaasa, 2005)

Grupės	Faktoriai	Hipotetinis poveikis	Komentariai
Ekonominė plėtra	Šalies gerovė	?	Netiesinis poveikis, \cap , \cup , nežymus
	Ekonominės struktūros išvystymas	?	Netiesinis poveikis, \cap , \cup , nežymus
	Ekonominis augimas	?	+, -
	Technologinė pažanga	+	
Demografiniai veiksniai	Urbanizacija	?	+, -, nežymus
	Vaikų dalis populiacijoje	+	+, -
	Senų žmonių dalis populiacijoje	?	+, -
	Namų ūkių sudėtis	+	Sudėtinga palyginti ir apibendrinti
	Išsilavinimo lygis	?	+, -
	Išsilavinimo nelygybė	+	
	Išsilavinimo išlaidos	?	+, -, nežymus
Politiniai veiksniai	Valstybinio sektoriaus dalis	+	+, -
	Demokratizacija	?	+, -, nežymus
Kultūriniai ir aplinkos veiksniai	Žemės koncentracija	+	Nežymus naujausiuose tyrimuose
	Kultūriniai skirtumai	+	Keletas tyrimų
	Šešėlinė ekonomika	+	Keletas tyrimų
	Korupcija	+	Keletas tyrimų
	Gamtinių išteklių gausa	+	Nežymus naujausiuose tyrimuose
Makro-ekonominiai veiksniai	Infliacija	?	+, -, nežymus
	Nedarbas	?	+, -, nežymus
	Finansinis išsivystymas	-	
	Eksportas	?	+, -, nežymus
	Importas	?	+, -, nežymus
	Užsienio investicijos	+	

* „+“ nurodo teigiamą poveikį, „-“ nurodo neigiamą poveikį, „ \cap “ nurodo netiesinį poveikį, pradžioje – teigiamas, vėliau tampa neigiamu, „ \cup “ nurodo netiesinį poveikį, pradžioje – neigiamas, vėliau tampa teigiamu.

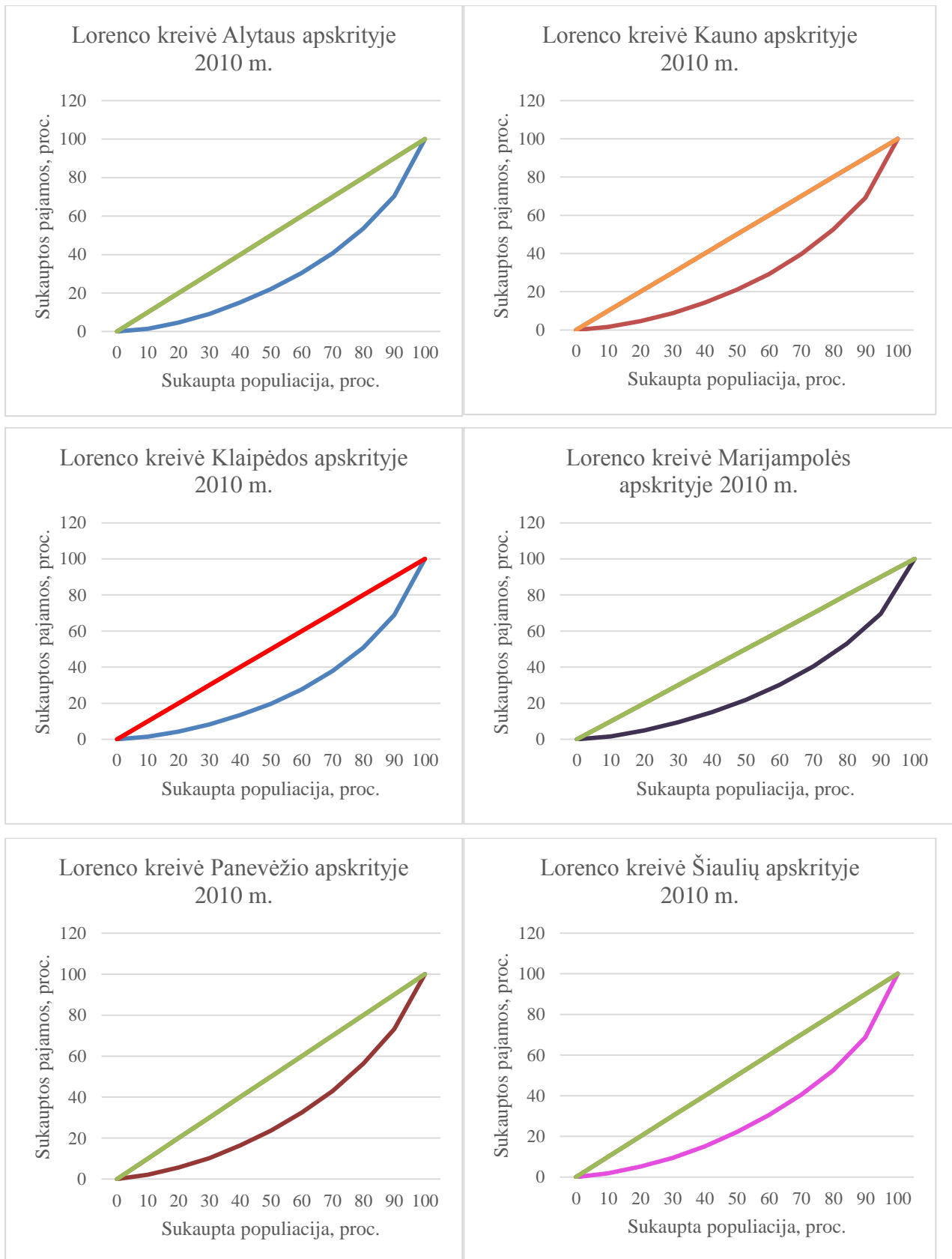
Lorenzo kreivės pagal pajamų šaltinį (Verslas.in, 2013)

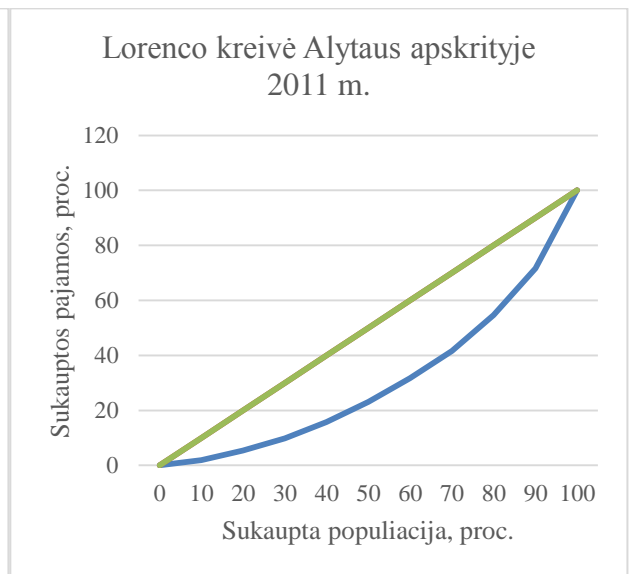
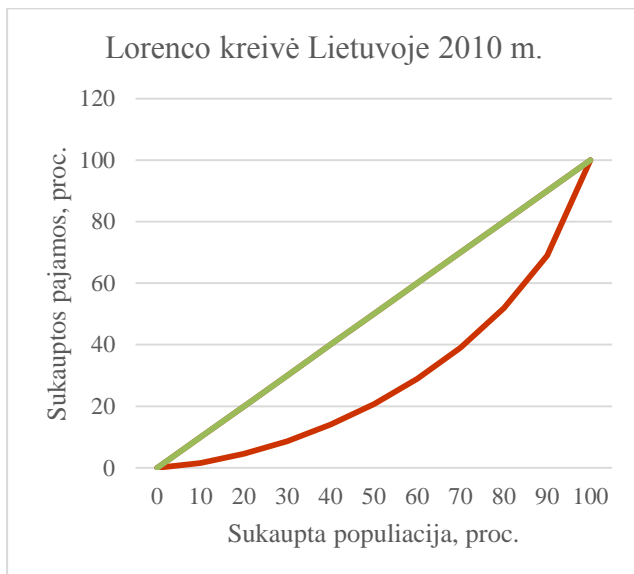
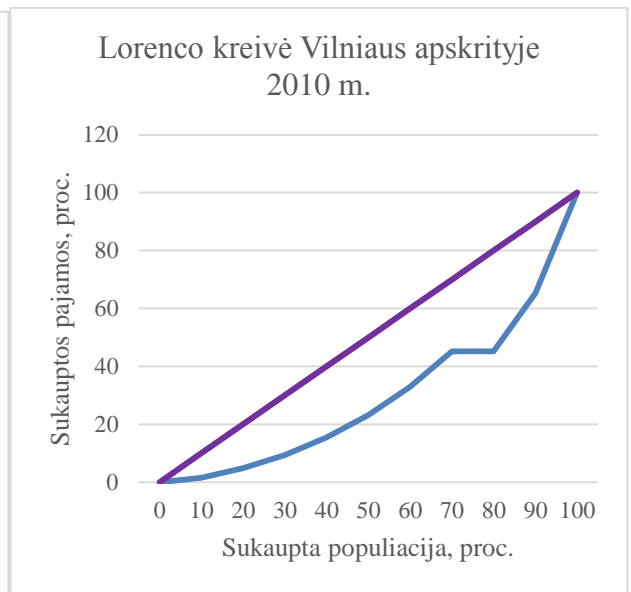
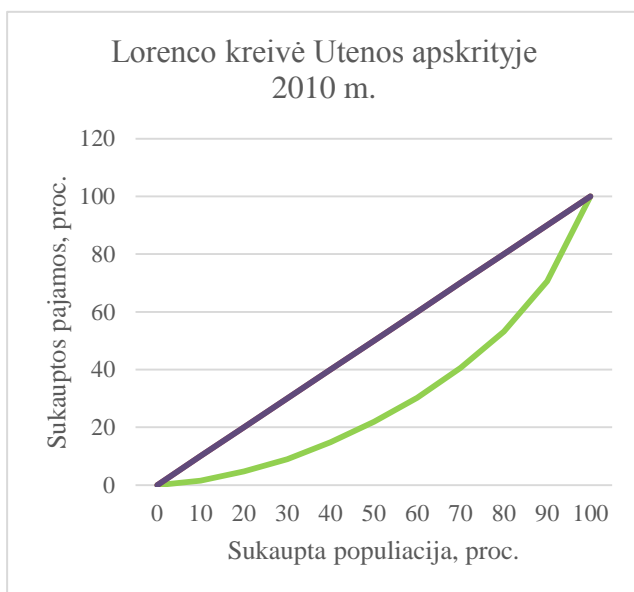
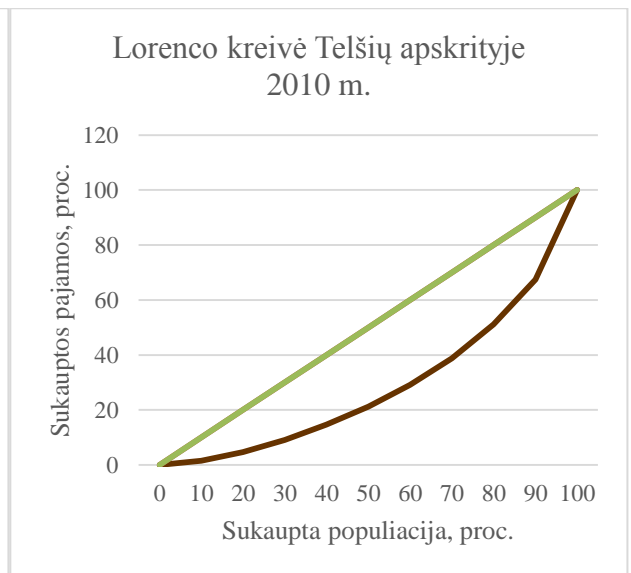
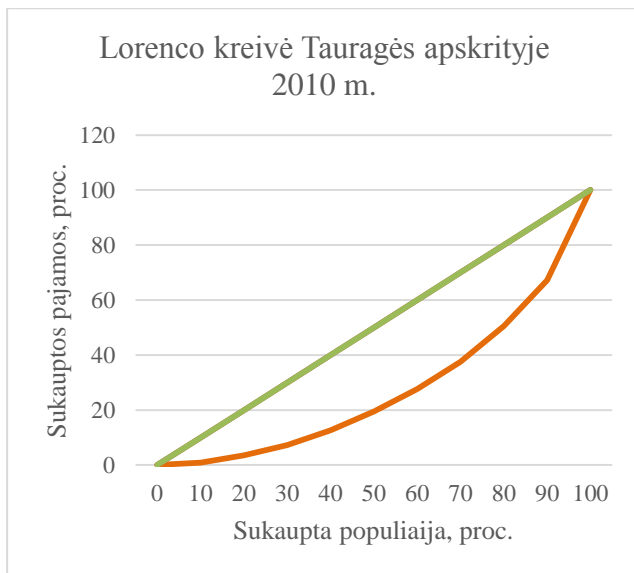

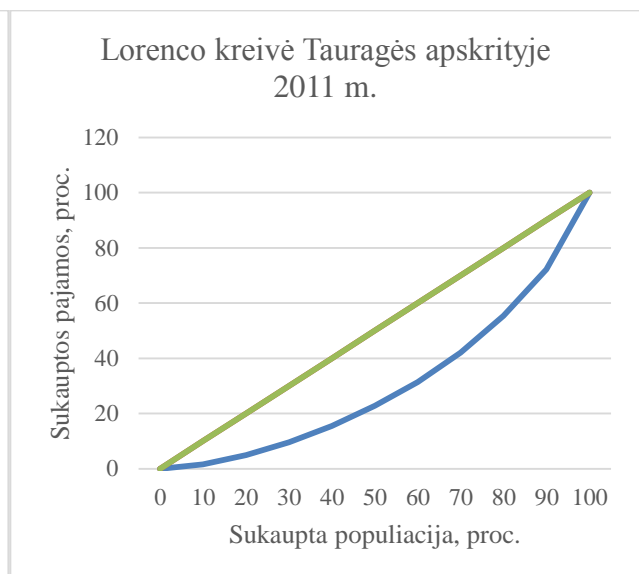
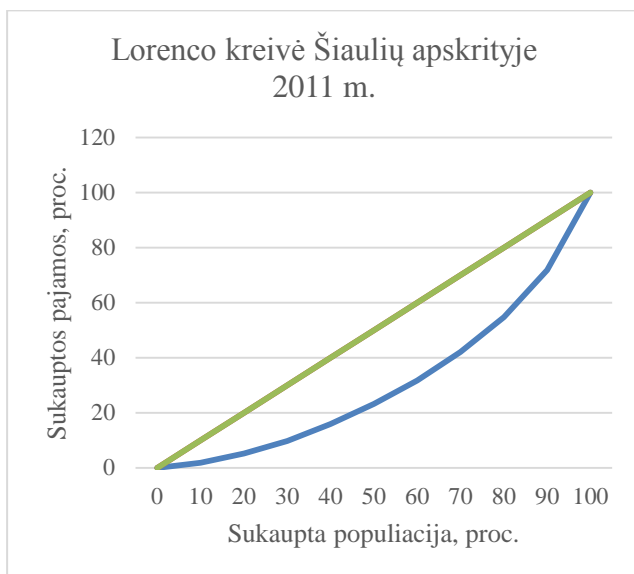
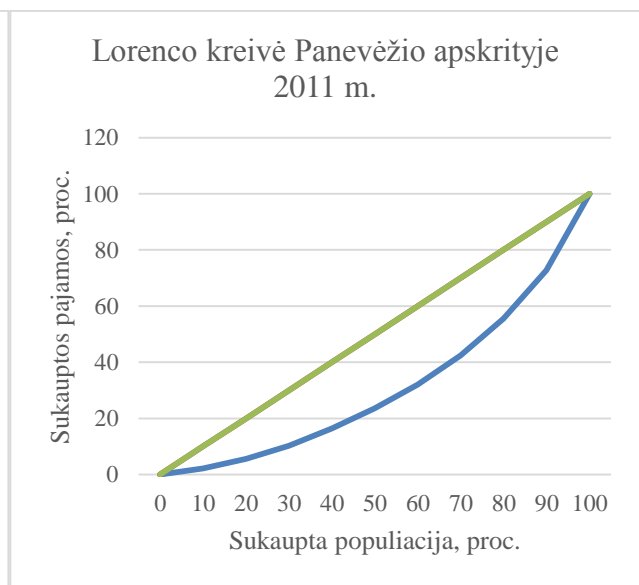
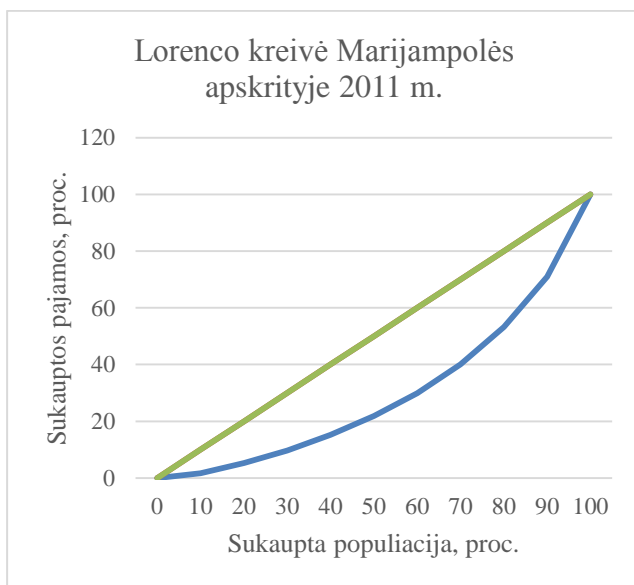
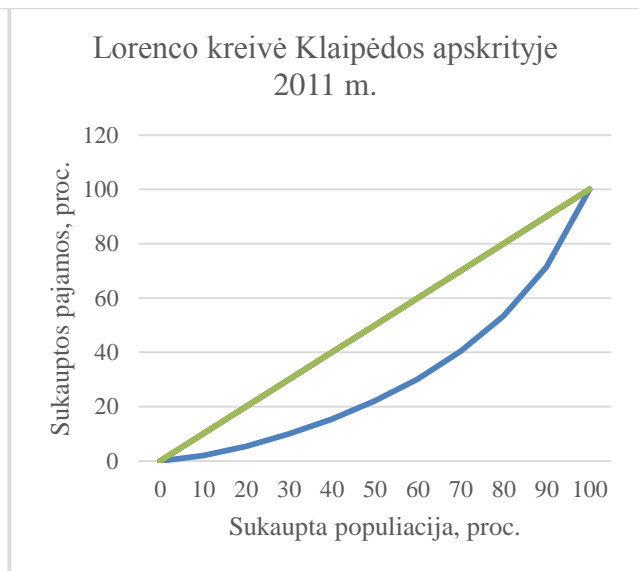
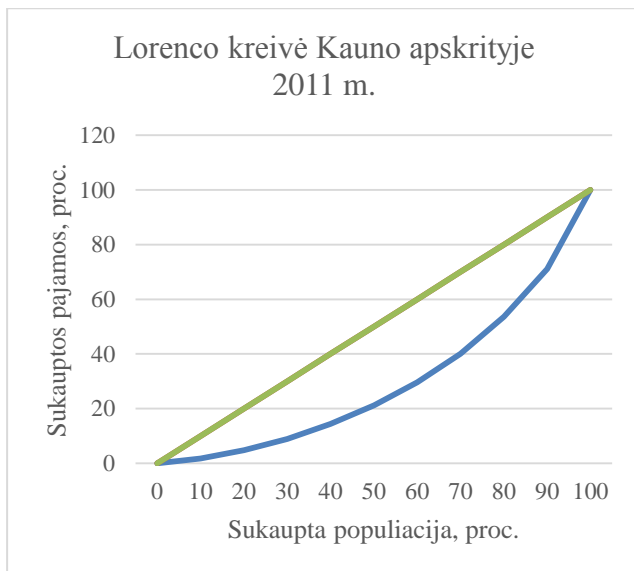
Lietuvos Respublikos teritorijos administracinis suskirstymas (Lietuvos statistikos departamentas, 2018)

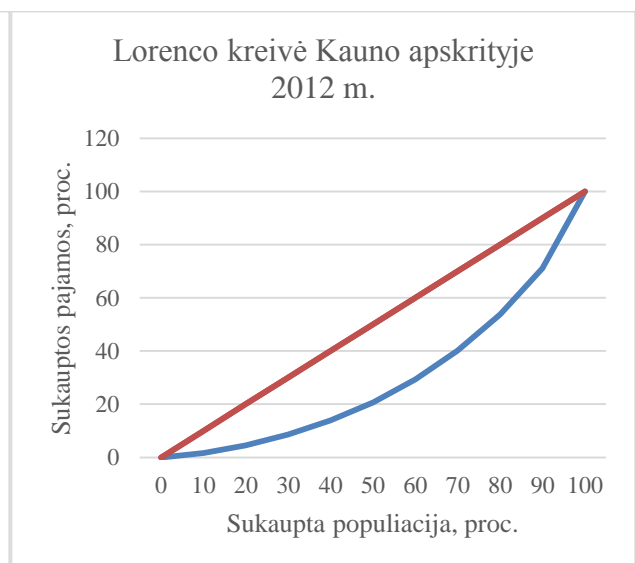
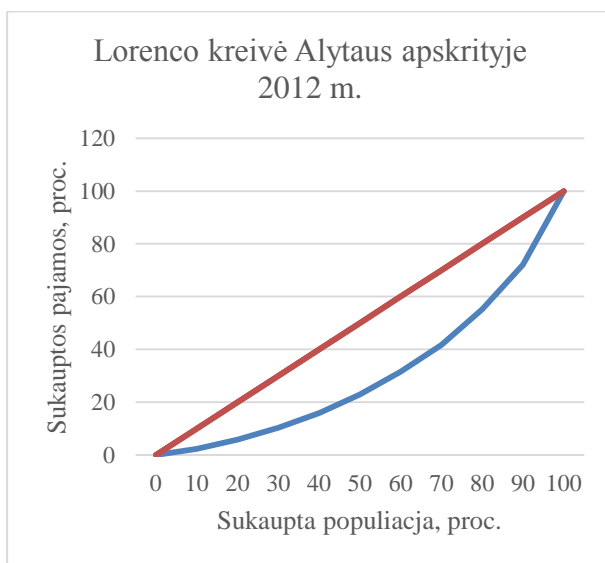
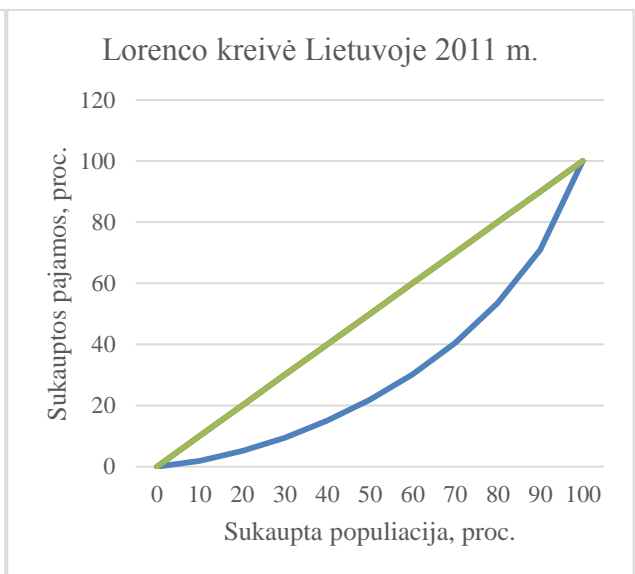
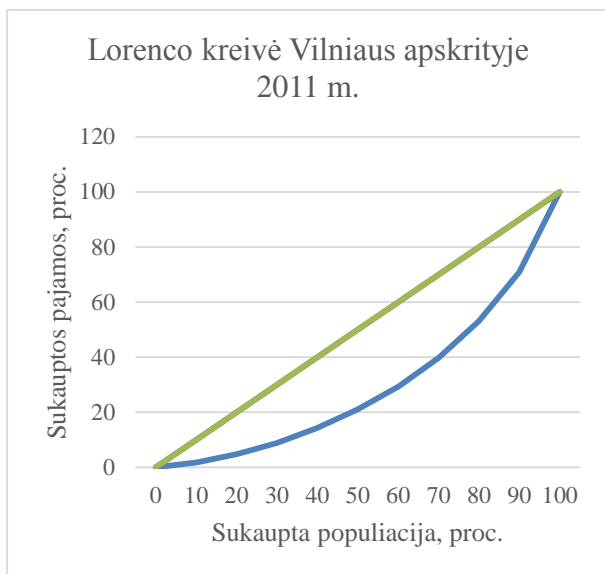
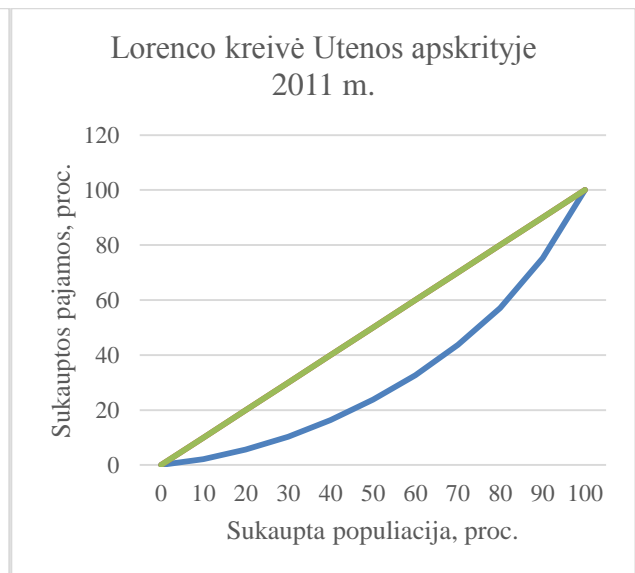
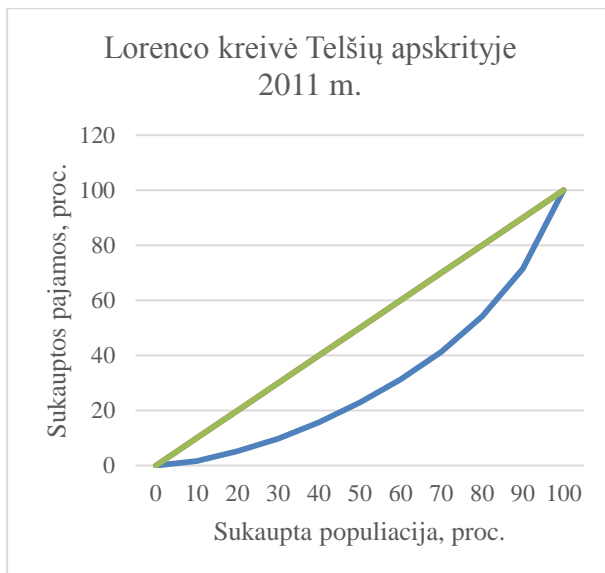

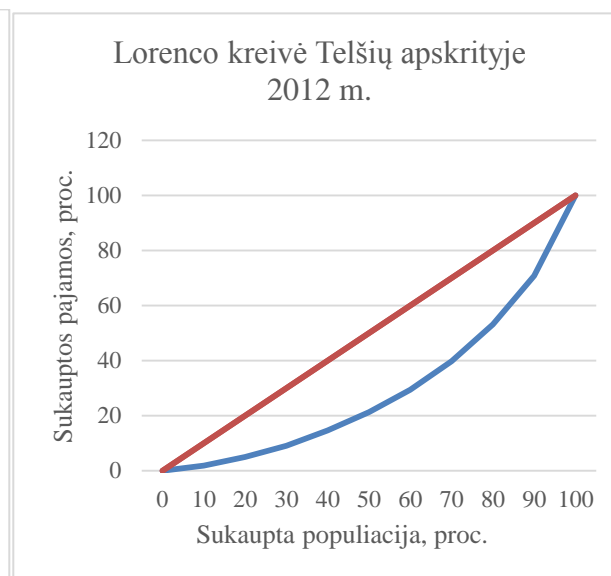
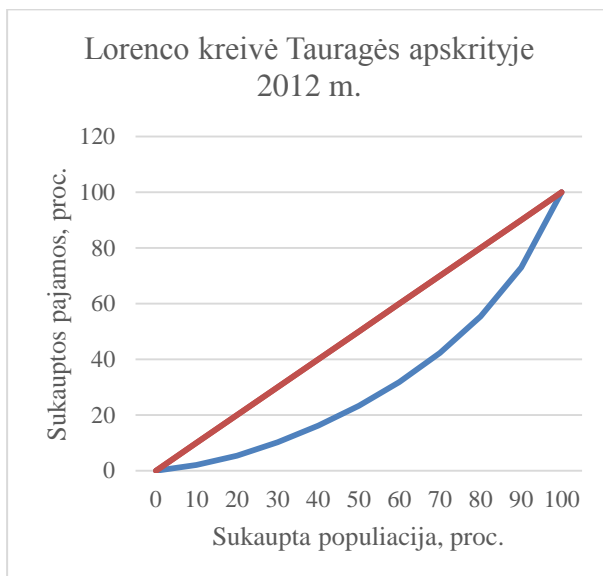
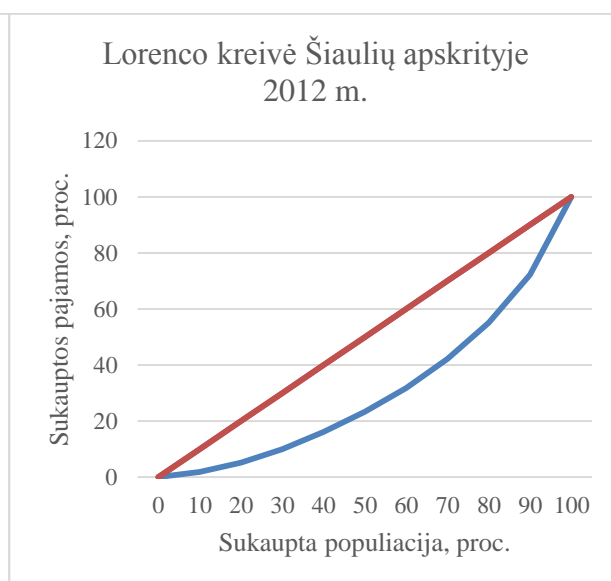
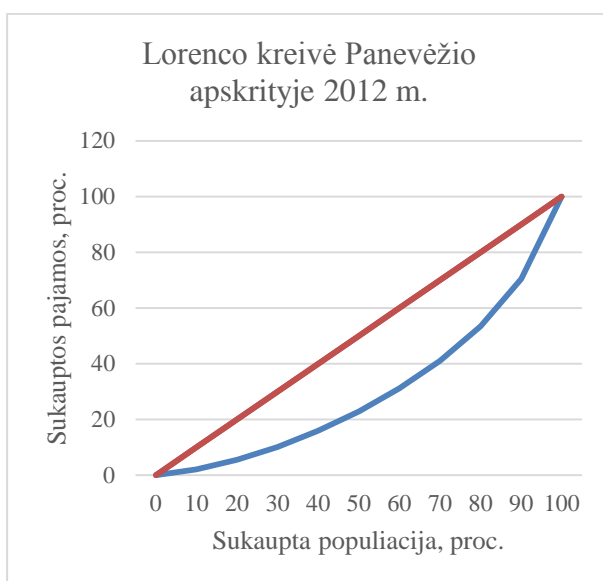
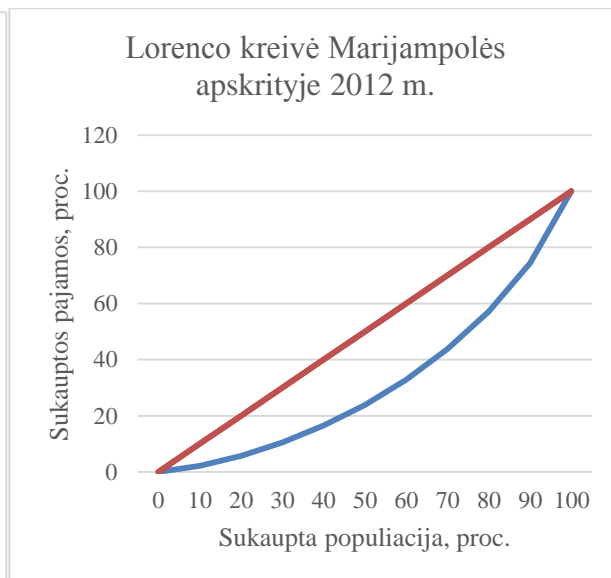
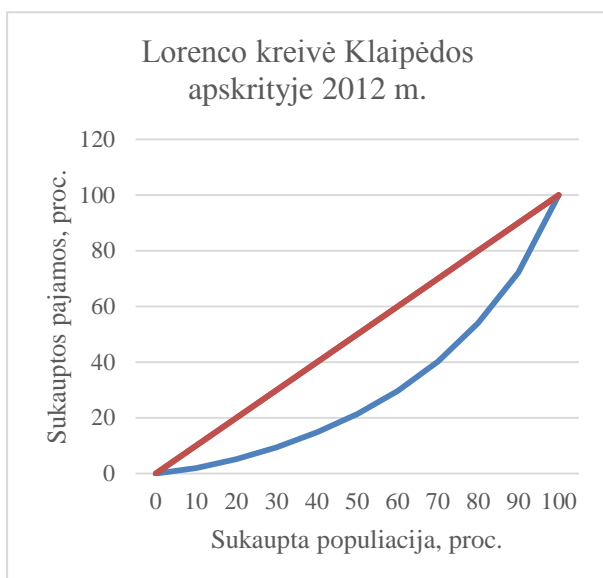
Lorenco kreivės Lietuvoje ir jos regionuose 2010–2016 m. (sudaryta autorės)

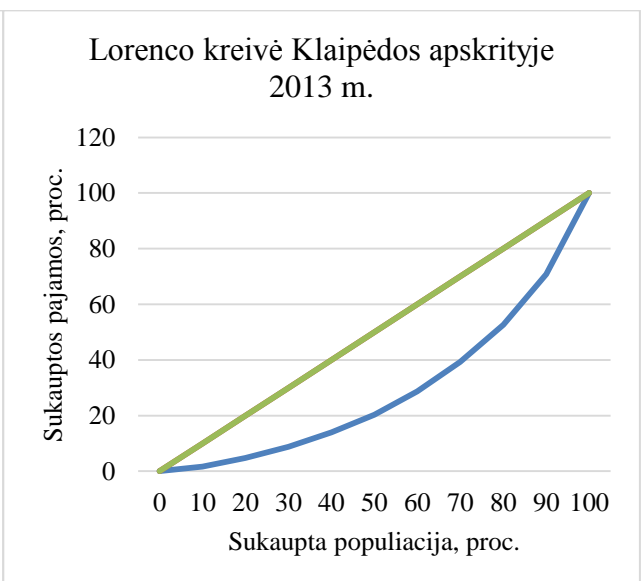
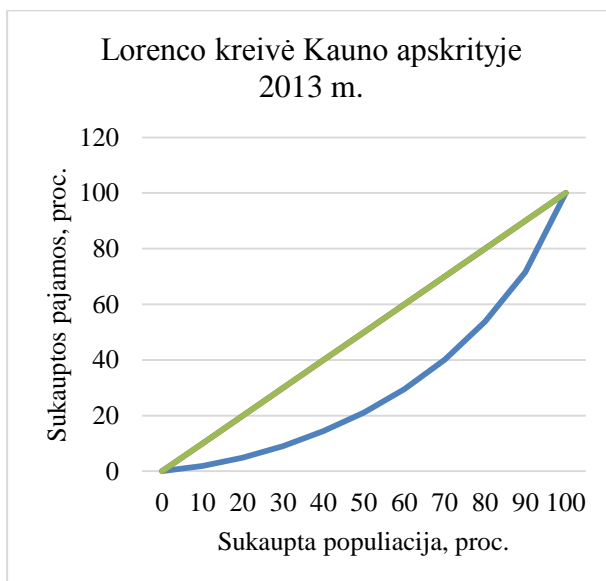
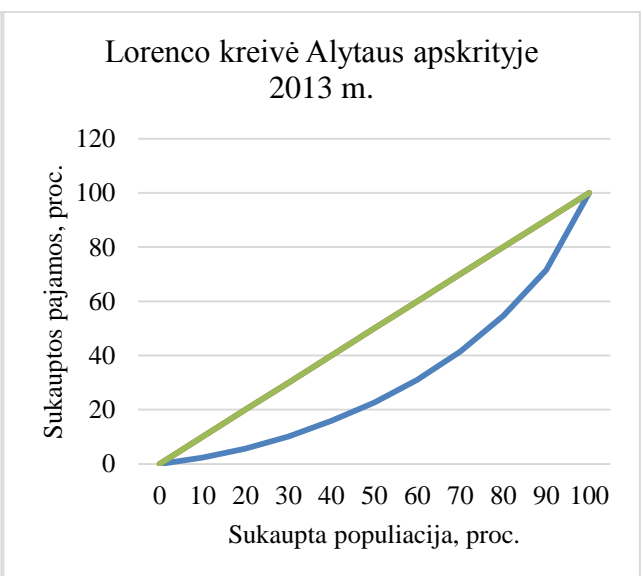
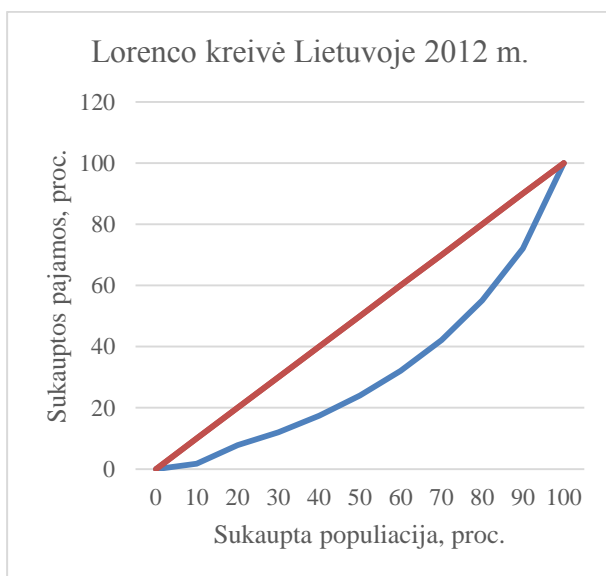
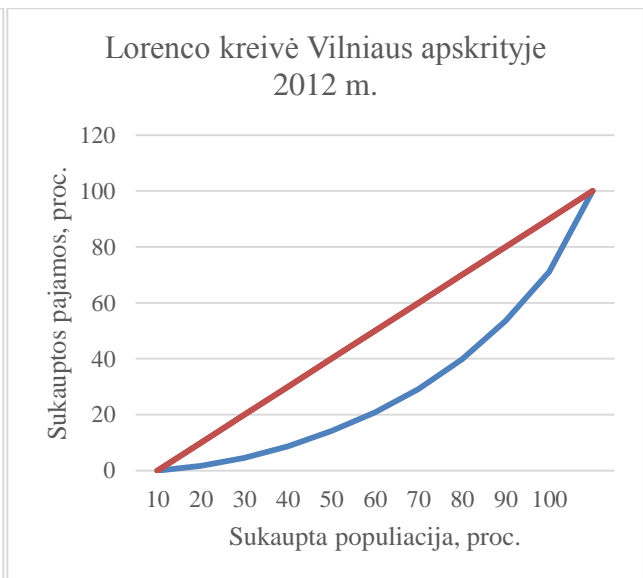
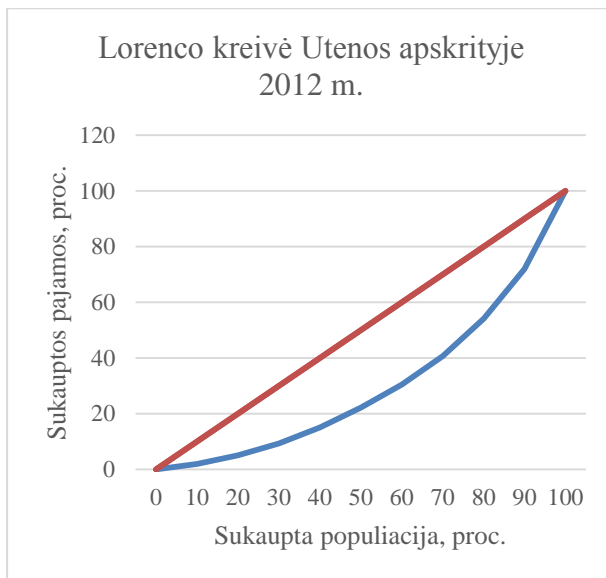

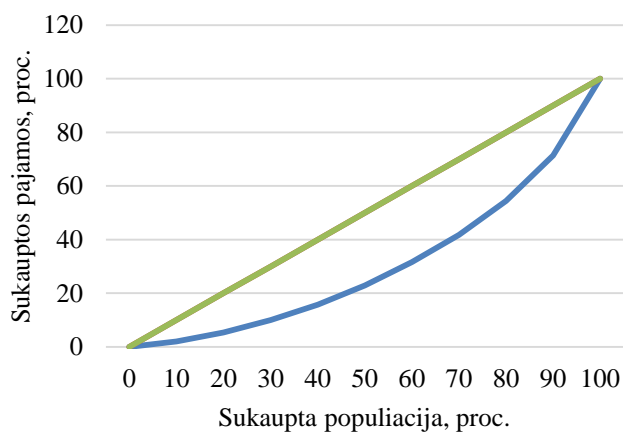

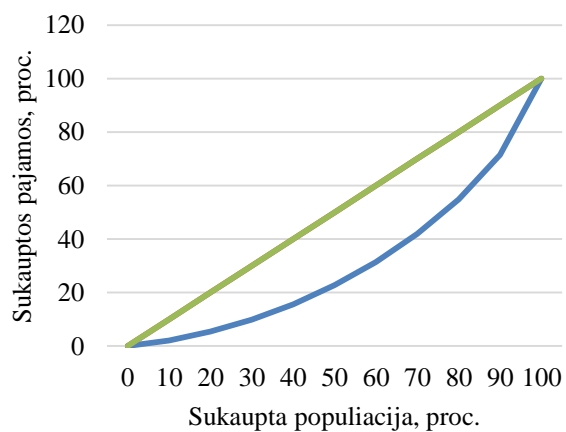

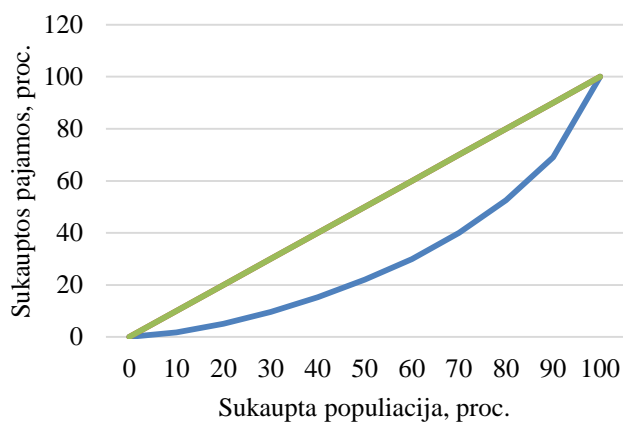
Lorenco kreivė Marijampolės apskrityje
2013 m.

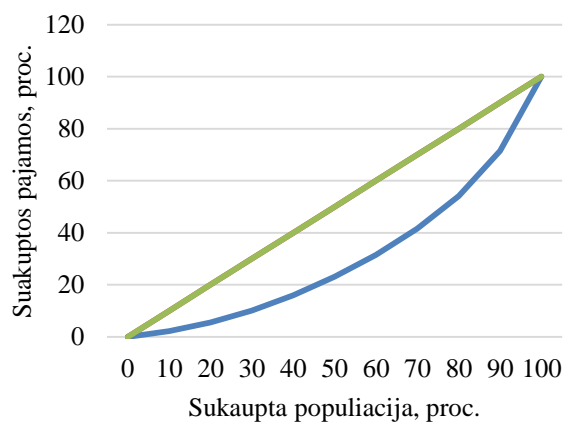
Lorenco kreivė Panevėžio apskrityje
2013 m.

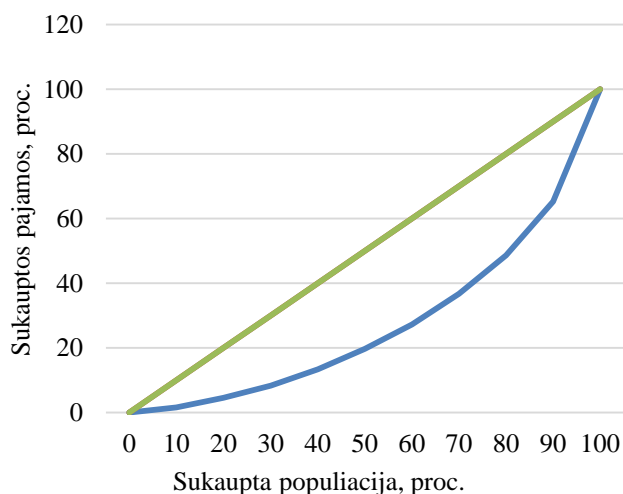
Lorenco kreivė Šiaulių apskrityje 2013
m.

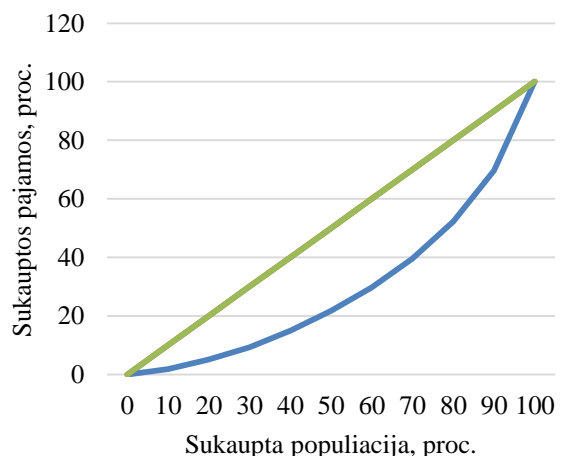
Lorenco kreivė Tauragės apskrityje
2013 m.

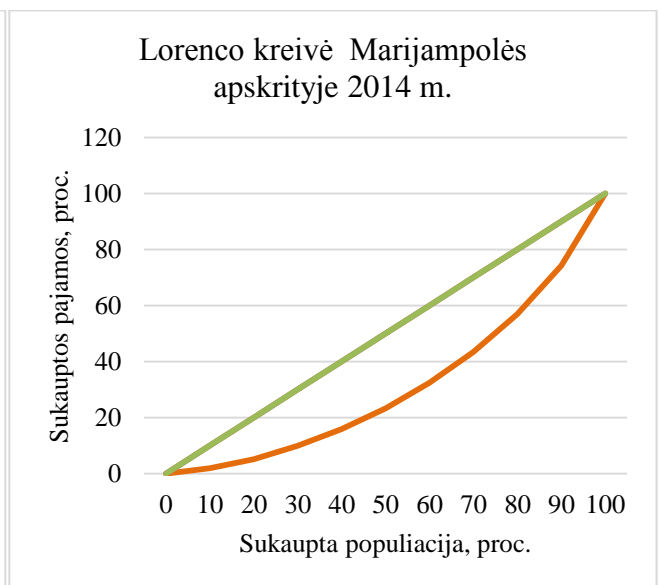
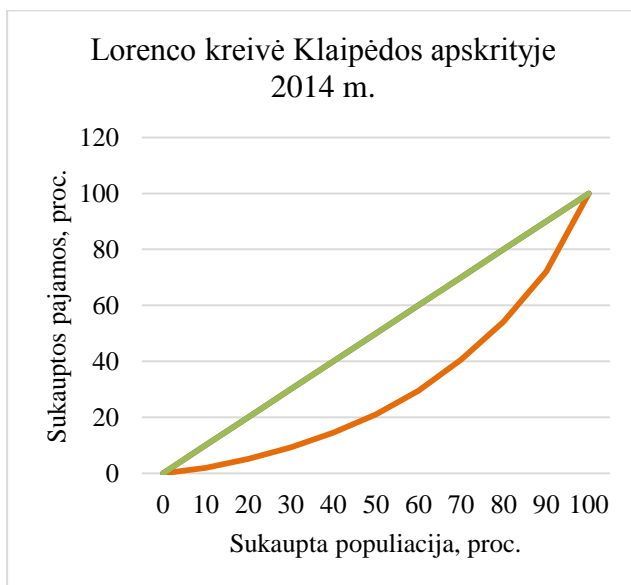
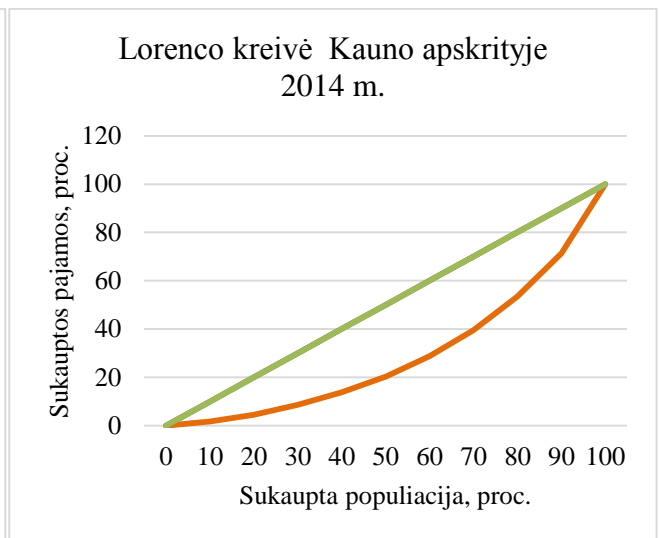
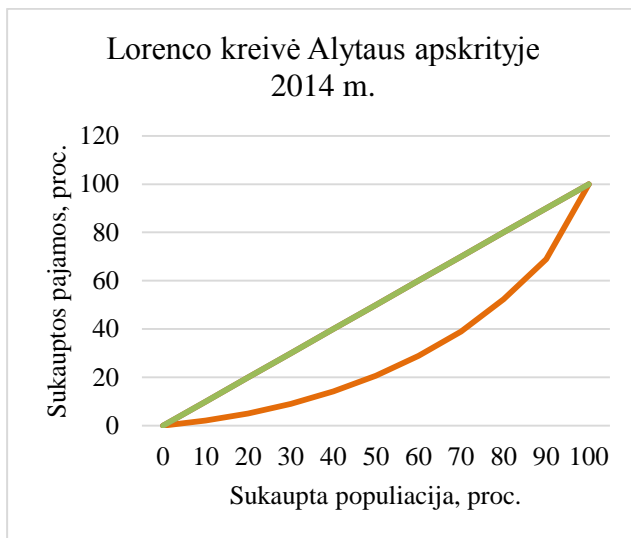
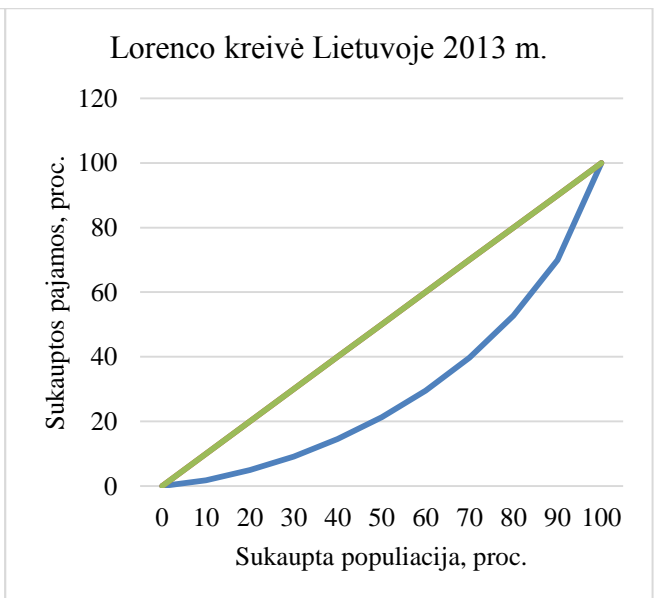
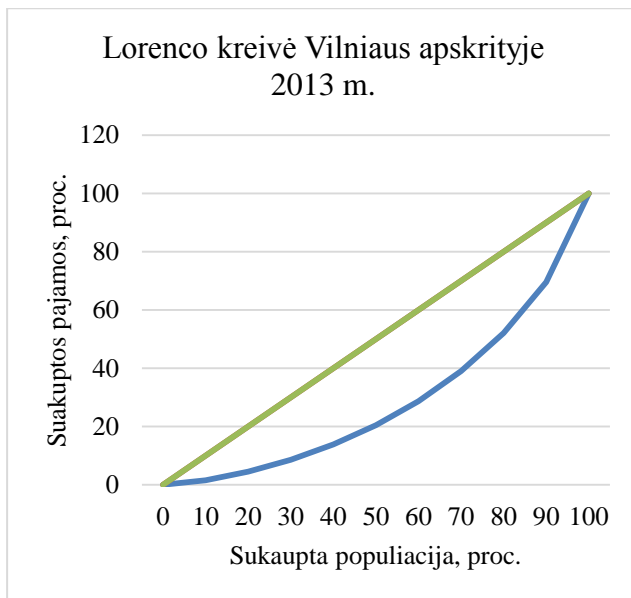

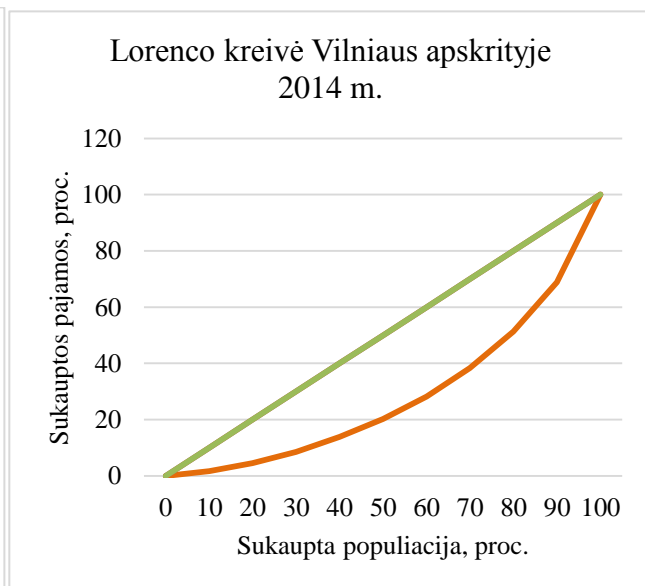
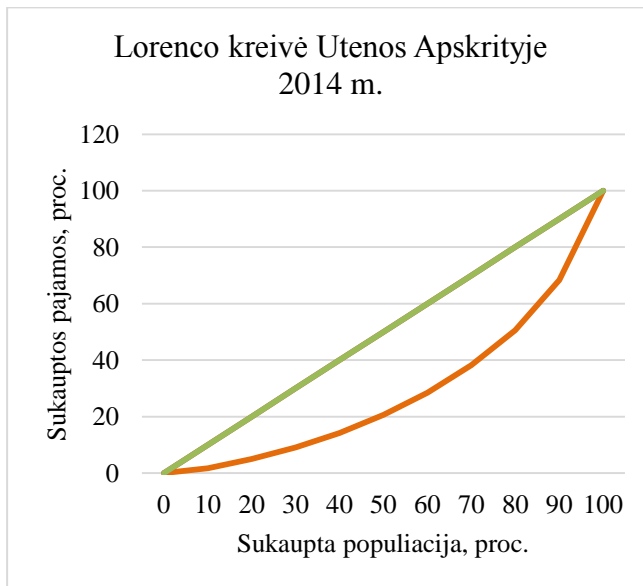
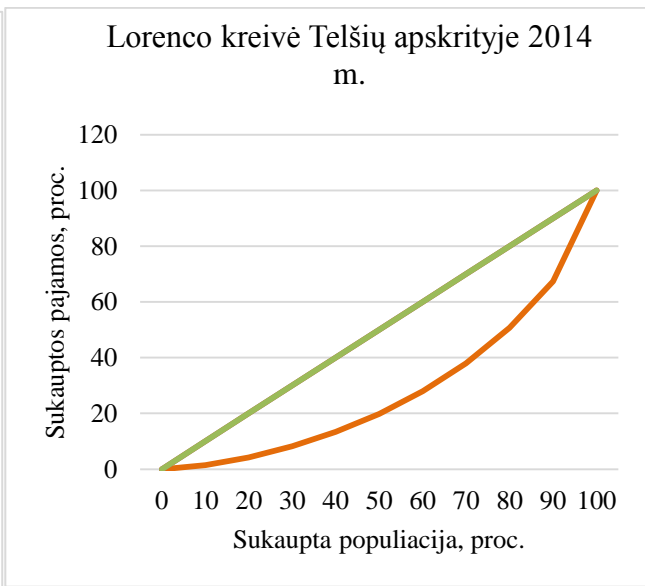
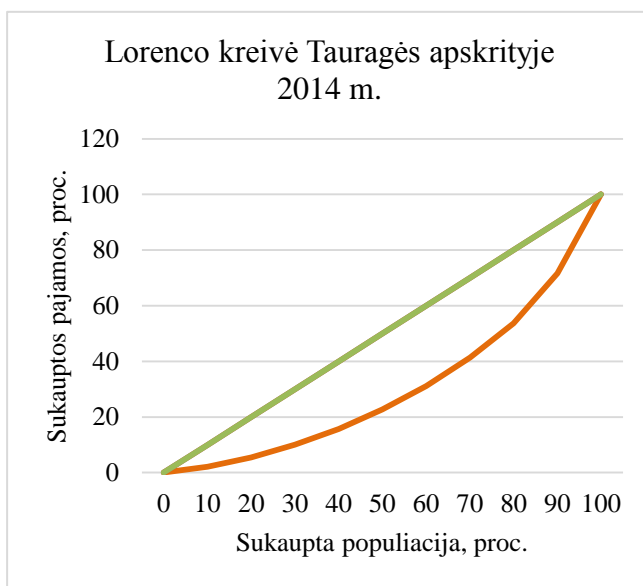
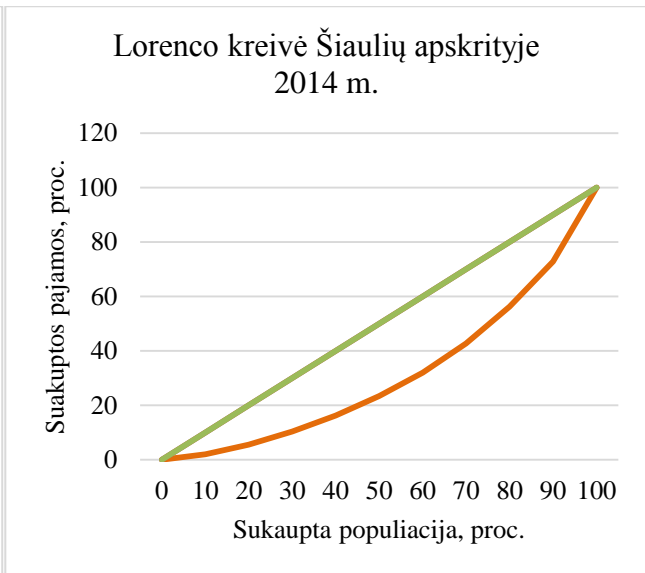
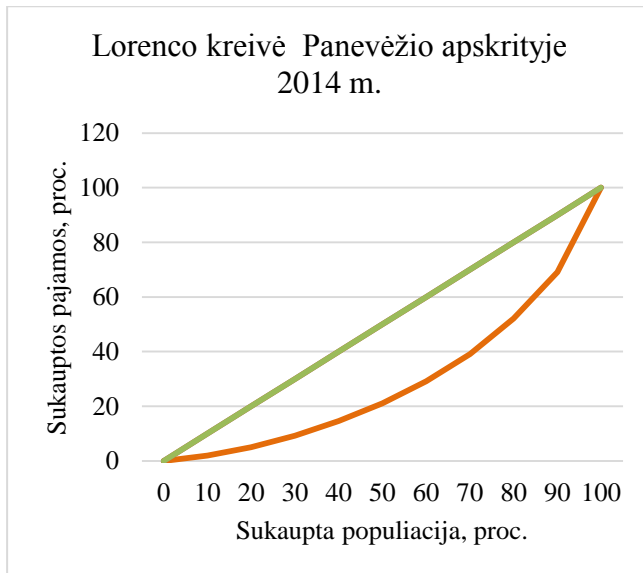
Lorenco kreivė Telšių apskrityje 2013 m.

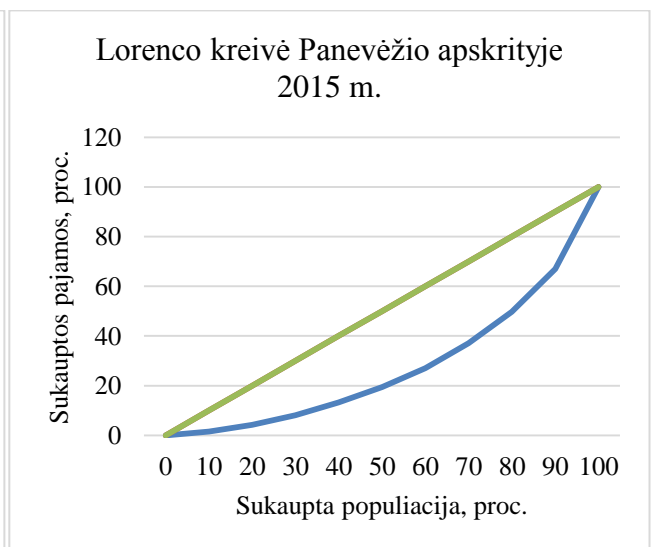
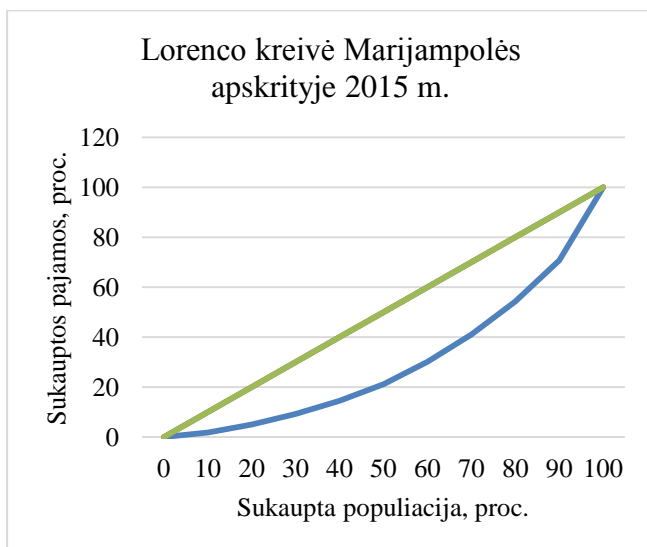
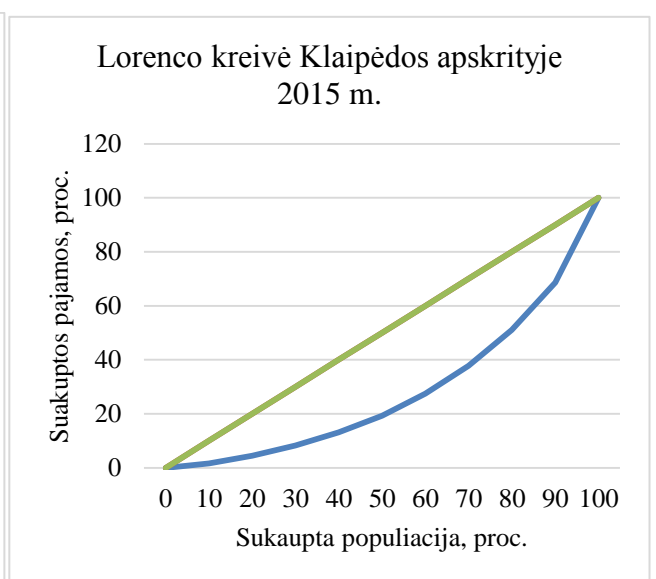
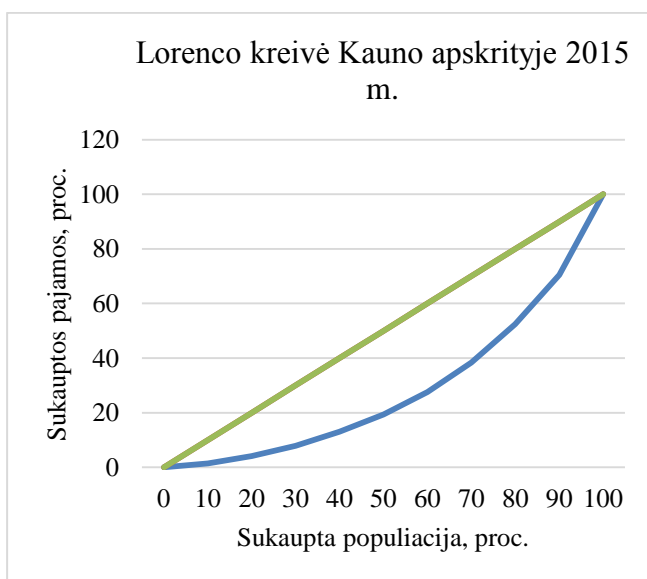
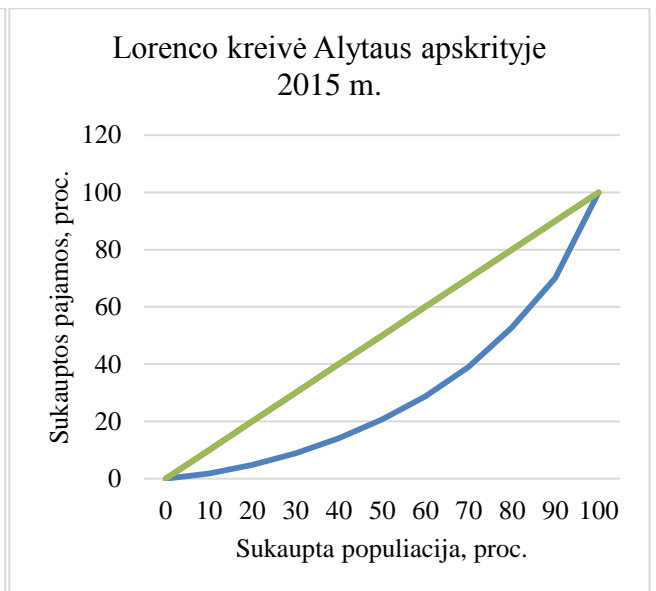
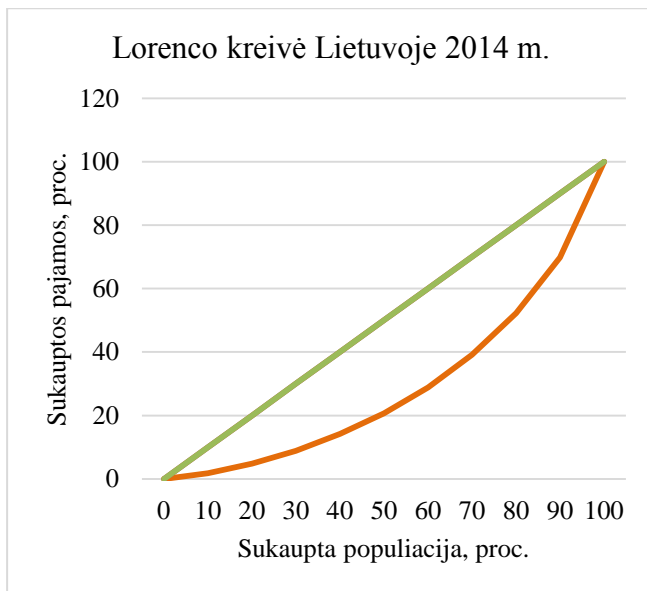

Lorenco kreivė Utenos Apskrityje
2013 m.

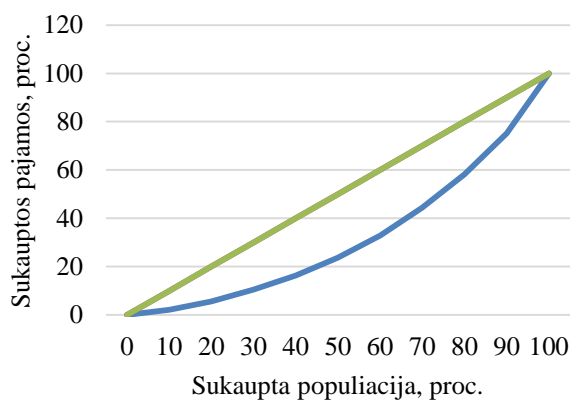

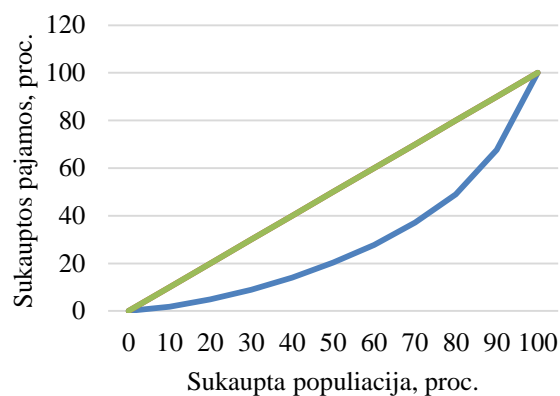

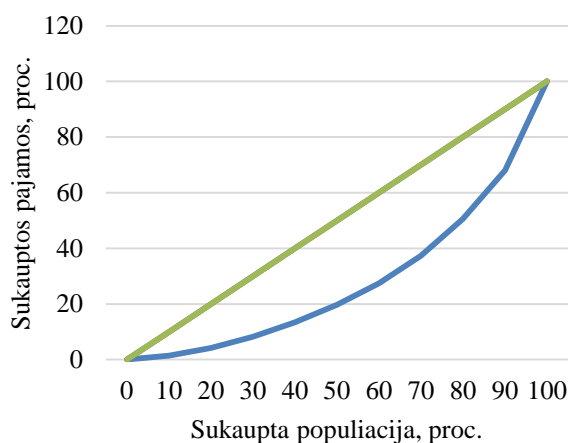
Lorenco kreivė Šiaulių apskrityje
2015 m.

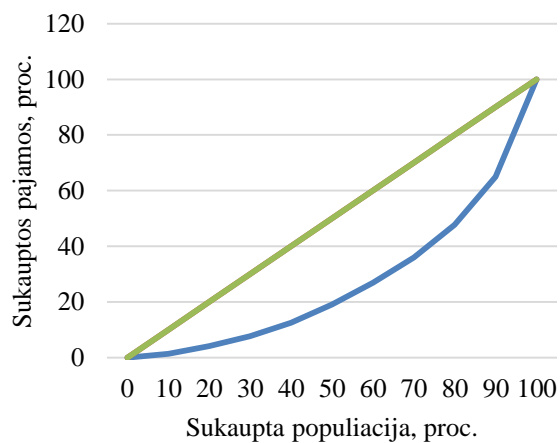
Lorenco kreivė Tauragės apskrityje
2015 m.

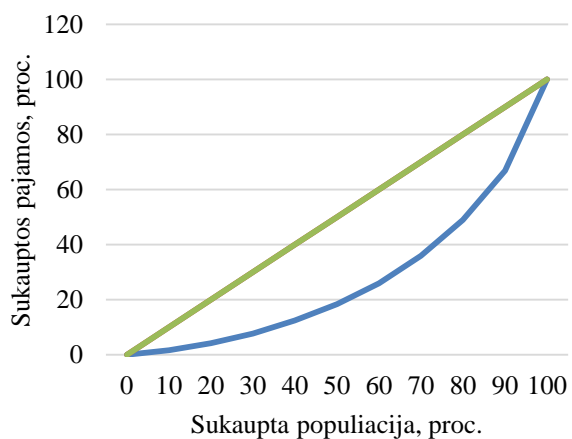
Lorenco kreivė Telšių apskrityje
2015 m.

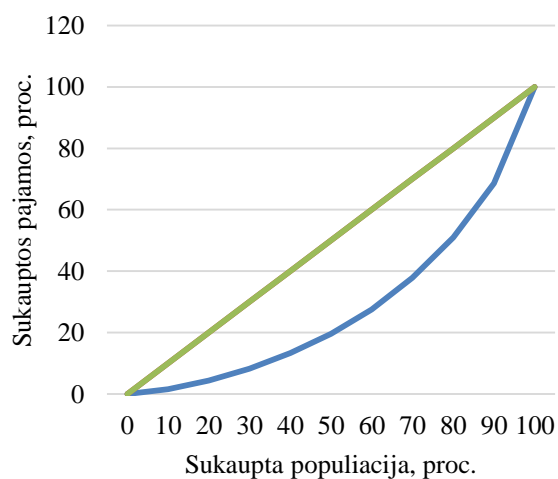
Lorenco kreivė Utenos apskrityje
2015 m.

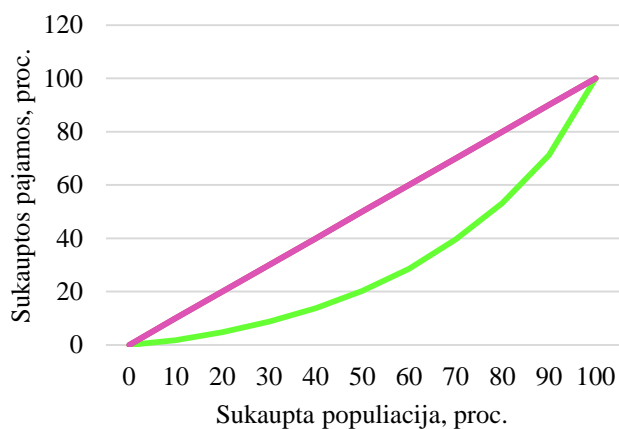
Lorenco kreivė Vilniaus apskrityje
2015 m.

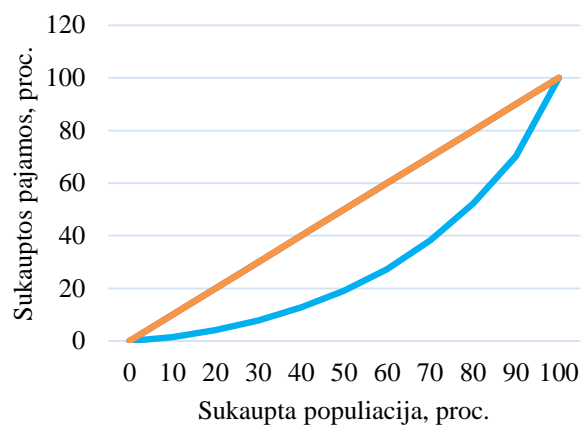
Lorenco kreivė Lietuvoje 2015 m.

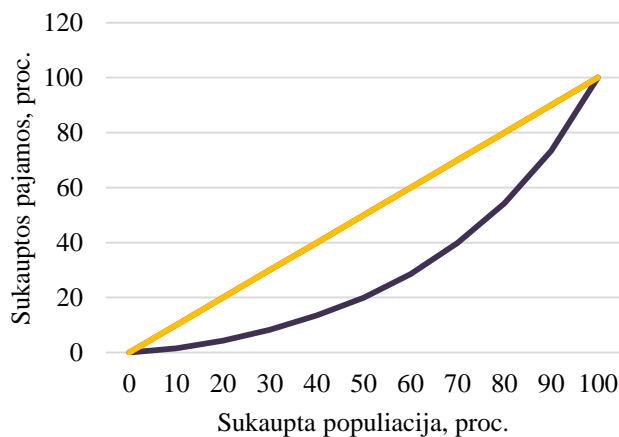
Lorenco kreivė Alytaus apskrityje 2016 m.

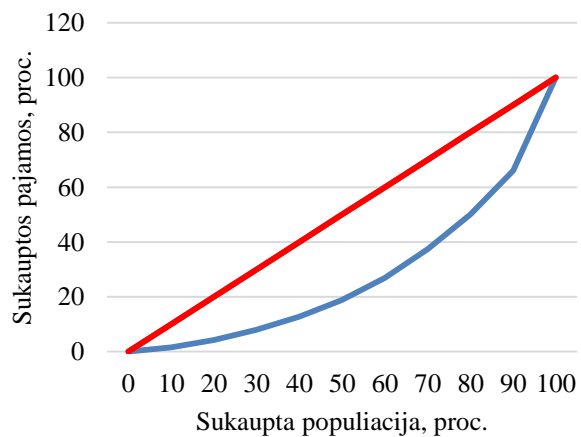
Lorenco kreivė Kauno apskrityje 2016 m.

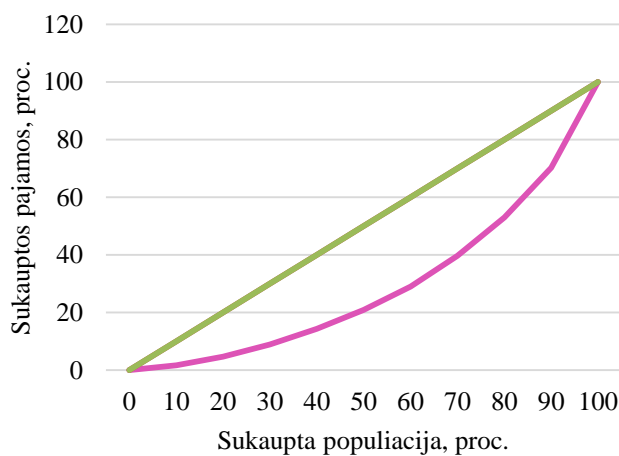
Lorenco kreivė Klaipėdos apskrityje 2016 m.

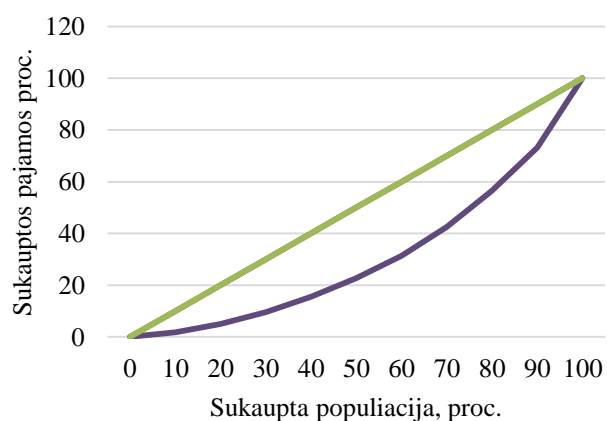
Lorenco kreivė Marijampolės apkrityje 2016 m.

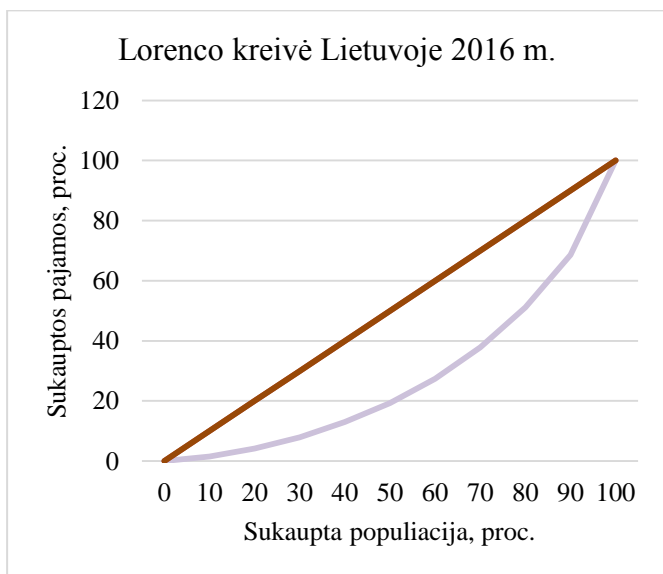
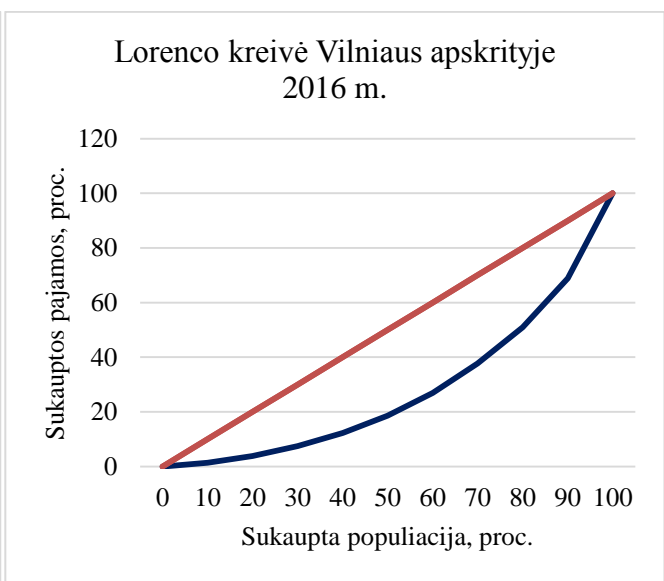
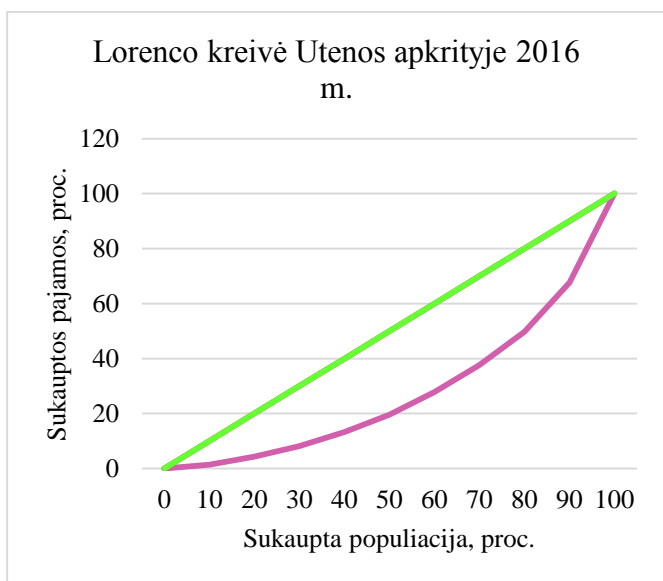
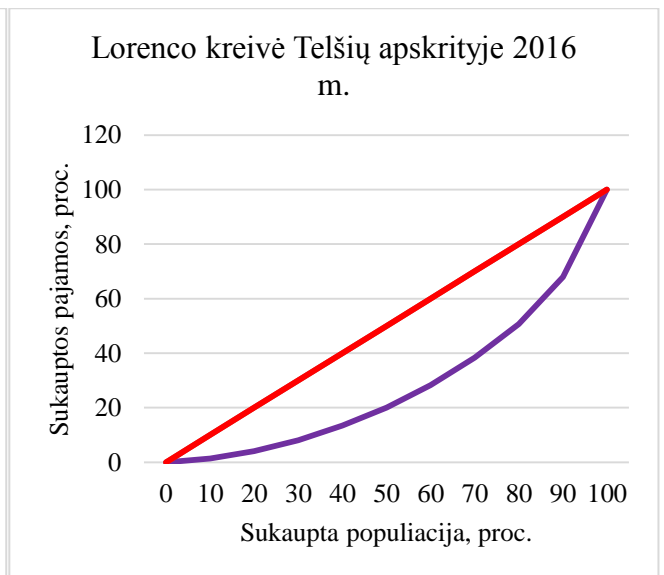
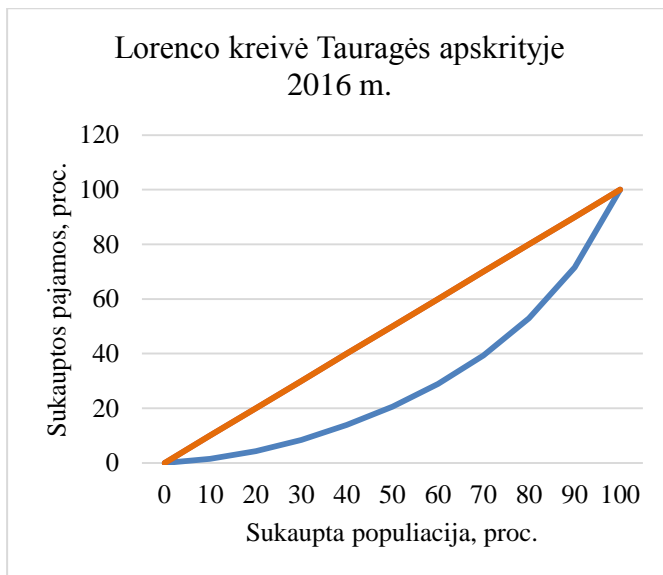

Lorenco kreivė Panevėžio apskrityje 2016 m.

Lorenco kreivė Šiaulių apskrityje 2016 m.

Kolmogorovo–Smirnovo testo suvestinės Lietuvos regionuose (sudaryta autorės naudojantis SSPS programa)

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Vilniaus apskrityje

		EK	N		DI	IŠ	GY	U	BR	G
		SP	ED_L	TUI	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIMT_L	UTO_D	INI
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	20	1	20	45	44	81	6	744.	4
		57.442	0.671	57.4429	0.9000	9.0286	1891.14	8.0429	2143	2.750
		9	4							0
	Std. Deviation	40	3.	40	89	7.	14	4.	72.7	1.
		2.1258	85301	2.12580	.96034	00303	774.040	30266	5146	72464
		0								
Most Extreme Differences	Absolute	.258	.171	.258	.170	.110	.462	.127	.139	.217
	Positive	.117	.171	.117	.170	.110	.462	.127	.139	.217
	Negative	-.258	-.138	-.258	-.121	-.107	-.321	-.121	-.123	-.197
Kolmogorov-Smirnov Z		.682	.452	.682	.449	.290	1.221	.337	.369	.574
Asymp. Sig. (2-tailed)		.741	.987	.741	.988	1.000	.101	1.000	.999	.897

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Alytaus apskrityje

		GI	EK	TU	N	DI	IŠ	GY	U	BRU
		NI	SP	I	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	TO_DU
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	4	31	11	15	28	82	152	59	559.
		0.3129	4.5000	4.8143	.8571	9.0429	.2000	929.29	.6000	3000
		1.	39.	19.	2.	50.	2.	895	2.	59.6
	Std. Deviation	54391	86787	59332	27146	24835	00000	5.378	75681	7381
		.245	.211	.227	.210	.182	.189	.201	.229	.168
Most Extreme Differences	Absolute	.245	.106	.227	.122	.182	.189	.201	.229	.168
	Positive	-.232	-.211	-.164	-.210	-.131	-.148	-.147	-.116	-.123
	Negative									
Kolmogorov-Smirnov Z		.648	.559	.600	.556	.482	.501	.532	.605	.445
Asymp. Sig. (2-tailed)		.794	.913	.864	.917	.974	.963	.940	.857	.989

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Kauno apskrityje

		G	EK		N	DI	IŠ	GY	U	BR
		INI	SP	TUI	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	UTO_D
										U
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	4	26	26	1	33	31	59	6	634.
	Parameters ^{a,b}	1.818	12.9143	12.9143	0.500	2.9429	3.1286	8156.71	4.642	1571
		6			0				9	
	Std.	1.	36	36	3.	42	8.	28	4.	74.9
	Deviation	03271	4.15336	4.15336	61801	.92920	44980	176.136	54197	9117
Most Extreme	Absolute	.210	.238	.238	.192	.141	.231	.270	.146	.154
	Differences									
	Positive	.210	.175	.175	.192	.097	.206	.270	.106	.154
	Negative	-.173	-.238	-.238	-.134	-.141	-.231	-.198	-.146	-.125
	Kolmogorov-Smirnov Z	.555	.630	.630	.509	.373	.610	.715	.387	.407
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.917	.822	.822	.958	.999	.851	.686	.998	.996

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Klaipėdos apskrityje

		G	EK		N	DI	IŠ	GY	U	BRU
		INI	SP	TUI	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	TO_DU
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	4	202	202	9.	32	18	335	6	642.
	Parameters ^{a,b}	1.542	2.7429	2.7429	4571	9.9000	1.2429	624.86	6.628	7571
		9							6	
	Std.	1.	197	197	4.	53	4.	169	4.	63.8
	Deviation	53437	.32396	.32396	55077	.11252	52801	15.121	12663	1674
Most Extreme	Absolute	.204	.188	.188	.246	.147	.214	.321	.192	.159
	Differences									
	Positive	.204	.128	.128	.246	.147	.214	.321	.150	.159
	Negative	-.185	-.188	-.188	-.169	-.116	-.146	-.223	-.192	-.148
	Kolmogorov-Smirnov Z	.541	.497	.497	.650	.390	.567	.850	.509	.420
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.932	.966	.966	.792	.998	.905	.465	.958	.995

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Marijampolės apskrityje

		GI	EK	TU	N	DI	IŠ	GY	U	BRU
		NI	SP	I	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	TO_DU
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	3	37	37	13	28	78	157	58	538.
Parameters ^{a,b}		9.8943	8.4286	8.4286	.2714	3.0714	.8857	254.14	.9714	1429
	Std.	2.	34.	34.	2.	47.	3.	951	3.	60.7
	Deviation	71205	63484	63484	16619	87831	74140	2.431	76374	3785
Most Extreme	Absolute	.233	.284	.284	.193	.223	.240	.223	.262	.165
Differences	Positive	.233	.130	.130	.193	.148	.240	.223	.262	.165
	Negative	-.147	-.284	-.284	-.174	-.223	-.147	-.151	-.178	-.131
	Kolmogorov-Smirnov Z	.617	.753	.753	.511	.591	.635	.591	.693	.436
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.841	.623	.623	.956	.876	.815	.876	.723	.991

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Panevėžio apskrityje

		G	EK		N	DI	IŠ	GY	U	BR
		INI	SP	TUI	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	UTO_D
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	4	85	85	1	29	12	24	5	567.
Parameters ^{a,b}		0.204	5.3286	5.3286	6.014	2.3571	6.6286	3834.57	9.114	4429
	Std.	3			3				3	
	Deviation	2.	13	13	4.	42	4.	15	4.	65.3
Most Extreme	Absolute	54212	6.57155	6.57155	39789	.18546	26017	300.635	82370	4878
Differences	Positive	.185	.272	.272	.188	.156	.240	.238	.155	.152
	Negative	.185	.179	.179	.188	.156	.161	.238	.155	.152
		-.135	-.272	-.272	-.122	-.153	-.240	-.155	-.099	-.123
	Kolmogorov-Smirnov Z	.490	.719	.719	.498	.414	.634	.629	.409	.403
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.970	.679	.679	.965	.995	.816	.824	.996	.997

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Šiaulių apskrityje

		G	EK		N	DI	IŠ	GY	U	BR
		INI	SP	TUI	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	UTO_D
										U
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	3	700	700	1	28	15	293	5	547
	Parameters ^{a,b}	8.752	.3286	.3286	4.9143	3.1714	3.4429	190.00	9.1143	.2286
		9								
	Std.	1.	126	126	2.	36	7.	207	3.	61.
	Deviation	67279	.37146	.37146	86090	.34528	55245	31.117	02899	54867
Most Extreme	Absolute	.217	.155	.155	.177	.144	.144	.246	.193	.176
	Differences									
	Positive	.217	.114	.114	.177	.144	.144	.246	.125	.176
	Negative	-.179	-.155	-.155	-.139	-.122	-.128	-.174	-.193	-.149
	Kolmogorov-Smirnov Z	.575	.409	.409	.468	.380	.380	.652	.511	.464
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.895	.996	.996	.981	.999	.999	.789	.956	.982

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Tauragės apskrityje

		G	E	TU	N	DI	IŠ	GY	U	BRU
		INI	KSP	I	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	TO_DU
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	4	14	14	1	30	5	107	6	518.
	Parameters ^{a,b}	0.737	5.9000	5.9000	0.628	7.0714	4.857	241.14	4.214	7714
		1			6		1		3	
	Std.	2.	22	22	1.	60	3.	759	4.	60.4
	Deviation	63257	.16995	.16995	71631	.09067	99661	5.422	09122	7798
Most Extreme	Absolute	.285	.247	.247	.180	.249	.180	.254	.157	.165
	Differences									
	Positive	.285	.148	.148	.103	.249	.180	.254	.157	.165
	Negative	-.158	-.247	-.247	-.180	-.161	-.178	-.173	-.127	-.148
	Kolmogorov-Smirnov Z	.755	.654	.654	.475	.658	.477	.673	.416	.436
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.619	.786	.786	.978	.779	.977	.756	.995	.991

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Telšių apskrityje

		G	EK		N	DI	IŠ	GY	U	BRU
		INI	SP	TUI	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	TO_DU
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	4	410	410	1	29	7	148	5	585.
	Parameters ^{a,b}	2.741	4.1429	4.1429	4.971	2.3286	5.242	894.57	8.614	3143
		4			4		9		3	
	Std.	1.	935	935	4.	47	2.	975	5.	59.2
	Deviation	94111	.97803	.97803	43385	.06176	31722	3.348	61053	3303
Most Extreme	Absolute	.239	.230	.230	.230	.217	.190	.269	.211	.162
	Differences									
	Positive	.124	.186	.186	.230	.161	.119	.269	.175	.162
	Negative	-.239	-.230	-.230	-.146	-.217	-.190	-.175	-.211	-.126
	Kolmogorov-Smirnov Z	.631	.609	.609	.608	.575	.502	.710	.559	.429
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.821	.852	.852	.854	.895	.963	.694	.913	.993

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Utenos apkrityje

		G	EK	TU	N	DI	IŠ	GY	U	BRU
		INI	SP	I	ED_L	S_PAJ	SILAV	V_SK	ŽIM_L	TO_DU
N		7	7	7	7	7	7	7	7	7
Normal	Mean	4	26	26	1	28	7	146	5	567.
	Parameters ^{a,b}	1.594	5.4429	5.4429	8.9143	0.6714	7.7429	266.71	8.0571	8714
		3								
	Std.	3.	28	28	3.	31	1.	100	3.	58.2
	Deviation	03281	.70342	.70342	98264	.30323	81279	64.084	66054	1202
Most Extreme	Absolute	.139	.176	.176	.177	.176	.231	.186	.219	.169
	Differences									
	Positive	.124	.175	.175	.177	.176	.231	.186	.219	.169
	Negative	-.139	-.176	-.176	-.159	-.125	-.182	-.142	-.149	-.141
	Kolmogorov-Smirnov Z	.367	.466	.466	.469	.466	.612	.493	.579	.446
	Asymp. Sig. (2-tailed)	.999	.982	.982	.981	.982	.848	.968	.890	.989

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.